

TIGHT BINDING

BROWN BOOK

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198165

UNIVERSAL
LIBRARY

"Ithihasika Kathavali"

Kannada Nondetail for High Schools

ಖತಿಹಾಸಿಕ ಕಥಾವಳಿ

(‘ಸುವಾಸಿನಿ’ಯ ಸಂಗ್ರಹ)

ಲೇಖಕರು :

ಅಮಣಿ ಪಂಚ ಮಂಗೇಶರಾವ್, ಬಿ. ಎ., ಎಲ್. ಟಿ.

By

Panje Mangesh Rau, B.A., L.T.

1945

[ಮೂರನೇಯ ಮುದ್ರಣ]

PUBLISHERS::

BALIGA & SONS.

Registered Publishers,

MANGALORE.

Price: 0-8-0.]

[ಕ್ರೆಡಿಟ್: ೦-೮-೦.

PRINTED AT THE NAVABHARAT PRESS
FOR
BASEL MISSION PRESS, MANGALORE, S. K.

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮುನ್ಮುಡಿ.

ಸಣ್ಣ ಕಥಿಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರದ ಈ ಮುಗದಲ್ಲಿ, ಈಗ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಚರಣಾದ ಈ ಹಳೀಯ ಕಥಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದುವರೆನ್ನು? ಎಂಬ ನಿಚಾರವು ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಒರಬಹುದು ಹೊಸ ಗ್ರಂಥಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತಿದರೂ ಪಂಪ, ರನ್ನನು ಕವಿತೆಗಳ ಹೇಳಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಾಯಿ ಕುಂದಿಕೋಗಿಲ್ಲ. ನೂತನ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಾಚನದ ಅಭಿರುಚಿಯು ಕುಟ್ಟಿದೊಡನೆ, ಹೆಚ್ಚಿದೊಡನೆ, ಹಳೀಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಏನಾದ್ದರೂ ಹ್ಯಾಪುಳಿ ದೆಯೇ ಎಂದು ಪರಿಶೋಧನೆ ಮಾಡುವ ಕುತ್ತಾಹಲವು ಸಾಂಪ್ರಾಣ್ಯವಾಗಿ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಈ ಸಣ್ಣ ಕಥಿಗಳು ವೆಂಕಟಾಚಾರ್ಯರ ಮತ್ತು ಗಳಿಗನಾಥರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು—ಉತ್ತಮ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು—ಮೂಲಗೊತ್ತಿ, ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಗ್ರಂಥರೂಪವಾಗಿಯೂ ಲೇಕ್ಕಿವಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಇಂಥ ಕಥಿಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಪುರಾಣ ಯಾರು? ಎಂಬ ತರ್ಕಣ ತನ್ನಂತೆ ಬಂದೇ ಬರುವದು. ಇಂಥ ನಿಚಾರದಲ್ಲಿ, ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಅಡ್ಡಗೊಳಿದೆಯ ಪ್ರವರ್ತಕ್ಕಿರುವ ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದವರು ಇಂಥ ಕಥಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೀಶ ಖಯಂಗಾರರೇ ಮೂಲಪುರುಷರು, ಪಿತ್ರಸಮಾನರು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಯುಕರ ಮನೋರಂಜಕವಾದ ಕಥಿಗಳ ಹೇಳೆ ನಮಗೆ ತುಂಬ ಅಭಿಮಾನವಿದೆ. ಆದರೆ ಗೌಡವಗಳವೇ. ಆದರೆ ಇವರು ಇನ್ನಾಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದಶಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಾಗ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾರು ಇಳಿ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬಿ. ಹಿತ್ತಲ ರಾವ್ ("ಕಂರಿರಂ ಸಂಪಾದಕ") ಇವರು ಮಾಲಕರಾಗಿಯೂ, ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬೆನಗಲ್ ರಾಮರಾವ್, ಎಂ. ಎ., ಎಲ್. ಎಲ್. ಬಿ.. ಮದ್ರಾಸ್ ಸರಕಾರದ ಸಿನ್ಹಾಲ್) ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಲೆಂಪರ್, ಇವರು ಸಂಪಾದಕರಾಗಿಯೂ ಹೊಡುತ್ತಿದ್ದ "ಸುವಾಗಿನಿ" ಎಂಬ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದ ಈ ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹವು, ಪಶ್ಚಿಮ

ಫೋಟ್‌ಗಳ ಅಡ್ಡಗೋಡಿಯೆ ಹಂಡಿ ಇದ್ದವರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬೀಳದಿದ್ದು ದು
ಅಶ್ವಯವಲ್ಲ! ಆದರೂ ಈ ಕಥೆಗಳು ಈ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿಯೇ
ಅಜ್ಞಾಗುತ್ತಿದ್ದ “ಸುವಾಸಿನಿ” ಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಕನ್ನು ಕಂಡುವು.
ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಅವುಗಳ ಅಸ್ತಿಕ್ಯದ ಮರವೆಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪಂಚೆ
ಮಂಗೇಶರಾಯರ ಈ ವಿಶಿಷ್ಟಾಸಿಕ ಕಥೆಗಳು ಕಣಾಂಟಿಕದ ಜನರಲ್ಲಿ
ವಿಶೇಷವಾದ ಮನೋರಂಜನೆಯನ್ನು ನಾಡಿನೆ. ಇವರ ಹಾಷ್ಯಗಭಿರತ
ವಾದ “ಭಾರತ ಶ್ರವಣ” “ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪೆ” “ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕತಾಯಿ” “ನನ್ನ
ಹೆಂಡತಿ” ಮಂತಾದ ಕಥೆಗಳ ವಾಚಕರಲ್ಲಿ ತುಂಬ ವಿನೋದವನ್ನು
ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಗ್ರಂಥರೂಪವಾಗಿ, ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರಕಟಿಸ
ಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಂದೋ ಮಾಡಿತ್ತು. ಆದರೆ ವಿನಯವರ
ರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮಂಗೇಶರಾಯರು ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸಮ್ಮತಿಸದೆ “ಬೇಡ ಬೇಡ”
ವೆಂದೇ ನಮ್ಮ ಕೈತಡಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮೊದಲೇ ಇದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸ
ಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಲನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪಂಚೆ
ಮಂಗೇಶರಾಯರು ಆರಂಭಪ್ಪೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನು
ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಉತ್ತಾಹವು ತಲೆದೊರಿತು. ಆದರೆ
‘ಸುವಾಸಿನಿ’ಯ ಹಳಿಯ ಸಂಚಿಕೆಗಳು ದೊರಕುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾದುದರಿಂದ,
ಇವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ವಿಳಂಬವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಈಗಲೂ
ಇದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಮಂಗೇಶರಾಯರು ಒಪ್ಪಲಾರರು ಎಂಬ
ಸಂದೇಹ ಬಂದುದರಿಂದ, ಆವರ ಅಪ್ಪಣಿ ಕೇಳಿದೆಯೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದ ಕಾಣಿ
ಆವರ ಕ್ಷೇಮಾಪಣೆಯನ್ನು ಬೇದುತ್ತೇನೆ.

ಕನ್ನಡಿಗರ ಯಥೋಚಿತ ಪ್ರೌಢಾಹದೊಂದಿಗೆ, ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪಂಚೆ
ಯವರ “ಸುವಾಸಿನಿ”ಯ ಇತರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶ
ವಿದೆ. ಕನ್ನಡಿಗರು ನೇರವಾಗಲಿ.

ಶ್ರೀ| ಪಂಚ ಮಂಗೇಶರಾಯರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ

ಇವರು ಕ್ಕಿ. ಕ. ೧೯೭೫ರಲ್ಲಿ ಬಂಟವಾಳದಲ್ಲಿ ಇನ್ನವೆತ್ತಿದರು. ಇವರು ಬಹಳ ಬಡ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುದರಿಂದ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಇವರಿಗೆ ಬಡಪತ್ತಿನ ಕಷ್ಟ ಸಂಕಷ್ಟಗಳ ತಂಬಾ ಪರಿಜಯವಿತ್ತು. ಇ ಜನ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಲ್ಲಿ ಇವರು ಎರಡನೆಯವರಾದರೂ ಇವರ ಬಡ ತಂದೆಯು ಬೇಗನೆ ಮುಡಿದುದರಿಂದ ಇವರು ಬಿ. ಎ. ಹಾಸು ಮಾಡುವ ಮೊದಲೆ ಕುಟುಂಬಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮಂದಿರ ವಿದ್ಯಾ ಭಾಷದ ಭಾರವು ಇವರ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು. ಇವರ ಹಿರಿಯಣ್ಣನು ಬಿ. ಎ. ಹಾಸು ಮಾಡಿದೊಡನೆ ದಕ್ಕಿಲ ಮೂರಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಕಲೆಕ್ಟರ ಅಥವಾ ಡಿಪ್ಯುಟಿ ಕಮ್ಮಿಶನರ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಗುಮಾಸ್ತರಾದರು. ಇವರ ಕಡಿಮೆ ಸಂಬಳದಿಂದ ಕುಟುಂಬ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ| ಮಂಗೇಶರಾಯರು ಹೀಗಾಗಿ ಗಡಿತವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಬಿ. ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಮದ್ವಾಸಿಗೆ ಹೋಗಲಾರದೆ ಜರಿತ್ಯಯನ್ನು ಪಟ್ಟಿಕವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಂಗಳೂರಿನ ಸ್ಯಂಟ್ ಎಲೆನ್ಸಿಯುಸ್ ಕೊಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಶಾಶವಾಳಲ್ಲಿ ಪಾಸುಮಾಡಿ ಮಂಗಳೂರಿನ ಗವರ್ನಮೆಂಟ ಕೊಲೇಜಿ ನಲ್ಲಿ ಬರಿ ಅಂ ರೂಪಾಯಿ ತಲಬಿನ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತರಾಗಿ ಸೇರಿದರು. ಕುಟುಂಬದ ಉದರ ನಿರ್ವಾಳಕ್ಕೆ ಇವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಗಡಿತ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಖಾಸಗಿ ಕಲಿಸತ್ತೊಡಗಿದರು. ಅವರ ಆಗಿನ ಸೂತನ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ಅವರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸ್ವೀಕೃತಾರ್ಥಿ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಾಫಾರಣವಾಗಿ ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂತಾ ಸುಗಳಷ್ಟು ಕಾಲ ದುಡಿಯಬೇಕಾಯಿತು. ಇವರು ಕನ್ನಡಪನ್ನು ಕಲಿಸತ್ತೊಡಗಿಮೊಡನೆ ಹಳೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಓದುವ ಕ್ರಮವು ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿ ರಾಗಯುಕ್ತವಾಗಿ ಓದಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಕಲಯುವವರಿಗೆ ಹೊಸಹುರುವು ಬಂತು. ಅವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿರುವಾಗಲೂ ವಿಕಟ ಕವಿತ್ವವನ್ನು ಕುಳಿತಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಯಾವ ಕೂಟಿದಲ್ಲಿಯೂ ಮನೋರಂಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿಯಿಂದ ನೊಡಿ ಸೂತನ ಕವಿತ್ವವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲವು ಇವರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಇವರ ಮೇಡುಳಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಓದಿದ ಯಾವ ಭಾಗವೂ ಫಕ್ಕನೆ ಬಾಯಿಪಾಠವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಇವರು ಜೈವಿನಿ ಭಾರತ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಭಾರತ, ತೊರನೆಯ ರಾವಾಯಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಓದಿ ಹಲವಂತ ವನ್ನು ಬಾಯಿಪಾಠವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಹಳಗನ್ನಡದ ಅಭಾಷಣ್ವಾ ಇವರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಯಿತು.

ಇವರು ಇಂತರಿಲ್ಲ ಬಿ. ಎ. ಹಾಸು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯ ಟ್ರಿಪ್‌ನಿಂಗ್ ಕೊಳೆಜಿನಲ್ಲಿ ಆರೇ ತಿಂಗಳು ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿ ಎಂಬೇ. ಟಿ. ಪರೀಕ್ಷೆ ಯನ್ನು ಇಂತರಿಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿದರು. ಗವರ್ನರ್‌ಮೆಂಟ್ ಕೊಳೆಜಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳು ಅಥ್ವಾವಕರಿದ್ದಾಗಲೇ, ಇವರಿಗೆ ಹೊಸತಾಗಿ ಏರ್‌ಟ್ರೈ ಮಂಗಳೂರು ರೇಂಜಿನಿಂಗ್‌ನಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಇನ್‌ಪೆಕ್ಟರ್‌ರಾಗ (ಅಗ ಸಬ್ ಅಸಿಸ್ಟಾಂಟ್ ಇನ್‌ಪೆಕ್ಟರ್‌ರು) ನೇಮಕ ವಾಯಿತು. ಅವರ ಭಾಷಾನುಭವ, ವಿಕ್ರಿಣಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಮನಗಂಡ ಮಿ. ಪಿ. ಪಿ. ಬ್ರಿತ್‌ಸ್ವೆಟ್‌ (ರಾಲಾ ಇನ್‌ಪೆಕ್ಟರ್)ರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಮಿ. ಇ. ಮಾರ್ಪಡಿನರ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಇವರು ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್‌ಸ್ಕಾರ್ ಒಂದೆ ರದು ರೀಡರುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಮಾರ್ಪಡಿನರು ಇವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಕ್ರೈಕೆಲ್‌ಗೆ ಮೆಕ್ಕಿಲ್‌ನ್ನು ಕಂಪನಿಯ ರೀಡರುಗಳನ್ನು ಬಿರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು. ಆಗ ಇವರಿಗೆ ಹಳೆ ರೀಡರು, ಹಳೆ ಕಾವ್ಯಪುಂಜ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪದ್ಯಗಳು ಎಷ್ಟು ಮಂಟ್ಪಿಗೆ ಚಿಕ್ಕ ಮಂಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಕ್ಕಿನ ಕಡಲೆಗಳು ಆಗಿವೆ ಎಂಬ ಭಾವ ನೇಯು ಮಾಡಿತ್ತು. ಮೈಸೂರಿನ ಪದ್ಯಾಖಾರಕ್ತ ಅವರಿಗೆ ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ; ಆಗ ಇವರೇ ಚಿಕ್ಕ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೆ ‘ಸುವಾಸಿನಿ’ಯ ಪ್ರಮುಖ ಲೇಖಕರಾಗಿದ್ದ ಇವರ ಚಿಕ್ಕ ಹಾಡುಗಳೂ ಹಾಸ್ಯಮಯವಾದ ಚಿಕ್ಕ ಕಥೆಗಳೂ (ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕತಾಯಿ, ಚಿಕ್ಕವ್, ಭಾರತ ಕ್ರಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾರತ ಸ್ವಿರತ್ತ ಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಕ್ಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳೂ ಹೊರತಿದ್ದಿದ್ದವು.) (ದುರ್ಗಾವತಿ, ಶೈಲಿಸಿ ಇತ್ಯಾದಿ). ‘ಸುವಾಸಿನಿ’ ಇದ್ದು ಹೋದ ಅನಂತರ ಇವರ ಅನುಕರಣದಿಂದಲೇ ದಕ್ಕಣ ಮೂರಾಷ್ಟುದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ದೊಂದು ಮಾಸಿಕ ವಹಿಯು ಹೊರಿತ್ತಿತು. ಆದರೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಸಿಗದೆ ಅದೂ ಬಿದ್ದು ಹೋಯಿತು. ‘ಶ್ರೀವಿವಾಸ’ರು ಇನ್ನೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಕಥೆಗಳು ಹೊರಬಿದ್ದುದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಮಂಗೇಶ ರಾಯಲೇ ಇಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪಿತಾಮಹರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅನಂತರ ಅವರು ಬರಿದ ಚಿಕ್ಕ ಕಾವ್ಯಗಳು ‘ಕವಿತಿಷ್ಟ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್‌ನಿಂದ ಒಂದನೆ, ಎರಡನೆ, ಮೂರನೆ ಪದ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಾಗಿವೆ. ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ತಾವೇ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರವಾಡಾವುದು ಶ್ರೀ ಮಂಗೇಶರಾಯರಿಗೆ ಅನುಭಿತವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ವ್ಯಾಖಾರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸೋಡಿದರೆ, ಅದರ ಅನಂತರ ಹೊರಟಿ ನೂರಾರು ಪದ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳು ಪರ್ಯಾಪ್ತಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಸಾವಿರಗಟ್ಟಿಳಿಯಿಂದ ಮಾರಾಟವಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಮೂರು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಾಫ್ತನದಲ್ಲಿ ಇದುವರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಲ್ಲವಂಬುದು ಖಂಡಿತ. ಆ ಪದ್ಯಗಳ ಹುರುತೆನೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ “ಹಾಪೋಲು ಹೂನೆ ಹೂನೋಳು ಹಾವೇ! ಏನು ಪದ್ಯಗಳವು” ಎಂದು ಹೊಟ್ಟಿ ಉರಿಯಿಂದ ಮೊರೆ ಸರುಳಿ ಮಾಡಿ ನಕ್ಕವರುಂಟು. ಅಂಥವರಿಗೆ ಮಂಕ್ಕಳ ಹೃದಯದ ಪರಿಚಯವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದೊಂದು ವಿಷಾದ.

ಶ್ರೀ। ಮಂಗೇಶರಾಯರು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರಿಯುವ ಹಣ್ಣಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರತಿಭೆಯು ಅವರಿಗಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ. ‘ಅದು ನಿಷ್ಪಾತಣವಾಗಿ ದುರ್ದಯ ಮಾಡುವ ಕಾಲ, ಅದನ್ನು ಸದುಪಂಚೋಗಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಅಂಬೋಣ. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಭಾರತದಿಂದ ಅವರು ಹೊಕ್ಕಿದೆ ‘ಕಣಾರ್ಚರಿತ’, ಜೈವಿನಿ ಭಾರತದಿಂದ ತೆಗೆದೆ ‘ಜಂಂಧಹಾಸನ ಕಥೆ’ ಇವು ಈ ಎರಡು ಉದ್ಗಾರಂಧರಗಳ ಸಾಧಿಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪತ್ತಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿವೆ. ಚಿಕ್ಕ ಪರಕ್ಕಾಳಿಲ್ಲ ಯಾವ ಕಾವ್ಯಪ್ರಮಾಣ ಮನೋರಂಜಕವಾಗುತ್ತದೆಂದು ತೆನಾಗ್ನಿ ಶೋಧಿಸಿ ಸಾಹಸಮಾರ್ಥಿದವರಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಗ್ರಗಣ್ಯರಿಂದು ಕಂತೋಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೆ ಯಾರೂ ಅಸೂಯಿಪಡಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ಕಣಾರ್ಚಿಕದಲ್ಲಿ ಇವರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮಾನ ಹಣಟಿಸಿ, ಹಳ್ಳಿಪಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಕೀರ್ಪಿಸಿ ಬೆಳೆಯಿಸುವಾಗ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಒದಿದವರ ಪರಿಜಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವರೊಡನೆ ಪಳೇ ಕಾವ್ಯಗಳ ನಿಜವಾದ ವೈತಿ ಷ್ಟೋನೆನು, ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಮಾಣಿಕೆಯೇಕು, ಸಾಯಂಬಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯ ವೆಂದರೆ ಅದರ ಲಕ್ಷ್ಯಗಳೇನಿರಬೇಕು ಎಂದು ನಿದಾರ್ಶಿಕ್ಷಾಣ್ಯದಿಂದ ಚರ್ಚಿಸುವ ಸಾಹಸ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಇವರೇ ಮೊದಲಿಗರಿಂದು ದಸ್ತೀಣ ಕನ್ನಡದವರು ಇವರ ಉಪಕಾರ ಸ್ವರ್ಗ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇವರು ಈ ಅಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯಪನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದ ಮಂಟಪೀಗ ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಬೇಕು ಎಂದು ಯತ್ನಿಸುವಾಗ, ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಗಳೂ ಪೂರ್ವ ಕವಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅಂಥಭಕ್ತಿಯಾಳ್ಳಿವರೂ ಇವರ ವಿಕಾಸವಾದವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ, ಇವರು ಅಧುನಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳ ಅಂಥಭಕ್ತಿರು ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರೆ ಇವರಿಗೆ ಹ್ಯಾಚೀನ ಕವಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅಭಿಮಾನವೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಹ್ಯಾಚೀನ ಕವಿಗಳು ವಂದ್ಯರು, ಎಲ್ಲಾ ಅಧುನಿಕ ಕವಿಗಳು ನಿಂದ್ಯರು ಎಂಬ ಈ ತೀವ್ರಾನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಇವರು ಬಗ್ಗುವೆಡಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಮಾಣಿಕೆಯೇ ಅದು ಬೆಳೆಯಬೇಕು; ಇದಕ್ಕೆ ತೀರಾ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಬೆಂಬಲವೇ ಸಾಲದು, ಅಧುನಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾಷೆಗಳ ಪರಿಸ್ಪರ್ಯ ಕನ್ನಡದ ಮೇಲೆಯೂ ಜಿಳಿಬೇಕು; ಇದು ಭಾವಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸ್ನೇಹಗ್ರಿಹವಾದ ಮಾರ್ಗ ಎಂಬುದು ಇವರ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ.

ಇವರ ಅಪ್ರತಿಮಾದ ತಿಕ್ಕಣ ಪರಿಜಯದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹಣಟಿದೆ ‘ಮಕ್ಕಳ ಕಥೆಗಳು’ ಮಾತ್ರಭಾಷೆ ಕನ್ನಡವಲ್ಲದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸುಗಮವಾದ ದಾರಿಯೆಂಬುದು ಸ್ವಯಂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಹೇಗಾಗಿ ಉದ್ಘಾರಂಥಗಳನ್ನು ಬರಿಯುವವರ, ಬರಿದವರ, ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸಿಲ್ಲಲು ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳವರಿಂದು ಭಾವಿಸಲು ಇವರು ಎಡಕೊಡಿದ್ದರೂ ನಾಯಿವಾದ ಮತ್ತು ಸಕಾರಣವಾದ ಬೇಕೆ ಎಂದರೇನು, ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯವೆಂದು ಯಾವುದನ್ನು ಎನ್ನಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಂದಪ್ಪು ಮಾಡಿಸಿ, ಉತ್ತಮ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯ ಸ್ವಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ರೀಂದರೆ ಅವರ ಪರಿಚಯವಿಧ್ವನರೂ ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯದ ದೇಸೆಯಿಂದ ಅವರ ಹೆಸರು ಅಖಿಲ ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಉಜ್ಜುಲವಾಗಿ ಬೆಳಗಿದೆ. ಅವರು ತಿಜನ್ಮಭೋಧಕರು. ಯಾವುದೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನೂ ಸುಲಭ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯತೆ ಯಾಖ್ಯವರು. ಅವರ ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯದ ಪರಿಣಾಮವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪುಳ್ಳೆಯಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದೆಂಬದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಇವರ ವಿಘ್ರಹಿತೆಯ ಪರಿಚಯ, ಇವರ ರಸಭರಿತವಾದ ಮತ್ತು ವಿನೋದಕರ ಸಂಭಾಷಕೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಮೈಸೂರು, ದಕ್ಷಿಣ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಸ್ವೀಕರು ಅವರಿಗೆ ಆದದ್ದಲ್ಲದೆ, ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾಮಧ್ಯವನನ್ನು ಗೊತ್ತುಹಂಚಿದ ಧಾರವಾದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಲಾ ಇನ್ನೊಮೆಕ್ಕೆರಾಗಿದ್ದ ಮೀ. ವಕೀಲರ ಪ್ರಯತ್ನ ದಿಂದ ಜರುಗಿದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಸಮ್ಯೇಲನದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷು, ಗಣಿತ, ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾದರಿ ಹಾಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಯುತ ಹಂಜಿ ಮಂಗೇಶರಾಯಿರಿಂದ ಕೌಡಿಸಿ ಪಾರಾಫ್‌ಮಿಕ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹುರುಪು ಬರುವಂತೆ ಹಾಡಲಾಯಿತು.

ಹಾಗೆಯೇ, ಹೀಂದೆ ಎರಡು ಮೂರು ಸಲ ಬಂದ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಶ್ರೀ ಮಂಗೇಶರಾಯರು ತಮ್ಮ ಸ್ಪಭಾವಿಕವಾದ ವಿಷಯದಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸದೆ ಇದ್ದರೂ ರಾಯಚೂರಿನಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಇಪ್ಪತ್ತನೇಯ ಕನಾಟಕ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಅವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷಸ್ಥಾನವನನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲ ಅವರು ಕೌಟ್ಟಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಭಾಷಣವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದಿಗ್ಂಕಣ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಕನ್ನಡಿಗರೆಲ್ಲರ ಅಭಿಪೂರ್ಯ.

ಇವರು ಮದ್ದಾಸು ಯುನಿವೆಸಿರ್ಟಿಯ ಕನ್ನಡ ಬೋಧಿಸಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಮೆಂಬರರಾಗಿದ್ದು, ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯನಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ನ್ಯಾಯವಾದ ಸ್ಥಾನ ಕಿಗುವಂತೆ ಸಾಹಸನಾಡುತ್ತಿರುವರಲ್ಲದೆ, ಮೈಸೂರು ಯುನಿವೆಸಿರ್ಟಿಯನರು ಇತ್ತುಲಾಗೆ ಮೈಸೂರು ಯುನಿವೆಸಿರ್ಟಿಯ ಕನ್ನಡ ಬೋಧಿಸಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಸಾಫನ ಕೌಟ್ಟಿರುವರು. ಮತ್ತು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಭಾರತವನ್ನು ಕಫಾಭಾಗವೂ ಕವಿಯ ಜಮುತ್ತುತ್ತಿಯೂ ತೋರಿಬರುವಂತೆ ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಬರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಇವರನ್ನು ಎಡಿಟರ ರಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನಂತಪುರ, ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಪರ್ಯಾಟನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಇವರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಕೌಡಿಸಿ ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಭಿಮಾನವು ಕಳೆಯೇರುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಈಗ ದಿವಂಗತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ದು ಗಾ ಂ ವ ತಿ .

ಭರತಾದ ಪುರಾಣೇತಿಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ವಾತ್ರಧನಾರ್ಥನುವತ್ತಿಗಳಾದ, ವಿರತ್ತದಿಂದ ಶೀತ್ಯವಂತಿಯಾದ ಮಹಿಳೆಯರು ಅನೇಕರಿರುವರು. ತೇಜಸ್ಸಿನಿಯಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಾದೇವಿಯು ರಾಕ್ಷಸರ ಸಮರಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಪಾತಾಯಕನಾದ ದಶರಥನ ಕಳಚಿಹ್ನೆದ ರಥಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೋಮಲ ಹಸ್ತಾಂಗುಳಿಯನ್ನು ಸಿಲುಕೆಸಿ, ತನ್ನ ವಿರಪತ್ತಿಯ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಪೂರ ಯಿಸಿದಳು. ಅಗಭರ್ತಿರ್ಮಾನಂತರಾದ ಜನಕಸಂದರ್ಭೇಯು ಪತಿನಿಯೋಗ ಶ್ರೀಂತಲೂ ಅರಣ್ಯವಾಸವೇ ಮಧುರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, 14 ವರ್ಷಗಳ ವರೀಗಿ ಗಟ್ಟಬೆಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಲೆದಳು. ಭಾರತ ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯಾ ಸಂಯೋಗಿತಾ, ಪದ್ಧತಿ, ಕರ್ಮದೇವಿ ನೊದಿಳಾದ ಉಸಂಖ್ಯಾತ ರಜಪುತ್ರ ವಿರ ರಮಣಿಯರು ಧನಾರ್ಥಧರಾದ ಮುಸಲ್ಬಾನರನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಪತಿಗಳ ಆವತ್ತುವಿನತ್ತುಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ರಕ್ತವನ್ನು ಬಸಿದರು. ಆದರೂ ಪಾರ್ಷವಾತ್ಮಕ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಸರ್ವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಷವರೇ ನಮಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸುವರೆಂದು ನಂಬುವವರು ಈ ಪುರಾಣಗಳು ಕಲ್ಪಿತಕಥಿಗಳೆಂದೂ, ಈ ಪುರಾಣಸಿದ್ಧಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕವಿಸ್ವಿಟ್ಟಿಗಳೆಂದೂ ಅಲ್ಲಿಗಳಿವರು. ಅಷ್ಟೇಕೆ? ಸ್ವಷ್ಟಿಕ್ಕು ರಗಳಿಂದ ಅಂಕಿತವಾದ ಜೀಜಾಬಾಯಿ, ಅಹಲ್ಯಾಬಾಯಿ ನೊದಿಳಾದ ಭಾರತ ಯುವತಿಯರ ಪ್ರಭಾವವು ಚರಿತ್ರೆಕಾರನ ಅತಿಶಯೋಕ್ತೀ ಎಂದು ಇವರು ಅನುಮಾನಿಸುವರು. ಜನರ ಕಟ್ಟುಕಥಿಗಳನ್ನು ಗಲಿ, ಕವಿಯ ಬಣ್ಣ ಮಾತ್ರ ಗಳನ್ನಾಗಲಿ ನಂಬಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪುರಾಣೋಕ್ತ ವಾದ ವಿಷಯಗಳು ಸಟೆಯಾದರೂ ಸತ್ಯವಾದರೂ ದೋಷವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪುರಾಣಕಥನಗಳು ಸುಕ್ಷಮಂದು ನೊದಲಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹೋಗಿ, ಇದರಿಂದ ಭಾರತ ಇತಿಹಾಸದ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಯನ್ನು ಪ್ರಮಾಣಿಸುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಪಾತಿಪ್ರಕ್ಷೇ, ಧರ್ಮಪರಾಯಣತೆ, ರಣೋತ್ಸಾಹ ನೊದಲಾದ ಗುಣಗಳು

పురాణకాలదల్లి ఇల్లదే ఇరుత్తిద్దరే, ఆప్సగళు ఇతికాశకాలదల్లి ఉజ్జ్వలవాగి ప్రతిబింబిసుపుదిల్ల, భారతభూవియు ముసల్మానర కలోర శాసనదింద తల్లణిసుత్తిద్దగ, ఈ గుణగళు ఇస్లాము ప్రభావయవాగి బేఁగిదువు.

ప్రతాపశాలియాద అస్కరు దేహలియ సింకాశనరూథనాగ్దను. మోగల్ సామ్రాజ్యాద అధ్యాచంద్రాంశితవాద ధ్వజపు కాత్మీరదింద కన్నాచుమారియ వరిగూ, సింధూ నదియింద బంగాళియ వరిగూ నేరిళు కూకుత్తిత్తు. పూర్వద అపఫానా రాజరు బద్ధక్షేత్రరాగిదల్లీత్స్తరసిగి క్షేముగిదరు. రాజపుత్రరల్లి అనేఁకరు ఆవన దేశాదండ ప్రతాపవన్న సహసలారచె, ఆవన గద్దగెయ సేరణల్లి వారిహొక్కరు. ఆవర అనేఁక దుగ్గగళు మోగలర విశారస్తానగళాదువు. వరంతు గథాముండలద రాణియు తన్న కౌరభన్న ఆస్కరన వాతక్కే ఒడ్డులిల్ల. జతురోధాయు సంపన్ననాద ఆస్కరు గథాముండలద రాణియాద దుగ్గావతియు తన్న ఆనుచరియాగువంతే, కలవు ఉపాయగళన్న మాడిదను. తేఇస్తునియాద ద.గాఁవతియ ఏరసహాశదింద, ఆవెల్లపూ బయలాగి హోదువు.

దుగ్గావతియు ముధ్యాంధుస్తానద మహోబ్య సంస్కారానద రాజనాద చెందేలన మగళు. దుగ్గాద ఆధిదేవతియ సంమాంశిత దింద ఆపళగి దుగ్గావతి ఎందు హసరస్తుట్టిరు. కెస్తుకేయ బుద్ధి సంపన్నతియన్న సౌందర్యవన్న సేంద్రి ఆనందపడుత్తు లిడ్డ చెందేలను, తన్న వంతక్కే అనురూపనాద కులీన రాజపుత్ర రాజనిగి ఆపళన్న కొడబేఁకెందు మనస్సు మాడిద్దను. దుగ్గావతియు గథాముండలద గౌఢరాజనాద దళవతితహన సాక్షసక్కూ పరాత్రమసక్కూ ముగ్గళాగి, తష్ణ తందేగి తిథియదంతే ఆ ఏరసహన్న ష్టుదయదల్లి వంసిద్దఁ. దళవతితహన మకా యోధను;

ರಾಜಕಾರ್ಯದುರ್ಬರನು; ರಾಜಪುತ್ರರಮಣಿಯರ ವಾನ ರಕ್ಷಣೆ. ದುರ್ಗಾವತಿಯು ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಯಚಿಹ್ನೆವಾದ ಹೊಸ್ತಿನ ತೆಂಗಾಯಿಯನ್ನು ದಳಪತಿಶಹನಿಗೆ ಈ. ಹಿಸದಳು. ದಳಪತಿಶಹನು ಕನ್ನಿಕೆಯ ಪ್ರೇಮಪುರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಕ್ರಮೇಣ ದುರ್ಗಾವತಿಯ ಆಶಯು ಹೊರಬಿದ್ದಿತು. ದುರ್ಗಾವತಿಯ ತಗದೆಯು ಈ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ದಳಪತಿಶಹನು ಕಾವಣಿಸ್ತೇ ರಾಜಪುತ್ರನೆಂದೂ, ಅವನ ರಾಜ್ಯವು ಬಲು ಚಿಕ್ಕದೆಂದೂ, ಅವನು ಅಳಿಯನಾದರೆ ತನ್ನ ಕುಲಗೌರವವು ಕಳಂರೀತವಾಗುವುದೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ, ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ವಾಡಿದನು. ದಳಪತಿಶಹನು ಅಧ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸ್ನೇಹಾಜನೆ ಸ್ವರ್ಯಂವರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಚಂದೇಲನು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅಪ್ಯ ಸ್ನೇಹಾವನ್ನು ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಕಾವಣಿಸ್ತೇ ರಾಜನಾದ ದಳಪತಿಶಹನು ಜತಿಗೋಳಿಸಲಾರನೆಂದು ಚಂದೇಲನು ಬಗೆದನು. ವೀರಭಾವಿತು ತುರುಕರ ಪಾಲಾದರೂ, ವೀರತ್ವವು ಈ ಬಾರತಭಾವಿ ಯಿಂದ ಇನ್ನೂ ಸಿನಾರ್ವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ನಂದಾ ಚಂದೇಲನು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೀರಸಿದ್ದರೆ ರಾಜಪುತ್ರರು ಉತ್ತಾಹಿತರಾಗಿ ಅವನ ಪತಾಕೆಯ ಕೆಳಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಟ್ಟುಕೂಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಚಂದೇಲನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತಿಲಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಿದ್ರ ಸ್ನೇಹಾವನ್ನು ನೋಪರಿಸಲಾರದ ದಳಪತಿಶಹನು ತಾನೆ ಹಿಂದೆಗೆ ನೆಂದು ಚಂದೇಲನು ನಂಬಿದನು.

ಸ್ವರ್ಯಂವರದ ದಿನವು ಪ್ರಪ್ತವಾಯಿತು. ದುರ್ಗಾವತಿಯ ಸೌಂದರ್ಯಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನೋಟಿರಾದ ರಾಜಪುತ್ರರೆಲ್ಲರೂ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೇರಿದರು. ಆ ರಾಜಪುತ್ರರ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಗಢಾ ಮಂಡಲದ ನಾಯಕನು ವಾತ್ರ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಿಕೆಯಾದ ದುರ್ಗಾವತಿಯು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪವಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಸ್ವರ್ಯಂವರ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲನೇ ಕಾಲಿಟ್ಟಳು; ಮುಹೂರ್ತ ವಾತ್ರ ನಿಂತು ಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿನ ಮಿಂಚನ್ನು ಸಭಾಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಬೀರಿದ್ದು. ಕೂಡಲೇ ಅವನತಮಸ್ತಕಳಾಗಿ ಪ್ರತಿಮೆಯಂತೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಳು. ದಳಪತಿಶಹನ ಉಪ್ಪಿಮುಖವು ಅಲ್ಲಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಆಶಿಸುವಂತಹನ್ನು

ಆಯ್ದು ಕೊಳ್ಳು ಎಂದು ಮುದಿಷ್ಟೆರುನಾದ ತಂದೆಯು ಅಪ್ಪತ್ತೆ ಕೊಟ್ಟಿನು. ದುರ್ಗಾವತಿಯು ನಿರುತ್ತರಳಾದಳು. ತಿಳಿಯದಂತೆ ಜಗುಳಿ ಬಿಡ್ಡ ಅಶ್ರುಜಲವು ಹೂವಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಮಚಿಂದುವಿನಂತೆ ನಿಮಿಷವಾತ್ರವಿದ್ದು ತೊಲಗಿ, ಕರ್ಕಣವಾದ ಭೂಮಿಗೆ ಬಿಡ್ಡ ಆರಿಹೋರಿಯಿತು. ಸ್ವಯಂವರದ ಮಂಗಲಮುಹೂರ್ತವು ತಪ್ಪಿಹೋಗುವುದೆಂದು ಚಂದೇಲನು •ದುರ್ಗಾವತಿಯನ್ನು ತವಕೆಸಿದನು. ಆವಳ ಮುಕ್ಕಾಳಿತಾದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆ ಮಾತು ಇಳಿಯಲ್ಲಿ. ಆವಳು ಅಥೋವದನಳಾಗಿ ಕಣ್ಣಿತ್ತದೆ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೆಚ್ಚೆಯನ್ನಿಷ್ಟಿಲ್ಲ. ಆವಳ ಹೃದಯಕುಲವನ್ನು ವಿಕಸಿಸುವ ಬಾಲಸೂರುಂನು ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ವಶಿಖರವನ್ನು ಹತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದಳಷಪತಿಶಹನು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ದುರ್ಗಾದ ಹಿಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲ್ಲಿಸಿ, ವಿವಾಹಮಂಟಪವನ್ನು ಆಲಂಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಲವಿಳಂಬವಾಯಿತು. ಕನ್ನೆಯ ಈ ಆವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆಮಂತ್ರಿತ ರಾಜಪುತ್ರರೆಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡರು. ಕೈಕಟ್ಟಿದಂತಾದ ಕನ್ನೆಯು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಮುಂಗಾಣದೆ, ನೆಟ್ಟನೆ ಮಂಟಪದ ಬಹುದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿನಡಿದಳು. ಎರಡು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಲಿತುಕೊಂಡ ಅತಿಧಿಗಳೆಲ್ಲ ಕೊರಳುಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತ ಹೊರಬಾಗಿಲೆನ ಕಡೆಗೆ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಚಾಚಿದರು. ರಾಜಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಆನೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಒಬ್ಬ ಯೋಧನು ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಆವರು ನೋಡುವವ್ಯಾರಲ್ಲಿ ಯೋಧನು ಆನೆಯಿಂದ ಇಳಿದುಮಂಟಪವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲಿಕ್ಕಿದ್ದನು. ದೂರದಿಂದ ಹಾರಿಬರುವ ಗಂಡುಕವ್ನೇತವನ್ನು ವಿರಹಿಣಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣು ಕವ್ವೇತನೆ ದೃಷ್ಟಿಸಿ, ಗರಿಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ, ಹಾರಿ ಹೋಗಿ ಅದರ ಬಳಿಸಂದು ಅದರ ದೈಕ್ಕೆಗಳಲ್ಲಿಒಗ್ಗಾಡುವಂತೆ, ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭನಾದ ದಳಪತಿಶಹನು ಸ್ವಯಂವರಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪದಾರ್ಥಣ ವೂದುತ್ತೆಲೇ ಪುಳುಕಿತಳಾದ ದುರ್ಗಾವತಿಯು ಶ್ರಿಹೋಗಿ ಕುಸುಮವಾಲೆಯನ್ನು ಅವನ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿ, ಅವನವಾಮಭಾಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ನಿಂತುಬಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಭಗ್ನವನೋರಥನಾದ ಚಂದೇಲನು ತನ್ನ ಮಗಳ ನಡತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಾಕ್ಷಾದನು. ಮನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಗಳನ್ನು ಅಳಿಯನಿಗೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ

ಅವರು ಸಮ್ಮತಿಸಲಿಲ್ಲ. ದುರ್ಗಾರ್ಥತಿಯನ್ನು ಅಳಿಯನ ಕೈಗೆ ಖಡ್ಡಿ ಧಾರಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೂಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಇತ್ತೀಂಡಗಳ ಸೇನೆಗಳು ಸನ್ನದ್ಧವಾಗಿ ಬಂದುವು; ಸ್ವಯಂವರಮಂಟಪವು ಸಮರಭೂಮಿಯಾಯಿತು; ಅಳಿಯನಿಗೂ ಮಾನಸಿಗೂ ಕಾಳಗವಾಯಿತು. ಚಂದೀಲನು ಸೋತುಹೋದನು. ವಿಜಯಿಯಾದ ದಳಪತಿಶಹನು ರಮಣೀ ರತ್ನವನ್ನು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದನು.

ಆದರೆ ದುರ್ಗಾರ್ಥತಿಯ ಸಹವಾಸಸುಖವನ್ನು ಚಿರಾಲ ಆನು ಭವಿಸುವುದನ್ನು ದಳಪತಿಶಹನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿಧಾತನು ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ದುರ್ಗಾರ್ಥತಿಯಲ್ಲಿ ಪುತ್ತಿಲ್ಲೇತ್ತವಾದ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ದಳಪತಿ ಶಹನು ಕಾಲವಶನಾದನು. ಗಢಾಮಂಡಲದ ನೇರೆ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಅಂಥಕಾರವು ಅಚ್ಚಾದಿತವಾಯಿತು. ಗಢಾಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಉಂಟಾದ ಈ ದುರ್ಗಾರ್ಥತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅಕ್ಕರು ಸಮಯವನ್ನು ಎದುಸೋರ್ದು ತ್ವಿದ್ದು ನು. ಕೂಡಲೇ ದುರ್ಗಾರ್ಥತಿಯ ತನಗೆ ಒದಗಿದ ಕಷ್ಟಸಂಕಷ್ಟವನ್ನು ಮರಿತು ಬಿಟ್ಟುಳು; ಪತಿನಿಯೋಗದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಕಣ್ಣೀರುಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾಗಳಿಂದ ಒರಸಿಬಿಟ್ಟುಳು; ದುಃಖಸೂಚಕವಾದ ವಶನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿಟ್ಟುಳು. ಪ್ರಜಾಪರಿವಾಲನದಲ್ಲಿಯೂ, ಸಂಸಾರಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಬಾಲಕನ ಅಭ್ಯುದಯದಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉರಿದೆಳು. ಬಾಲಕನಾದ ವೀರನರೇಂದ್ರನು ಪ್ರಯಕ್ಷೇ ಬರುವ ವರೆಗೆ ಅಸಾಧಾರಣ ಸ್ತ್ರೀಯಾದ ದುರ್ಗಾರ್ಥತಿಯು ರಾಜಕಾರ್ಯಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡೆಳು. ಅವಳ ಆಳಕೆಯಲ್ಲಿ ವಾರ್ಗಗಳು ಸಂಸಾರನವನ್ನು ಸೀಳಿಹೋದುವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಸ್ಥಾಗಿ ಅನುಕೂಲವಾದ ವಾಸಿಗಳೂ ಪ್ರಸಾರಾಲೆಗಳೂ ತಲೆದೇರಿದುವು. ಕೆರೆ ಕಾಲುನೆಗಳು ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ಹರಿದು ಹೋದುವು. ರಾಜ್ಯದ ಕಂದಾಯವು ಇಮ್ಮಡಿ ಯಾಯಿತು. ಗಢಾಮಂಡಲವು ಉನ್ನತಿಗೆ ಏರಿತು. ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ತಾಯಿ ಯಂತಿದ್ದ ದುರ್ಗಾರ್ಥತಿಯ ಆಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ತರಾದ ಜನರೆಲ್ಲರು ತಮ್ಮ ಅಧಿವಂತಿಯೇ ಅಕಾಲಿಕ ಮರಣದುಃಖವನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಮರಿತು ಬಿಟ್ಟಿರು.

ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಸುಖವು ಏಹಿಕೆ ಮನಸ್ಯನ ಪಾಲಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ದುರ್ಗಾವತಿಯ ರಾಜ್ಯರಕ್ಷಣ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಅದೃಷ್ಟವು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ದೇಶೋನ್ಮೂಲ ತಿಯ ಸಮಾಜಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಷಾಯಿಗೊಂಡವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಇದ್ದರು. ಇಂತಹವರಲ್ಲಿ ಅಸೋಫ್ಯಾಖಾನನು ಒಬ್ಬನು. ಅಸೋಫ್ಯಾಖಾನನು ಗಢಾಮಂಡಲದ ಬಳಿಭೂಲಿರುವ ವಾಳವ ದೇಶದ ಸುಭೇದಾರನಾಗಿದ್ದನು. ಸ್ತ್ರೀಪಾಲಿತ ವಾದ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇದೇ ಅವಕಾಶನೇಂದು ಅವನು ರಾಜಾಧಿರಾಜನಾದ ಅಕ್ಷರಿಗೆ ಬರಿದುಕಳಿಸಿದನು. ಅಕ್ಷರು ಪರರಾಜ್ಯ ಇಕಾಂಕ್ಯಾತನಾಗಿದ್ದರೂ ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸದ್ಗುಣವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ಸನ್ಮಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಬಲೆಯಾದ ದುರ್ಗಾವತಿಯನ್ನೂ ಬಾಲಕನಾದ ವೀರನರೀಂದ್ರನನ್ನು ನೋಯಿಸುವುದು ಅಕ್ಷರಿನ ಆಯ್ದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಸ್ಪಿಗೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗಢಾಮಂಡಲವು ರಕ್ತಶಾತವಿಲ್ಲದೆ ಶನಿಗೆ ಶರಣ ಬರಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಶಿಸಿದ್ದನು. ಅಸೋಫ್ಯಾಖಾನನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಅಕ್ಷರಿನ ಕೆವಿಗೆ ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ, ಕೊನೆಗೆ ಗಢಾಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ದಳವನ್ನು ಸದೆಯಿಸಬಹುದೆಂದು ಅವನ ಅಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ಅಸೋಫ್ಯಾಖಾನನು ಆಸಂಖ್ಯಾತ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಪ್ರರದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಳಿದನು. ನಗರದಲ್ಲಿ ಕೊಂಳಬಳಲ್ವ ಎದ್ದಿತು. ಅರಮನಸೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ದಿಗಿಲು ಬಿಡ್ಡರು. ಕೂಡಲೇ ದುರ್ಗಾವತಿಯು ಆರಮನಸೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ದುರ್ಗಾವತಿಯು ಹೀಗೆಂದಳು:—‘ನೀವು ಬುದ್ಧಿಸಂಪನ್ಮೂರು; ರಣಸೈಪುಣ್ಯಶೀಲರು. ನಾನು ಎಷ್ಟುದರೂ ಹೆಂಗಸು; ಅರಮನಸೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟವಳಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಬಂದೊದಗಿದ ಆವಶ್ಯಕ ದುಸ್ಪಂದವಾಗಿದೆ. ನಿರಪರಾಧಿಗಳಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊಂಡು, ನಮ್ಮ ಸದ್ಧಮಂವನ್ನು ಹಾಳು ವಾಡಿ, ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಬೇಕೆಂಬ ಈ ಮ್ಲೀಷ್ಣರ ನಡತಿಯು ನಿವಾಗಿ ಯುಕ್ತ ತೋರುವದೆ? ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ದುಃಖಕರವಾದ ಹಂಗತಿಯುಂಟಿ? ಮನಸ್ಸಿಯಾಗಿ ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನು ಈ ಧನ್ಯಾಂಧರಾದ

ಮುಸಲ್ಲಾನರು ಹೀಡಿ ಸುವುದೆಂದರೆ ನಮಲ್ಲಿ ಸಹಣಾಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ
ವೌರುಷನೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತಲ್ಲ! ನನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳೆರಿ! ನನ್ನ ಬಂಧುಗಳಿರಿ!
ನಾವು ಹೆಣ್ಣು ಕುರಿಗಳಂತೆ ಸಾಮ್ಯನಿದ್ದರೆ ಪಲಾಯನವಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆರು
ಬನು ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಮುಂದೆ ಹೆಚ್ಚೆಯನ್ನಿಡುವುದು. ನಿಮ್ಮ ಈ
ದೇಶವೆ ಶತ್ರುಗಳ ಪಾಲಾಗುವುದು. ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳುಮಾರಿಗಳು ಅವರ
ದಾಸರಾಗುವರು; ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡಕಿಯರು ತೆಗಿಗಳು ಅವರ ಮನೀಯ
ತೊತ್ತುಗಳಾಗುವರೋ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೀನವಾದ ಆಫ್ರೋಗಳಿಂಬುಂಟು?
ಯಾರು ನಮ್ಮ ಸನಾತನಧರ್ಮದ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಪದಹತಿಯಿಂದ ಚೂಣ್ಣ
ವಾಡುವರೋ, ಯಾರು ನಮ್ಮ ಬೆಂಬ್ಬ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನಿರಂಕುಶಂಗಿ
ಇಲ್ಲಿ ಆಳುವರೋ, ಯಾರು ನಮ್ಮ ಕಳತ್ತಪ್ರತ್ಯಿಯಿರ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯನನ್ನು ಸೂರೀ
ಗೊಳ್ಳುವರೋ ಆ ಮುಸಲ್ಲಾನರು, ಆ ಮಲಿನ ವ್ಯೋಽಜ್ಞರು, ಆ ಮತಾಂಥ
ಶುರಷ್ಟರು ನಮ್ಮ ಪುರದ್ವಾರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರ್ಬುವರಂತೆ. ಭಾರತ
ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ವಿರತ್ಯವು ಇದ್ದರೆ ಅದು ಈಗ ಚಿಗುರಲಿ! ಬಾಪ್ಪಾ
ರಾಯನ ಸವಿತ್ರ ರಕ್ತಷು ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವುದು ನಿಜವಾದರೆ
ಅದರ ದೃಷ್ಟಾಂತವು ಈಗ ತೋರಲಿ! ನೀವು ವಿರಶಿರೋಮಣಿಗಳಾದ ರಾಜ
ಪುತ್ರರ ಸಂತತಿಯವರಾಗಿದ್ದರೆ ಕ್ರಿಯೆರುಬಗಳು ತಡೆಗಟ್ಟಿದ್ದ ಈ ಅನಾಧಿ
ಗೋವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿರಿ! ಗೋಹತ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರು ಹೇಶಮವರಲ್ಲ. ಅದರೆ ಅವರು
ನನ್ನ ಯಥಾರ್ಥ ಸ್ಥಿರತ್ವದಲ್ಲಿ ಆಯಿಸುವ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಈ ಗೋವೇ ಅವರಿಗೆ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾಗಿ ಪರಿಣಾಮವುದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿರಿ! ದುರ್ಗಾ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ
ಸಹಾಯಕಾಗಿ! ದುರ್ಗಾ! ನಮ್ಮ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸಿಹಿಡುವುದಕ್ಕೆ
ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಶಂಬಿಸು!” ದುರ್ಗಾವತಿಯು ಈ
ಉತ್ತೇಜಿತ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನಗರದ ರಾಜಪುತ್ರರೆಲ್ಲರು ರಕ್ತವರ್ಣ
ವಸನನನ್ನು ಉಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಂಗಿ ಬಂದರು. ಎಂಟು
ಸಾವಿರ ಸಹಾರರೂ ಎಂಟು ಸಾವಿರ ಸ್ವೇಷಿಕರೂ ಸ್ವದೇಶವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ
ಮುಂದಾದರು. ಈ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ದುರ್ಗಾವತಿ ಲಾನೇ ಅಗ್ರೀಸರಳಾದಳು.
ಲೋಹಕವಚವನನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಶತ್ರುಧಾರಿಣಿಯಾಗಿ, ದುರ್ಗಾವತಿಯು
ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕತ್ತಿ, ಸೈನ್ಯವನನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದಳು. ಯುದ್ಧವು ಸ್ವರಂಭ

ವಾಯಿತು. ದುರ್ಗಾವತಿಯು ಪ್ರಾಣದ ಮೇಲೆ ಆಶಯನ್ನಿಡದೆ, ಶತ್ರುಸೈನ್ಯ ವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಅವಳ ಭಲ್ಲಿಯ ಸೆಟ್ಟಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳು ಜೊಣಿವಾಗಿ ಹೋದರು. ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗ ದುರ್ಗಾವತಿಯು ಶತ್ರುವಿನ ವ್ಯುಹದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಬಿಡ್ಡಳು. ಅವಳ ಭುಜದಿಂದ ರಕ್ತಪುನಾಹವು ಹರಿಯುತ್ತತ್ತು. ಅವಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ರಾಜಪುತ್ರರು ತಂಡತಂಡವಾಗಿ ಹೋಗಿ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ನುಲಿಗಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ರಣಮತ್ತಿಭಾದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ “ದುರ್ಗಾವತಿ”ಯನ್ನು ರಾಜಪುತ್ರರ ಪಾಳೆಯಕ್ಕೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ತಂದರು. ದೂರದಿಂದ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಸೋಧಾ ಖಾನನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಭಾರ್ಯಂತಿಗೆಂಡನು. ಈ ಭಾರ್ಯಂತಿಯೇ ಪಲಾಯನವಾಗಿ ಪರಿಣಿಸಿತು. ಹತಾಶನಾದ ಅಸೋಧಾ ಖಾನನು ಅಳಿದುಳಿದ ಸೇನೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಆಪವಾನವನ್ನೂ ಜೀವವನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಮಾಳವ ದೇಶಕ್ಕೆ ಜಾರಿಬಿಟ್ಟುನು.

ನೀಂಜನಾದ ಅಸೋಧಾ ಖಾನನು ಈ ಆಪಜಯದಿಂದಲೂ ಆಪವಾನದಿಂದಲೂ ಇನ್ನೂ ಕೆರಳಿದಂತಾದನು. ಗಢಾಮಂಡಲವನ್ನು ಭೂಸಮವಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವನು 18 ತಿಂಗಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮೂರಾ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಅದರೂ ಗಢಾಮಂಡಲಕ್ಕೆ ರಕ್ಕುಕರು ಇಲ್ಲದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸಲವೂ ಅಸೋಧಾ ಖಾನನು ಆಪಜಯವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಓಡಿಹೋದನು. ಯುದ್ಧದ ನುಖಾಂತರವಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೋರಘವು ಸಿದ್ಧಿಸದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ, ಆಧವಾಧಮನಾದ ಅಸೋಧಾ ಖಾನನು ಕಪಟೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೃಚಾಚಿದನು. ದುರ್ಗಾವತಿಯ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದ ಸರದಾರಲ್ಲಿ ಭೇದವೆಂಟಾಗುವಂತೆಯೂ ಅವಳ ಆಪ್ತರೂ ಅವಳಿಂದ ಸಡಿಲಹೋಗುವಂತೆಯೂ ಗೂಡಬಾರದಿಂದ ಒಳಂಬಂಚು ನಡೆಯಿಸಿದನು. ಈ ಕುಕಕದಿಂದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಅನಿವೃಗಳು ಮೋಹಿತುವು. ದುರ್ಗಾವತಿಯು ಈಗ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಅಬಲೆಯಾದಳು. ಅದರೂ ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವಾಯವು ಸಂಚರಿಸುವ ವೆರಿಗೆ ವೋಗಲರು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡದ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವೆನಿಂದು ವೀರರಾಜ್ಯಿಯು ಶಪಥ ಕಟ್ಟಿದಳು. ಅವು ರಿಂದಿ ಅಸೋಧಾ ಖಾನನು ಮಾರನೆಯ ಸಲ ದಂಡಿನೋಡನೆ ಬಂದನು. ದುರ್ಗಾವತಿ ಇದ್ದಷ್ಟು ಸೇನೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿರಿಗಿಕೊಂಡು ಮುಂದರಿಸಿದಳು,

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಬಾಲಕನು ಆಯುಧ ಪಾಣಿಯಾಗಿ ರಣಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಾದನು. ಯುದ್ಧವು ಫೋರ್ಮಾರವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ವೀರೇಂದ್ರನು ಉನ್ನತನಂತೆ ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಕಾಳಗಮಾಡಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ಗಾಯಗೊಂಡು ಖದ್ದಹೆಸ್ತನಾಗಿ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದನು; ಮಲಗಿದವನು ಮತ್ತೇಳಿಲಿಲ್ಲ. ಮರಿಯನ್ನು ಕಳಿದ ವಾಸ್ತವಿಕ್ಯಂತಿ ದುರ್ಗಾವತಿ ಅವೇಶಗೊಂಡು ಶತ್ರುಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಹೊರಟಿಳು. “ಮರಣಕರವಾದ ಪಟೆನ್ನ ಹೊಂದಿದ ಬಾಲಕನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವಾಮಿನಿ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ತೆರಳಬಾರದೆ? ನಮ್ಮಂತಹ ವೀರರಿರಲು ಯುದ್ಧದ ಗೊಡನೆ ತಮಗೇಡೆ?” ಎಂದು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತನಾದ ರಾಜಪುತ್ರನೊಬ್ಬನು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ದುರ್ಗಾವತಿಯು ಗಂಭೀರಸ್ವರದಿಂದ “ನಾನು ಹಿಂತಿರುಗುವೆನೆಂಬ ಸುಧಿ ತಿಳಿದರೆ, ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಹಿಮ್ಮೇಟ್ಟಿಪ್ಪಿಪುದು. ವೀರಕುಮಾರನು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಮುಡಿದು ಶ್ವೇತಿಯ ಸ್ವರ್ಗವನನ್ನ ಏರಿದನೆಂದರೆ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಲ್ಲವೇ? ಯುದ್ಧ ತೀರಿದೊಡನೆಯೇ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಪುತ್ರನನ್ನ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸೇರಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ದುರ್ಗಾವತಿ! ನೀನು ಧನ್ಯಾ! ನೀನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋತರೂ ಇನ್ನು ಗೆದ್ದೆ! ಶತ್ರುಗಳ ಪರಂಪರಿಯ ಸಾಲು ಗಳಿಂದ ದುರ್ಗಾವತಿಯ ಸೇನೆ ಪ್ರಾಣಪುಡಿಯಾಯಿತು. ಒಂದು ಬಾಣವು ಅವಳ ಕಣ್ಣನ್ನ ಚುಟ್ಟಿತು; ಮತ್ತೊಂದು ಬಾಣವು ಅವಳ ಎದೆಯನ್ನು ನಾಟಿತು. ಬಾಣಗಳನ್ನ ಕಿತ್ತು ತೆಗೆದರೂ ಅವಳು ರಕ್ತಸಾರವಾದಿಂದ ಮೂರ್ಖಿ ಹೋಗಿ, ವಾಹನದ ಮೇಲೆ ಒರಗಿದಳು. ಅವಳು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಅನೆಯನ್ನ ಯೋಧನೊಬ್ಬನು ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯ್ತಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಧಿರ ಯಾವತಿಯು ಮೂರ್ಖಿ ಶಿಳಿದು ಎದ್ದು, ಮುಗುಳ್ಳಿಗು ನಗಾಡಿದಳು. “ನನ್ನನ್ನ ಬದುಕಿಸಲು ಎಣಿಸುವೆಯಾ? ನನ್ನನ್ನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಿರಿ ನನಗೆ ಮುಂದಿನ ಮರಣವನ್ನ ತಪ್ಪಿಸಬಹುದೇ? ಅದರ ಬದಲಾಗ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ ಶತ್ರುವಿಂದ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನ ದೇಹದಿಂದ ಉಗಿದು ಬಿಡು ಎಂದು ಅಸ್ವಾಪ್ತಸ್ವರದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು. ಇಂತಹ ಜನನಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಯಾರು ತಾನೆ ಕೈಮಾಡುವರು? ಸುತ್ತಲಿರುವನರಿಲ್ಲರೂ ಮರುಗಿದರು. ಕೂಡಲೇ ದುರ್ಗಾವತಿಯು ನಗಾಡುತ್ತ ತನ್ನ ಖದ್ದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಉದರ ವನ್ನು ಒರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿಳು.

ಯುದ್ಧವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಯುದ್ಧದ ನಾಯಕರೇ ರಣ ತಲಡಲ್ಲಿ ಒರಿಗದ ಬಳಿಕ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವವರು ಇಂದು? ರಾಜ್ಯವು ಅಸೋಧಾರಾನನ ವಶವಾಯಿತು. ಅದರೆ ಕ್ವಾತ್ರಧರ್ಮಪರಾ ಯಣಿಯಾದ ಆ ವೀರಶಿರೋಮಣಿಯ ಪವಿತ್ರದೇಹವು ಶತ್ರುಗಳ ಅಪವಿಶ್ರಹಣ್ಣಿದಿಂದ ಮಲಿನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅನುಚರರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಕೂಡಲೇ ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಿ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಕ್ರಿಧಿಯಿಂದ ದುರ್ಗಾವತಿಯ ಸಂಸ್ಥಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದರು.

ದುರ್ಗಾವತಿಯು ಈ ಸಂಸ್ಥಾರ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವಿನಂತ್ಯರ ಶೀತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಈ ವೀರಯವತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕನ್ಸೆಲ್ ಸ್ಟೀಮೆನ್ ನಾಹೇಬರು ಹೀಗೆ ಬರೆದಿರುವರು:—"ರಣಕೂರ ರಾಣಿಯಾದ ದುರ್ಗಾವತಿಯ ಸ್ವಾರಕವು ಅದೇ ಪರಮಾತ್ಮದೇಶವಾಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪು ಟ್ರಿಡೆ. ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪಾಷಾಣಸ್ತಂಭಗಳು ಸೆಟ್ಟಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದು, ಅವುಗಳು ಆ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂರಿಕ್ ವಂತವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನಮಾಡುವುದು. ಈ ಗಂಧಿಖರದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಸವಃಯದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಭಯಂಕರವಾದ ರಣಫೋಷವು ಆಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಈ ನಿಜಾನವಾದ ಮತ್ತು ರಮಣೀಯವಾದ ಪ್ರದೇಶ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಗುವ ಪ್ರವಾಸಿಜನರು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವರು. ಈ ರಾಣಿಯ ಸಮಾಧಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು; ಅವಳ ವರಾಕ್ರಮ ಗುಣಗಳಿಂದ ಬೆರಗಾಗಿ ಸ್ವಾನಂದಚಿತ್ತದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರು. ಈ ಪ್ರದೇಶಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೂಳಿಹೊಳಿವ ಕಂಚಿನ ತುಂಡುಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆ. ಅವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಇ ಜನರು ಅಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸುವರು. ತಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಭಕ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ನಾನು ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಮಹಾರಾಣಿ ದುರ್ಗಾವತಿಯ ದಿವ್ಯಗಣಿದ ಅಭಿನಂದನಾರ್ಥವಾಗಿ ಒಂದು ತುಂಡನ್ನು ಅಪರಣವಾಡಿದೆನು." ಅಲ್ಲಾಕಿಕ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ ಪೂಜಿಸದೇ ಇರುವರು?

ವೀರಮತಿ.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸೂರ್ಯನು ಆಕಾಶವಕ್ಕೆ ವನ್ನು ಏರಿದ್ದನು. ಅವನ ಉಪ್ಪಿನ ವಾದ ಕೆರಣಗಳು ದೇವಗಿರಿಯ ರಾಜವಾಗ್ರಗಳನ್ನು ತಪ್ಪವಾಡುತ್ತಲ್ಲಿದ್ದವು. ಅತ್ಯಿತ್ತ ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಗೋಪುಗಳು ವೃಕ್ಷಭಾಯೆಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ವಿರಾಂತಿಯಂದ ಮೇಲ್ಮೈದುತ್ತಿದ್ದವು; ಆಗಾಗ ಬಾಲಗಳನ್ನು ಬೀಸುತ್ತ ಬೆಸ್ತು ಮೇಲಿನ ನೊಳಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಕ್ಕೆಗಳು ಮರದ ಎಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಕೊಂಡು, ಸಂಖಾಗಿ ನಿದ್ದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಾಗೆಯು ಅತ್ಯಿತ್ತ ಅರಚುತ್ತ ಮರದಿಂದ ವರಕ್ಕೆ ಹಾರುತ್ತಲಿತ್ತು. ಗಿಡುಗನು ಗಗನಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಂಡಳಿಸಿ, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಸುಳಿಯುವ ಕೊಳ್ಳೆಯನ್ನು. ಶೀಕ್ಷಣದೃಷ್ಟಿಯಂದ ನೋಡಿ, ಫಕ್ಕನೇ ಕೆಳಕ್ಕೆ ರಾರಿಬಂದು, ಹತಾಶನಾಗಿ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಉನ್ನತ ವಾದ ಮಂದಿರದ ಸೂರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ. ದೇವಗಿರಿಯ ಅರ ಮನೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವಲಿಗಾರರು ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಪಕರೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅರನುನೆಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಕಾರ್ಯಗೌರವದಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತೇ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗುಂಪು ಕೂಡಿ ನಿಂತು, ತಮ್ಮೊಳಗಿನೇ ಏನನ್ನೋ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜಮಂದಿರದ ಕೆರುಬಾಗಿಲನಿಂದ ಒಂದು ಪಲ್ಲಕೆಯು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಪ್ರಚೆಗಳೆಲ್ಲರು ವಿಶೇಷವಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಿರಾದು ದರಿಂದ, ಪಲ್ಲಕೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಲಕ್ಷ್ಯ ಸಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಣವು ತಪ್ಪವಾದ ರಾಜವಾಗ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನಿಜನವಾದ ಶಿತಲವಾದ ರಹಸ್ಯಮಾಗ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ಪಲ್ಲಕೆಯು ಕೋಟಿಯನ್ನು ಸಮಾಪಿಸುತ್ತಲೇ ಪಕರೆಯನ್ನು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ, ಖಡ್ಗವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡೆದು, ಅದನ್ನು ಅಡ್ಡಮಾಡದೆ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟನು. ಅಂದಣವು ದೇವಗಿರಿಯ ಕೋಟಿಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ, ಅದರ ಬಹಿಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಆರಣ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿತು. ಕೊನೆಗೆ ವಿಜನವಾದ ಭೀಕರವಾದ ಅರಣ್ಯಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಳಿಕಾ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಆಳಗಳು ಪಲ್ಲಕೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಹೊದರು. ಕೂಡಲೇ ರಮಣೆಯ ರಿಬ್ಬರು ಅಂದಣದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು, ಕಾಲ್ಯಾಂಡೆಯಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಪಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಸರಿಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಡೆದರು.

ಇಬ್ಬರೂ ಸಮನಯಸ್ಸೆಯರು. ಇಬ್ಬರೂ ಅಸಮಾನ ಸೌಂದರ್ಯ ಶಾಲಿನಿಯರಾಗಿದ್ದರೂ, ಒಬ್ಬ ಲಿಂಗ ಪಲಾವಣ್ಣಗಳು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಲಿಂಗ ಅಂದ ಚೆಂದವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿದ್ದುವು. ಭಾರತೀಯ ಕವಿಗಳು ಸ್ತೋಯನ್ನು ‘ಚಂದ್ರಮುಖಿ’ ‘ಕಮಲನದನೆ’ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿರುವರು. ಈ ಯುವತಿಯು ಈ ಅಭಿದಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಭಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇವಳಿ ಮುಖಮಂಡಲವು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಚಂದ್ರಹಂತಾಗಲೀ ಕಮಲದಂತಾಗಲೀ ಶೋಭಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ವರ್ತುಲವಾದ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನು ಸ್ವಲ್ಪ ದೀಘಾರ್ಥಕಾರವನ್ನು ಧರಿಸಿದರೆ ಎಷ್ಟು ಮಧುರನಾಗಿ ಶೋಭಿಸಬಹುದೇ, ಅಥವಾ ದೀಘಾರ್ಥವಾದ ಕಮಲಪತ್ರವು ಸ್ವಲ್ಪ ವೃತ್ತಾಕೃತಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿದರೆ ಎಷ್ಟು ರಮ್ಯವಾಗಿ ಉಜ್ಜ್ವಲಸುವುದೋ ಆಷ್ಟೇ ಸೌಂದರ್ಯವಯವಾಗಿ ಆ ರಮಣಿಯ ಮುಖಮಂಡಲವು ರಂಜಿಸುತ್ತತ್ತು. ನಯನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಹರಿಣಲೋಚನದಂತೆ ಕಂಪಿಸುತ್ತಲಿದ್ದುವು. ಈ ಕಂಪನವು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಪ್ರೇಮರಸದಿಂದ ಸರಿಯಾಗಿ ವೃಕ್ಷವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೂ ಅಲ್ಲಿದೆ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಕ್ವಾತ್ರತೇಜಸ್ಸಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿಫಲಸುತ್ತಿದ್ದು ದರಿಂದ, ‘ಭಯದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಕಂಪನವು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಅಧ್ಯಕ್ಷವಾಗಿತ್ತು. ಸೂರ್ಯನ ಉಷ್ಣದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಮಾರ್ಗದ ಆಯಾಸದಿಂದಲೋ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಸ್ವೇದಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಆ ಮುಖವು ಹಿಮಜಲದಿಂದ ಮಾನ್ಯನಾದ ಹೇಮಂತಪುರವಿನ ಕಮಲದಂತೆ ಕನಿಕರವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಲಿತ್ತು. ಮನ್ಯಕದ ಹೀಂದು ಗಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನೇಡಿಯು ಶಿಧನವನ್ನು ಏರಿದ ಚೀನಾಂಬರದಿಂದ ಆಜ್ಞಾದಿತ ವಾಗಿದ್ದು ದರಿಂದ, ಅವಳ ಪ್ರಸ್ತುದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಶ್ರೇಡಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು. ಈ ಸುರು ರೇಶ್ಮೆಯ ಸೇರಗನ್ನು ದಾಸ್ತಣ ಬಾಹುವಿನ ಕೆಳಗಡೆಯಿಂದ ಸೆಳಿದು ಕೊಂಡು, ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಗಿದುದರಿಂದ ವಕ್ಕೆಣ್ಣೀರಂಗವು ಇನ್ನೂ ಉಷ್ಣತ ವಾಗಿಯೂ ಉಜ್ಜ್ವಲವಾಗಿಯೂ ತೋರುತ್ತಲಿತ್ತು. ಮನ್ಯಧವೇಜಯಂತಿ ಯಂತೆ ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ತೇಲುತ್ತಿರುವ ಹಸುರಾದ ದುಕೂಲವು ಅವಳ ಅಂಗಕಾಂತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿದರೂ, ಅಂಗ ಭಾಯೆಯು ವಸ್ತುದ ಹೀಂದುಗಡೆಯಿಂದ ಸೋಟಿಕರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಮಂತಿತ್ತು. ದೇಹವಣವು ಹರಿದು; ಸ್ವಲ್ಪ ಹಳದಿ; ಸುವಣಿಕಮಲದಂತೆ

ಹಂದ್ರವಾಗಿರಲ್ಲ; ಹೊಂಗೇದೆಗೆಯಂತೆ ಹಳದಿಯಾಗಿರಲ್ಲ. ಈಮದಿಂದ ಆದ್ರವಾದ ಸುವರ್ಚಾಕವಾಲವು ಹರಿತಪತ್ರದ ಭಾಯೆಯಿಂದ ಯಾವ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಧರಿಸುವುದೋ, ಚಂದ್ರಕಾಂತಿಯಿಂದ ನನೆದ ಹೊಂಗೇದೆಗೆಯು ಹೆಸರೆಲೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಶೋಭಿಸುವುದೋ, ಆ ಕಾಂತಿಯೂ ಆ ವರ್ಚಾವೂ ಈ ಯುವತಿಯ ಪ್ರಪಳಿತ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧಿತವಾಗಿದ್ದುವು.

ರಮಣೆಯರಿಬ್ಬರು ದೇವಸಾಫನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು, ಕಾಳಿಕಾ ಮೂರ್ತಿಯ ಸಮೃಜಿದಲ್ಲಿ ಬದ್ಧಹಸ್ತದಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಕಣ್ಣಬ್ಜಿ ನಿಮಿಷ ವೂತ್ರ ನಿಂತರು. ಬಳಿಕ ಕರಾಳವಾದ ಚಂಡಿಕಾ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಬಲವಂದು ದೇವಿಯ ಮುಂದೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಕಾಮ ಮಾಡಿದರು. ಪುನಃ ಎದ್ದು ನಿಂತು “ತಾಯೇ! ಚಂಡಿಕೇ! ನಮಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಆಪತ್ತನ್ನು ಪರಿಹರಿಸು! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪತಿಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಕಳಾಗು! ಅವರ ಹಸ್ತದಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ವೈರಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸು!” ಎಂದು ಪ್ರತಿಫಿಂಧಿದರು. ಪುನಃ ವೇವಗಿರಿ ದುರ್ಗದ ಅಧಿಷ್ಪಾತ್ರಿಯಾದ ದುರ್ಗಾಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸೆ ಮಾಡಿ, ಇಬ್ಬರೂ ಪಲ್ಲಕ್ಕೆ ಯನ್ನು ಹತ್ತುವಷ್ಟುರಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯ ಖರಪುಟ ಧ್ವನಿಯು ಕೇಳಿಸಿದುದರಿಂದ, ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಭಾರಂತರಾದಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಡೆದರು. ಕೂಡಲೇ ಒಬ್ಬ ಆಶ್ವಾರೋಹಿಯು ಕುದುರೆಯಿಂದ ದುಮಿಕಿ, ಯುವತಿಯರ ಸವಿಂಬಕ್ಕೆ ಬಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಯುವತಿಯರು ಇವನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಲೇ ಆನಂದದಿಂದಲೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದಲೂ ಚಕ್ಕಿರಿಗಿಹೋದರು.

ಯುವಕ:—“ವೀರಮತಿ! ನಿನು ಗೌರಿಯೊಡನೆ ಇಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಬಂದಿ?”

ವೀರಮತಿಯು ಯುವಕನ ಕೈಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು, “ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದೆವೆಂದು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ತಿಳಿಯಿತು?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು.

ಯುವಕ:—“ರಾಜಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನೀವು ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ನಾನು ಕಾತರದಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ತುಡುಕಿ ಬಂದೆನು. ಕೋಟಿಯ ಪಹರೇ ಯವರು ನೀವು ಕಾಳಿಕಾ ಪೂಜೆಗೆ ಹೋಗಿರುವಿರ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಬಂದಿಂ?”

ವೀರಮತಿ:—"ನಿಕೆಂದು ಇನ್ನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವೇ? . ಮುಂದಿನ ಅವತ್ತನ್ನು ಪರಹರಿಸುವಂತೆ ದೇವಿಯನ್ನು ಬೇಡುವುದಕ್ಕೆ—

ಯುವಕ:—"ಅದಕ್ಕೊಂಡು ಸ್ವರ ನೀವು ಇನ್ನು ದೂರ ಬರಬೇಕಿತ್ತೇ? ಶತ್ರುವಿನ ಪಾಳಿಯದವರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾದರೂ ನೋಡಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಗತಿ ಏನಾಗುವುದು?"

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ವೀರಮತಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವಾದ ತೇಜಸ್ಸು ಹೊಳೆಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಈನ್ನು ಕಟ್ಟಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅದ ಗಿಣಿಟ್ಟಿ ಭಚಿಯನ್ನು ಇಚ್ಚಿಗೆ ಸೆಳಿದುಕೊಂಡು, ನೋಡಿದೆಯೇ ಇದನ್ನು? ಇದರ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ನಾನು ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಅರಮನೆಗೆ ಹಿಂದೆರಳುತ್ತಿದ್ದೇನು" ಎಂದು ವೀರಮತಿಯು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು.

ಯುವಕ:—"ನೀನು ಕ್ಷುತ್ರಿಯೆ ಕುನಾರಿ ಎಂದು ಬಲ್ಲಿ. ನೀವೆಲ್ಲರು ನಮ್ಮ ಭುಜಗಳ ನೇರಳನಲ್ಲಿರುವಾಗ ಇನ್ನು ಆಯಾಸವೇಕೆ?"

ವೀರಮತಿ:—"ಯಾದ್ದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಾಯಿವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಪುರುಷಕರವ್ಯ. ದೇವವಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸ್ತೀಕೃತ್ಯ. ಇಬ್ಬರ ಕಾಯಿಗಳೂ ಒಂದೇ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುವು."

ಯುವಕನು ಮತ್ತೆ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಗೌರಿಯು ಈ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಮೃಸಿದ್ದ ಕೊನೆಗೆ "ಸಖಿಯ! ವೀರಮತಿ! ನಾವು ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಳುವಿದರೆ, ತಂದೆಯು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕೋಪಿಸದೆ ಇರಲಾರನು" ಎಂದಳು.

ಇಬ್ಬರೂ ಪಲ್ಲಿಕ್ಕೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ, ಯುವಕನನ್ನು ಕರೆದರು. ಯುವಕನು "ನಾನು ಇದೇ ಸಂದಭದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುವಿನ ಸೇನೆಯ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನೂ ರಚನೆಯನ್ನೂ ಹೊಂಚಿ ನೋಡಿ ಬರುವೆನು. ನೀವು ಬೇಗನೆ ಮುಂದು ಹೋಗಿರಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೋಟಿಯ ವರಿಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ನೈಗಾವಲಾಗಿ ಒಂದು, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಂದುಇದನು.

ಕಥಾಕೂಶಾತ್ರವನ್ನು ಪಾಠಕಮಹಾಶಯರು ಸರಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರಸ್ತಾಪಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಶ್ರೀ. ಶಕೇಯ ಗಳಿನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯ ವರಿಗೆ ದಸ್ತೀಣ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಮೇಲೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ದೃಷ್ಟಿಯು ಬಿಡ್ಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಾಠನ ಸುಲ್ತಾನರು ಉತ್ತರ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶಕ್ತರಾಗಿದ್ದ ರಿಳಿದೆ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಿಗೆ ದೊಡ್ಡ

ರಾಜ್ಯಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯಸುಮಿನನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೆ ಲಿದ್ದವು. ಇಂಥಹ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅಂಕುರ ಸ್ವರೂಪ ವಾದ ಚಿಕ್ಕದೊಂದು ರಾಜ್ಯವಿತ್ತು. ದೇವಗಿರಿ ಎಂಬುದು ಇದರ ರಾಜ್ಯಾನ್ವಯಿಗಿತ್ತು; ರಾಮದೇವ ಎಂಬವನು ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ಈ ಮರಾಟಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಜೀಯೂದ್ದಿನ್ ಬಾನಿಂ ಎಂಬ ತುರುಷ್ಯ ಇತಿಹಾಸ ಕಾರನು ಹೀಗೆಂದು ಬರೆದಿರುವನು—“ಈ ವೋದಲು ಇಲ್ಲಿನ ಜನರು ಮುಸಲ್ಕಾನರನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಸಲ್ಕಾನ್ ಸೈನ್ಯವು ಇದಕ್ಕಿಂತ ವೋದಲು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪದಾರ್ಥ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇವಗಿರಿ ನಗರವು ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ ವೋದಲಾದ ಅನುಂಳ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ತವರು ಮನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ವರ್ಣನೆಯು ಆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸಲ್ಲಾತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿದೇಶಿಯರು ಭಾರತಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಂಜನ ವೋದಲು ಹಿಂದು ಸಾಫಾನದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ಒಬ್ಬ ಇತಿಹಾಸಕಾರನು ಇಂಥಹ ಮಾತ್ರಾಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವರ್ಣಿಸಿರುವನು. ಈ ಧನವೇ ವಿದೇಶಿಯರ ಮತ್ತರದ್ವಾರ್ಪಿಗೆ ಬಿದ್ದುದರಿಂದ, ದಿಲ್ಲಿಯ ಅಂದಿನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಜಲಾಲ್ ಖಾನ್ ವಿಲ್ಜಿಯ ಅಳಿಯನಾದ ಅಲ್ಲಾ ಖಾನ್ ವಿಲ್ಜಿಯ ಮಹಾ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಶ್ರೀ. ಶಕೇಯ ಗ್ರಾಳರಲ್ಲಿ ದಪ್ಪಣಕ್ಕೆ ದಂಡಿತ್ತಿಹೋದನು. ಅಲ್ಲಾ ಖಾನ್ ವಿಲ್ಜಿನನು ಮಹಾಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ದೇವಗಿರಿಯನ್ನು ಎರಡು ಸಲ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾರಿ ಹತಾಶನಾಗಿ, ಮೂರನೆಯ ಸಲ ಅದರ ಕೋಟಿಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದು, ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಜಾರುವಂತಿದ್ದನು.

ರಾಮದೇವ ರಾಜನಿಗೆ ಬಿಂಬಿಯಂತಿದ್ದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜ್ಯ ವಿಶ್ವರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದ ಸರದಾರನೊಬ್ಬನು ಈ ಮುತ್ತಿಗೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಡಿದು ಹೋದನು. ಈ ಸರದಾರನು ತನ್ನ ಪುತ್ರೀರತ್ನವಾದ ವೀರಮತಿಯ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದನು. ವೀರಮತಿಯ ಕಾಳಿಕಾದೇವಸಾಫಾನದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿದಳ್ಳಿ ಆ ಯುವಕನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣೀಶ್ವರನೆಂದು ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನು. ಶೈವರಾಜನು ತನ್ನ ಅಳಿಯನಾಗುವುದು ವೀರಮತಿಯ ತಂಡಿಗೆ ಏನು ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ವೋದಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಮಗಳ

ಇರ್ಬಂಧದಿಂದ ಅವನು ಸಮೃತಿ ಕೊಟ್ಟಿನು. ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತದ ಅವನ ಆಶಾಲಿಕ ಮರಣದಿಂದ ವೀರಮತಿಯ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ವಿಷ್ಣು ಬಂದಿತು. ಈಗ ವೀರಮತಿಯು ತಂದೆಯ ಮರಣಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಹೊರತು, ಲಗ್ನಮಂಟಪವನ್ನು ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದ್ದು. ಅದ ಕೊನ್ನೇಸ್ತರವೇ ಅವಳು ಅರಸನ ಮಗಳಾದ ಗೌರಿಯೊಡನೆ ಕಾಳಿಕಾಪೂಜೆಗೆ ಹೊಗಿದ್ದ ಶೀಂದು ಪಾಠಕ ಮಹಾತಯರು ಈಗ ತಾನೇ ಕಿಳಿಯಬಹುದು.

“ಭಾರತಭೂಮಿಯ ಸೈಭಾಗ್ಯಭಂಡಾರವನ್ನು ಸೂರೀಗೊಂಡು, ತಮ್ಮ ವಂಶಸ್ಥರ ನಾಮವನ್ನೊಂದು ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನೊಂದು ಇತಿಹಾಸಪ್ರಾಟಿದಲ್ಲಿ ಕಂಳಂಕಿತ ವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಮುಸಲ್ಕಾನರಲ್ಲಿ ಘಜ್ಞಮಹಮೃದ್ಬಾ, ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನ್ ಮಿಲ್ಲಿ, ತೇಮೂರಲೇನ್ ಈ ಮೂವರಿಗಂತಲೂ ಅಧಮರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಒಬ್ಬ ಬಂಗಾಳಿಯ ಚರಿತ್ರಕಾರನು ಹೇಳುವನು. ಈ ಮೂವರು ತಾವು ಕಾಲಿಟ್ಟು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆಯ್ದಧಮಾರ್ವಲಂಬಿಗಳಾದ ಆಬಾಲ ವೃದ್ಧರನ್ನು ಕೊಂಡು, ಪವಿತ್ರವಾದ ದೇನಸಾಫಾನಗಳ ಮುಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಪಶುರಕ್ತವನ್ನು ಬಸಿದು, ಆರಾಧಿತವಾದ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಮಸೀದಿಯ ಸೋನಾನಗಳಾಗಿ ಹಾಸಿ, ನಂದನವನದಂತೆ ಇದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಶ್ರಾವಣದಂತೆ ಮಾಡಿ, ಹೊಟ್ಟಿಯೊಳಗಿದ್ದ ಹಾಲನ್ನು “ಒಂದೇ ಬಾರಿ ಸುರಿಗೊಂಬ” ತವಕದಿಂದ ಭಾರತಧೇನುವಿನ ಉದರವನ್ನು ಸೀರಿಬಿಟ್ಟಿರು. ಇವರು ನಡೆದ ವಾಗ್ರಾಂತಿಕಾ ಸಿದ್ಲಿಲು ಬಡಿದ ಬೆಟ್ಟುದಾರಿಗಳಂತೆ ಆದುವು; ನುಗ್ಗಿದ ನಗರಗಳೆಲ್ಲಾ ಅಡವಿಯ ಗುಡೆಗಳಂತೆ ಆದುವು. ಇವರ “ದೀನ್! ದೀನ್!” ಎಂಬ ರಣಕೋಲಾಹಲವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇ ಹಳ್ಳಿಪಟ್ಟಿಗರು ತಾವು ತಿಂದುಉಡಿ ಕೊಂಚ ಹಣವನ್ನು ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಹುಲಿ ಹಾವುಗಳಿಂದ ಅಡವಿಗಾದರೂ ಒಕ್ಕೆಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜಯುವತಿಯರು ತಮ್ಮ ವೀರಪತಿಗಳನ್ನು ಇವರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸರಪ್ಪುರಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಪಾತಿಪ್ರತ್ಯಾವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ್ದರೆ ನಗುನಗುತ್ತ ಚಿತಿಯನ್ನು ಏರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಖಾಡಿದ ಹಾಳು ಹಾವಳಿ ಎಷ್ಟೆಂದು “ತುರುಕರು ತುಳಿದಲ್ಲಿ ತರಕಾರಿ ಬೆಳ್ಳಿಯೆದು” ಎಂಬ ಗಾದೆಯೇ ತೋರಿಸುವುದು. ಅದರೂ ಧರ್ಮಾರ್ಥರಾದ ಈ ಮೂವರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟ್ವಾಂದು ಪ್ರಭೇದವಿತ್ತು; ಅವರ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯ

ವಿದ್ದರೂ ಅವರ ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ತಾರತಮ್ಯವಿತ್ತು. ತೇಮೂರರೆಲೀನನು ಆತ್ಮಂತ ಧನಾಪೇಕ್ಕೆಯಾಗುವನು. ಆ ಆಸೆಯು ತೀರುವ ತನಕ ಅವನು ಹಸಿದ ಸಿಂಹ; ಹಸಿವು ಅಣಗುವುದಕ್ಕೆ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕದ ಕೊಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದುಬಿಡುತ್ತೇ ಶ್ವಸ್ತಿಗೊಂಡು, ದೂರದ ಗವಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು. ಘಜ್ಜಿ ಮಹಮ್ಮದನು ಧನಾಪೇಕ್ಕೆಯೋಡನೆ ಧರ್ಮಾಂಥತೆಯನ್ನು ಬೆರಿಸಿದ್ದನು. ಹಿಂದೂ ಜನರ ಚೊಕ್ಕಸವನ್ನು ಬಿಭ್ರು, ಅವರ ದ್ರವ್ಯಪಕಾರವನ್ನು ವಾಡುವುದು ವಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವರ ಆರ್ಥಿಕವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಿಸಿ, ತನ್ನ ಮತವನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಸಾಫಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಢಿಕಂಕಣಾದನು. ಇದಕ್ಕೊಷ್ಟರವೇ ಈತನು ಹನ್ನೊಂದು ಸಲ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ದಂಡಿತ್ತಿಬಂದು ಸಾಲದೆ, ಕೊನೆಗೆ ಶ್ರೀ. ಕ. ಗಂಭಿರಲ್ಲಿ ಗುಜರಾತಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸೋನಾಧದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಒಳನ್ನಿಗ್ಗೆ, ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಗ್ಗೆದನು. ಆದರೂ ‘ಪರದ್ರವ್ಯಪಕಾರಿ’ “ಅನ್ಯಮತಭಂಜಕ” ಎಂಬ (ಮಹಾ+ಆಯೋಗ್ಯ?) ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ತಾಳಿದಬಳಿಕ ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆನೇ ಹಿಂತಿರಿಧನು. ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನನಾದರ್ಲೋ, ತನ್ನ ಹಾಳು ಜೀವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಶ್ಸಿಸಿದನು. ತೇಮೂರಲೀನನ ಧನಾಪೇಕ್ಕೆಯಾ, ಮಹಮ್ಮದನ ಮತಾಭಿಮಾನವೂ, ವಾತ್ರವಲ್ಲ, ಹಿನ್ನಾಲಯದಿಂದ ಕನ್ನಾಕುಮಾರಿಯ ವರಿಗೆ ರಾಜದಂಡವನ್ನು ಬೀಸಬೇಕೆಂಬ ರಾಜ್ಯಕಾಂಕ್ಷೆಯಾ ಈತನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬೇರಾರಿದ್ದವು. ಈ ಅಭಿಲಾಷೆಯು ಹುಟ್ಟು ಬಂಜಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನನು ಮಹಾವೀರನಾಗಿದ್ದನು ಎಂಬುದೇಖೋ ನಿಜ; ಆದರೆ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ನ್ಯಾಯನಿತಿಗಳ ಬೆಂತೆಯನ್ನು ಇವನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದುದರಿಂದ, ಕೆಲವು ಕಾಲ ವಾತ್ರವೇ ಬಳಿಯುತ್ತ ಹೋದನು. ಹೊಕ್ಕು ಇನ್ತರ್ಯೋಜನವನ್ನು ಅರಿಯದ ಈ ಕೃತಭ್ರಾನು ಯಾವ ಸೋನಾನಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಏರಿದನೋ, ಅವುಗಳನ್ನೇ ಧಿಕ್ಕಾರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಯಾವ ಮರದ ಕೊಂಬೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಕೈ ಕೊಡಲಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೆ ಹರಿತನಾಗಿ ಮಾಡಿದನೋ, ಆ ವೃದ್ಧವುಕ್ಕೆನ್ನೇ ಕಡಿದುಹಾಲಿಕ್ಕೆ ಇವನು ಹೇಸಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನನ್ನು ಉನ್ನತ ಪದವಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತನ್ನ

ಮಾನನಾದ ಜಾಲಂಳುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಲಿ ಯನ್ನು ರಾಜಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಸಂಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವನು ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲವೋ, ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಹತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ಹೊಗಬೇಕಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಬಂಧುಬಾಂಧವರನ್ನೂ ಗುರುಹಿರಿಯ ರನ್ನೂ ನೆಲ್ಲ ಹುಲ್ಲಿನಂತೆ ಕೊಯ್ದು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವನು ಮುಂದೆ ಗದ್ದಿಗೆಯನ್ನು ಏರಿದನೋ, ಆ ವಿಶ್ವಾಸಫೂತುಕನೇ, ಆ ಪರಮಪಾಪಿಯೇ ಆತುಲ ಸೈನಿಕ ಹೊಡನೆ ದೇವಗಿರಿಯ ಮುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಓಡುವಂತಿದ್ದನು.

ಈ ಸಂಕಷ್ಟಕರವಾದ ಸಮಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಇದಿರಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ ರಾಮದೇವರಾಜನು ತನ್ನ ಸ್ಥಿರಿತ ಸರದಾರರ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ರಾಮದೇವನ ಅಳಿಯನಾದ ಹರಪಾಲದೇವನು ಕೋಟಿ ಯನ್ನು ದಾಟಿ ಯಾದ್ಧಕೊಡುವುದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಈ ಮಾತು ರಾಜನಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿಯಾಯಿತು. “ಅಲ್ಲಾ ವುದ್ದಿ ನನು ಎರಡು ಸಲ ಸೋತು ಹೊಡನು. ಮಾರನೆಯ ಸಲ ಹಾರಿದ ಮುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ತಾನೇ ತೆಗೆದು ಈಗ ಪಲಾಯನ ವಾಡುತ್ತಿರುವನು. ತಾನಾಗಿ ಹೀಯಾಟಿನಿ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ, ಹೊಗುವ ಮಾರಿಯನ್ನು ಕರೆದು, ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಅಪತ್ತಿಗೆ ಗುರಿಮಾಡುವುದು ಶ್ರೀಯಸ್ಯರವಲ್ಲ, ಇದಳ್ಳದೆ ಅಲ್ಲಾ ವುದ್ದಿ ನನು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಪಲಾಯನ ವಾಡುತ್ತಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು, ಅಭೇದ್ಯನಾದ ಕೋಟಿಯೊಳಗೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದ ನಮ್ಮನ್ನು- ಹಾನಾಡಿಗನು ಕೊಳಳುವಿದಿ ಬಿಲದಿಂದ ಹಾವನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವಂತೆ- ಅವನು ಸೆಳಿಯ ಬೇಕೆಂಬ ಉಪಾಯವಾಡಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲ ನಿರಭರವಾಗಿ ಶತ್ರುಹಸ್ತದಿಂದ ಸಂಹಾರವಾಗಬಹುದು” ಎಂದು ರಾಮದೇವನು ಆಳಿಯನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸಿದನು. ಈ ಮಾತು ಕೃಷ್ಣರಾಜನಿಗೆ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಸಮ್ಮತವಾಗಲಿಲ್ಲ, ಅವನು ಯಾದ್ಧಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿನು. “ಅಲ್ಲಾ ವುದ್ದಿ ನನು ಈಗ ಹಿನ್ನೆಟ್ಟಿದರೂ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬಾರದೆ ಇರಲಾರನು. ಯಾರೂ ಬಾರದೆ ಹೊಡರೂ, ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಾನೋಬ್ಬನೇ ಕೋಟಿಯ ಹೊರಕ್ಕೆ ಕೊಂಡುಹೋಗಿ, ಶತ್ರುವ ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದಲಾದರೂ ನನಗೆ ತಲೆಬಾಗಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ದೇವಗಿರಿರಾಜ್ಯವು ಸೆನ್ನನ್ನು ಬಿರಕಾಲ ಸ್ವರಿಸುವಂತೆ ವಾಡುವೆನು” ಎಂದು ಕೃಷ್ಣರಾಜನು

ಹೇಳಿದನು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಿಳಿಯದೆ, ರಾಜನು ವೀರಮತಿಯ ಮುಖವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತಸ್ವೀಯರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವುದೊಂದು ನಿರ್ಬಂಧ ವಿಲ್ಲಿದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ, ವೀರರಮಣೀಯರು ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದಲೂ, ಆಯುಧದಿಂದಲೂ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾಮದೇವನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿಲೇ ವೀರಮತಿಯು ಉತ್ಸಾಹಿತಳಾಗಿ ಹೀಗೆಂದಳು:—“ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಿಭನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ವಿದಿತವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನನನ್ನು ಈಗ ಜಾರಬಿಟ್ಟೇ, ರಕ್ತದ ರುಚಿಹತ್ತಿದ ಹುಲಿಯು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಬಂದು, ಹಲ್ಮಿಗರನ್ನು ಹೆದರಿಸುವಂತೆ; ಅವನು ಮರಳಿಮಂಜಳ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ನಲ್ಲವೇ? ಇದಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಜನ್ಮದಾತಾರನಾದ ತಂದೆಯು ಶತ್ರುವಿಂದ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೋದನೆಂಬ ದುಃಖಾಗ್ನಿಯು ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಪಡೇವಡೇ ದಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಶತ್ರುವಿನ ರಕ್ತಸೇಚನದಿಂದ ಈ ಆಗ್ನಿಯು ಶಾಂತವಾಗಬೇಕಾದುದರಿಂದ, ನನ್ನ ಪ್ರಾಣೀಶ್ವರನು ಸೈನ್ಯದ ವಿಶೇಷ ಭಾಗವನ್ನು ಈ ರಾತ್ರಿ ಕೋಟಿಯ ಹೊರಕ್ಕೆ ಕೊಂಡುಹೋಗುವಂತೆ ಆಪ್ತಜೀಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು. ಇವನ ಸಹಾಯಕಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೂ ಆಜ್ಞೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವೆನು.” ರಾಮದೇವನು ನೋಡಲಿನ ಎರಡು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೃಷ್ಣರಾಜನ ಸಾಹಸವನ್ನೂ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನೂ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಿದ್ದುದರಿಂದ, ಕೃಷ್ಣರಾಜನು ಸೇನೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಆ ರಾತ್ರಿ ಜೋರಗಿ ಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಯುದ್ಧವಾಡುವುದಕ್ಕೆ ರಾಮದೇವನು ಸಮೃತಿಸಿ, ತಾನು ಅವನೊಡನೆ ಹೋರಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಿಂಹನಾದನು. ಆದರೆ ವೀರಮತಿಯು ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಬಹುಪಕ್ಷದವರ ಮತವಾಯಿತು.

ದೇವಗಿರಿ ದುರ್ಗವು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಭುತ್ವಗೊಂಡಿತು. ಕಡಲು ಮಟ್ಟಕ್ಕೆಂತ ಒಳಂ ಅಡಿ ನತ್ತರಕ್ಕೆ ಏರಿದ ಏಕಾಕೀಯಾದ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಅದು ಇದ್ದಿತ್ತು. ಈ ಪರ್ವತವು ಸೂಚ್ಯಾಕಾರವಾಗಿದ್ದು (cone-shaped) ಪುತ್ತಲೂ ಪ್ರಸಾಕಮಯವಾದ ಬಂಡಿಗಳಿಂದ ಭದ್ರವಾಗಿತ್ತು

ಲಂಬಾಯವಾನ್ವಾದ ಪ್ರಕಾರಗಳು, ಉನ್ನತವಾದ ತೆಸೆಗಳು, ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದ ಪರಿಗಿಯು ಕೋಟಿಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿದ್ದವು. ದ್ವಿರದ್ವಿಷ್ಟಿಗೆ ಈ ದುರ್ಗವು ಒಂದೇಯಾಗ ತೋರಿದ್ದರೂ, ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದರ ಒಳಗೊಂದಾಗಿ ಮೂರು ಕೋಟಿಗಳಿದ್ದವು. ದುರ್ಗದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಗಿರಿ ನಗರವು ಹುದುಗಿಕೊಂಡು ಭದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಕೋಟಿಯನ್ನು ಶತ್ರುವು ಮಹಾ ಸ್ವೇಷ್ಟದೊಡನೆಗಂ ವರ್ಣಗಳ ವರಿಗೆ ಮೂತ್ತಿದರೂ ರಾಮರಾಜನು ಸುಖವಾಗಿಯೂ ನಿರಾಂತರವಾಗಿಯೂ ನಿದ್ದೆಹೋಗಬಹುದಿತ್ತು. ಮುಖಲಾಘವರ ಸೇನಾ ಸಮುದ್ರವು ಉತ್ತರ ಹಿಂದುಸಾಫನದ ಮೇರೆಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ, ಚಿರಕಾಲ ದೇವಗಿರಿಯ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಬಡಿದರೂ, ಅದರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಮುಳುಗಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ವಿಧಾತ್ಯನು ವಾತ್ರ ಹಾಗೆ ಎಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ ಅಷ್ಟಮಿಯ ಚೆಂದ್ರನು ದುಃಖದಿಂದ ಅಸ್ತಮಿಸುತ್ತ ಲಿದ್ದನು. ಅಂಥಕಾರವು ಮೇಲ್ಮೈಲ್ಮೈ ದೇವಗಿರಿಯ ಹೊರವಳಯವನ್ನೆಲ್ಲೂ ಅಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳತ್ತಿದ್ದಿಗಿನು. ದೇವಗಿರಿಯ ಪಾಳಯದಲ್ಲಿ ಕಾವಲುಗಾರರು ದೀವಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅತ್ಯಿತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ನೀರರು ಶಸ್ತ್ರಕವಚಗಳನ್ನು ತೋಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ರುಣತಾಂತ್ರಿಕ, ಯುದ್ಧಾಶ್ವಗಳ ಹೇಷಧ್ವನಿ, ಭಟ್ಟರ ಕಲಕಲ--ಇವೆಲ್ಲಾ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ರಾತ್ರಿಯ ಕಣಬವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಹೋಗುವಂತಿದ್ದವೇ. ರಾಮದೇವನು ತಾನೇ ಪಾಳಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ, ಪಾಠಃಕಾಲದ ಯುಧ್ಧಕ್ಕೆ ಸೈನಿಕರಲ್ಲಿ ಭೀತರಾದವರನ್ನು ಉತ್ತಾಪಕಗೊಳಿಸುತ್ತ ಶತ್ರುಚಲನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬರಿ, ಕೆವಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನನ ಪಾಳಯವು ದುರ್ಗದಿಂದ ಗಂ ವ್ಯೇಲು ದೂರವಿದ್ದು ದರಿಂದ ಶತ್ರುಚಲನೆಗಳಿನೂ ತೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣರಾಜನು ತಾನೇ ಮುಂದು ಹೋಗಿ ಪರಿಶ್ವಿ ಸುವೇನಿಂದೂ ಹೇಳಿ ಕೋಟಿಯ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಹತ್ತಲು ಹೋಡನು.

ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನನ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರು ಗಾಂಜಾವಿನ ಬಲದಿಂದ ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ದೆಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬಿರು ಕಾವಲುಗಾರರು ಪಹರೇ ವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನನ ಪಾಳಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೀಪವನ್ನು ಯಾರೋ ಹಚ್ಚಿದರು. ಹೇರಿಯ ಒಳಗೆ ಒಬ್ಬ ಯುವಕನ್ನು ಏನನೆನ್ನೇ

ಅಲೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಬಳಿಕ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಯಾರನ್ನೇ ಮುಡುಕಿದೆಂತೆ ಅತ್ಯಿತ್ತ ನೋಡಿಕೊಂಡು ನಿಂತನು. ಶೀತಲವಾದ ಗಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ “ಸಹಸ್ರ ರತ್ನಗಳು” ಮಿನುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಯುವಕನು ಪುನಃ ಡೇರಿಯೋಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಯುವಕನ ಹೆಸರು ಮಾಲಿಕ್ ನಾಯಬ್ ಕಾಫರ್. ಹಿಂದುಷಾಖಾನದ ಜಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಸರೇ ಮಾಲಿಕ್ ಕಾಫರ್ ಎಂದು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಮಾಲಿಕ್ ಕಾಫರನು ನೋತ್ತನೋದಲು ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನನ ಗುಲಾಮನಾಗಿದ್ದು, ಅವನ ದಯೆಯಿಂದಲೇ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಪದವಿಯನ್ನ ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಮುಸಲ್ಮಾನರ ದುರ್ಗಾಣಗಳಿಲ್ಲಾ ಇವನಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೋಕ್ಕಾಗಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನನು ಈ ವಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿದ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟಿದ್ದನು; ಅವನನ್ನೇ ತನ್ನ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದನು; ಅವನ ಪಜನವನ್ನು ಕುರಾನಿನಂತೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನನ್ನು ರಾಜ್ಯಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಲೋಕಾಂತರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ವಿಶ್ವಾಸಫಾತಕನು ಈತನೇ. ಮಾಲಿಕ್ ಕಾಫರನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾತ್ರಿಯು ಮೇಲುಮೇಲನೇ ಸರಿಯುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಬ್ಯಾರು ನಿಷ್ಕರಷಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾಲಿಕ್ ಕಾಫರನು ಡೇರಿಯೆ ಸಮಾಷಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಮರದ ತೋಸಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನ ಇದಿಂಗೆ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬನು ಕಾಲ್ಯಾಂಡಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಾಲಿಕ್ ಕಾಫರನು ಆಗಂತುಕ ನನ್ನು* ನೋಡಿ ಸಲಾಂ ಮಾಡಿದನು.

ಮಾಲಿಕ್ ಕಾಫರನು ಆಗಂತುಕನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, “ನಿನ್ನೊಂದನೇ ಮತ್ತಾರೂ ಬಂದಿದ್ದರೇ?” ಎಂದನು.

ಆಗಂತುಕನು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುತ್ತ, “ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಬಂದುದು ಯಾರೂ ತಿಳಿಯಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲ” ಎಂದನು.

ಮಾಲಿಕ್ ಕಾಫರ:—“ನಿನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ಏನೋ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸೇರಳಂತೆ ತೋರಿತು. ಇಷ್ಟ ವಿಳಂಬವೇಕಾಯಿತು?”

ಆಗಂತುಕ:—“ಮಧ್ಯಾಷ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಬಳಿಕ ಆರಮನೆಯ ಕಾಯಂಗೋರವದಿಂದ ತಳುವಿದೆನು.”

*ಬಂದವನು.

మాలిక్ కాఫర్:—“నీను హగలు ననగి మాతు కొట్టంతి.
దేవగిరియ సైన్యవన్న హోరక్కె ఇళిశిరువెయుఏ?”

ఎలీయ మరమర శబ్దదంకి హత్తిరదల్లి కేళిషితు.

ఆగంతుక:—“కొట్టు మాతన్న మరియులారెను. అరమనే
యన్న కాయువప్పు కైతుంబా సైనికరన్న హింది బిట్టు, మిక్క సైన్య
వన్న హోరక్కె హోరడిశిరువెను.” *

మాలిక్ కాఫర్:—“కాగాదరే నమ్మ సైన్యవు ఒళనుగ్గువు
దక్కే ఇదే అవకాశవల్లవే? రహస్యమాగ్రపు యాపుదు?”

ఆగంతుక:—ఇదే సమయ నాను ఈ మధ్యాహ్నదల్లి సిన్నొ
డనే యావ స్థాఖ్యదల్లి సంభాషణ వాడిదేనో ఆ స్థాఖ్యదింద ఎడక్కే
తిరుగిదరే—

మాలిక్ కాఫర్:—“ఎడక్కే తిరుగిదరే కాళుగుడియోందు
తేఱేరువుదు.”

ఆగుంతుక:—“సరి, ఆ కాళికా దేవస్థానక్కె ఇదిరాద కాది
యన్న హిందుహోదరే, అరమనేయ హిందుగడియల్లి ఇఁయబజుదు.”

మాలిక్ కాఫర్:—“అల్లి సైన్యవేష్టిరువుదు?”

అష్టరల్లి ఇబ్బరూ సుత్తుముత్తులు నోరిదరు. యారోబ్బర
సుధపు తోరుత్తిరలిల్ల. గాళియ శబ్దవేందు శుమ్మనాదరు. పునః
కణ్ణతీ నోరిదరు. వాయువిన హిలోల్లిలదింద లంటాద ఎలిగళ
మరమర శబ్దదల్లి అవరగి ఏనోందూ కేళిపలిల్ల.

ఆగంతుక:—“అల్లి బేకెంతలే మూవరు సిపాయిరన్న
ఇట్టిరువెను.”

మాలిక్ కాఫర్:—“అల్లా పుద్దిఁనరు నీను వాడిద ఉవ
శారవన్న మరియులారరు. యావ ఉపాయదిందలాదరూ కొఱి
యన్న జయిసిద హోరతు, తాను ఆన్నా కారవన్న తిగెదుకొళ్ళవు
దిల్ల ఎందు సిన్నొయింద హట్టిషిదిరువరు. రావుదేవన సాధనవన్న
నీనే అలంకరిసువే ఎందు తిథి.”

ಆಗಂತುಕ:—“ರಾಜನಾದ ಬಳಿಕ ನಾನು ವಿವಾಹವಾಗಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿರುವೆನು. ಅಲ್ಲಾ ಪ್ರದೀಪನ ಸಮಕ್ಕೆ ಮದಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ವೀರಮತಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಬೇಕೆಂದು ನನ್ನು ಆಸೆ.”

ಆಗ ಗಾಳಿಯು ಶ್ರವಣಃ “ಚಿ! ಚಿ!” ಎಂಬ ಸ್ವರದಿಂದ ಬಿಸಿತು. ಒಂದೊಂದು ಹಕ್ಕೆಯು ಮರದಲ್ಲಿ ಗೂಡಿನಿಂದ “ಧಿಕ್! ಧಿಕ್!” ಎಂದು ಅರಚಿತು. ಮಾಲಿಕ್ ಕಾಫರನು ಆಗಂತುಕನ ಹಕ್ಕೆವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, “ಕೃಷ್ಣರಾಜ್! ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀನೇ ದೇವಗಿರಿಯ ರಾಜನೆಂದು ತಿಳಿ. ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಡೇರೆಯಲ್ಲಿ ತಳುವಿದೆರೆ, ನಾನು ಅಲ್ಲಾ ಪ್ರದೀಪನಿಂಗೆ ನಿನ್ನನು ಮನ್ನು ಹಿಡಿಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವೆನು. ವಿಳಂಬವಾದರೆ ಕಾರ್ಯವು ಕೆಟ್ಟಿಯೋಗುವುದು. ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ನಾನು ಕೋಟಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಾಗುವಷ್ಟು ರಲ್ಲಿ ಒಳಸುಗ್ಗಬೇಕು. ಇಕ್ಕೋ ಕೋಳಿ ಕೂಗಿತು!” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಅಡ್ಡಶೈನಾದನು.

ಆಗಂತುಕನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೋ ಯೋಚಿಸುತ್ತೇ ಮಾಲಿಕ್ ನು ಇದ್ದ ದೇರೆಯ ಕಡೆಗೆ ಮೆಲ್ಲಿಮೆಲ್ಲಿನೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ “ಹಾ! ದಂಷ್ಟು” ಎಂಬೊಂದು ಸ್ತ್ರೀಧ್ವನಿಯು ಅವನ ಕಿವಿಯನ್ನೂ ಎದೆಯನ್ನೂ ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಹೊರಿಯಿತು. ಆಗಂತುಕನು ಪುನಃ ತಿರುಗಿದನು. ಕಣ್ಣ ಮುಚ್ಚುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮುಸುಕಿಟ್ಟು, ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅವನ ಸಮುತ್ತಿನಕ್ಕೆ ಹಾರಿಬುದಿತು. ಆಗಂತುಕನು ತನ್ನ ಕಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕರಾರಿಯನ್ನು ತುಚೆಗೆ ಸೆಳೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಭಚೀರು ಅವನ ಹೂಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಾಯ್ದು ಕೊಂಡು ಅವನ ಸೊಂಟದ ಕರಾರಿಯನ್ನು ರುಣತ್ತೆರಿಸಿತು. ಆಗಂತುಕನು ಘಾತವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ, ಸೆಲಕ್ಕೆ ಒರಿಗಿದನು.

ಕೃಷ್ಣರಾಜನು ಕರ್ಕಣವಾದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಬಿಟ್ಟನು. ಅವನ ದೇಹದ ರಕ್ತದಿಂದ ಸೆಲವೇ ಹರಿದುಹೋಗುವಂತಿತ್ತು. ಕೃಷ್ಣರಾಜನ ಪೂಣವು ಮೆಲ್ಲಿಮೆಲ್ಲಿನೆ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಅಸ್ಥಿ ಸ್ವರದಿಂದ, “ಸ್ತ್ರೀಯೇ! ನನ್ನ ಹತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆಂದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆಯೇ?” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ವೀರಮತಿಯು ಉದ್ದೇಕಿತಳಾಗಿ “ಯಾವನು ಜನ್ಮಭೂಮಿಯ ಹತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವನ್ನೋ ಅವನು ನಿನ್ನ ಗತಿಗೆ ಹೋಗಲಿ” ಎಂದಳು

ಕೃಷ್ಣರಾಜಃ—“ಸಬಿ! ಏರಮತಿ! ನನ್ನನ್ನು! ನೀನು ಪ್ರೀತಿವಲಿಲ್ಲವೇ?”

ಏರಮತಿಯ ಉತ್ಸಾಹಿತವಾದ ಹೃದಯವು ಈ ಪ್ರಣಯಪ್ರಸ್ತಾಪ ದಿಂದ ಫಕ್ಕನೆ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಯಿತು. ಕೃಷ್ಣರಾಜನ ಮಾಲಿಕಾಪ್ಯಫರರ ಗುಪ್ತ ಸಂಭಾಷಣದಿಂದ ಉದ್ದೇಶಿತವಾದ ಅವಳ ಸ್ವದೇಶಾನುರಾಗವು ಸರ್ವ ದೇಹ ವನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡು ಆವಳ ಹಸ್ತದಿಂದ ಈ ಫೋರ್ಕೆಟ್‌ವನನ್ನು ಹೇಗೆ ನಡೆಯಿಸಿತ್ತೇ, ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಮನೋಭಾವವು ಶಾಂತವಾಗುತ್ತಿಲೇ ಪಾಣವಲ್ಲಭನ ಅಂತಿಮ ದರ್ಶನದಿಂದ ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ, ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ನಿಂತ ಪ್ರಣಯವು ಆವಳನ್ನು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಗುರಿನಾಡಿತು. ಕೃಷ್ಣರಾಜನು ಉಜ್ಜ್ವಲ ಮುಖದಿಂದ “ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಿ! ರಾಜ್ಯ—ಚೇಡ—ನಿನ್ನ—ಚಂ—ಬ—ನ—ನಾನು—ಸಾ—ಯು” ಎಂದನು. ಆವನ ಕಡೆಯ ಮಾತುಗಳು ನಾಲಗೆಯಲ್ಲೇ ಉಳಿದುಹೋದುವು.

ಏರಮತಿಯು ಆ ಮೃತದೇಹವನನ್ನು ಚುಂಬಿಸಿದಳು; ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಚುಂಬಿಸಿದಳು; ಪ್ರಾನಃ ಚುಂಬಿಸಿದಳು. ಅಯ್ಯೋ! ವಿಧಾಕೃನು ಈ ಸುಂದರವಾದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕಪಟವನ್ನು ಏಕ ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟಿನು? ಮಧುರ ಪುಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿ ಇರುವುದೆಂದು ಹೇಳುವರಲ್ಲವೇ? ಆದಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಆದು ಸುಂದರಪುಷ್ಟನೇಸುವುದೇ? ಪ್ರಿಯನೇ! ನಿನ್ನ ದೇಹವು ಚಂದ್ರನಂತೆ ಶೀತಲವಾಯಿತಲ್ಲಾ! ಚಂದ್ರನ ಕಳಂಕು ಗೋಚರವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಕಳಂಕವನ್ನು ನೀನು ಮರೆಗೊಳಿಸಿ, ನನಗೆ ಈ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ತಂದುಬಿಟ್ಟಿಯಲ್ಲ! ನಿನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸೋಡಲಾರದೆ “ಇಕಾಶದೀಪಗಳು” ಕಣ್ಣಾಚ್ಚಿದುವು. ನನ್ನ ಕೈದೀಪನೇ! ನಿನ್ನ ಜೀವಹೊತಿಯನ್ನು ನಾನು ನಂದಿಸಿದೆನಲ್ಲಾ! ಮರಳಿದನ್ನು ಹಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಲ್ಲಿನೇ? ಮುಸಲ್ಕಾನಂಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೇನು? ಸಂ! ಇನ್ನು ವಿಳಂಬ ಮಾಡಲಾರಿನು. ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರಿನು. ಸಂ! ಸಂ! ಮುಸಲ್ಕಾನರು ಕೋಟಿ ನುಗ್ಗಿದರು!” ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರಲಾಘಿಸುತ್ತಾ ಏರಮತಿಯು ಪ್ರಾನಃ “ನನ್ನ ಪಾಣವಲ್ಲಭನೇ! ಈ ಕಾರಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಎಪ್ಪು ಶಿವಿಯಿತ್ತೋ ನಾನು ಇದನ್ನು ಸೋಡುವೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಾರಿಯನ್ನು ಮೃತದೇಹದಿಂದ ಈಚಿಗೆ ಸೇಳಿದಳು. “ಶಿರಪುಷ್ಟನೇ! ನಿನ್ನನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅಫಾಣಿಸುವೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪ್ರಾನಃ ಪ್ರಾನಃ ಚುಂಬಿಸಿ “ಕೃಷ್ಣ!

ಕೃಷ್ಣ! ಕೃಷ್ಣ!” ಎಂದು ಉಚ್ಯುರಿಸುತ್ತ, ಕರಾರಿಯ ಹತಿಯಿಂದ ಆಹತಳಾಗಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜನ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೊರೆದಳು.

* * * * *

ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೇಳುವುದೇನೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನೆನ್ನು ವಾಲಿಕಾ ಕಾಫರನ ಮುಖಾಂಶರವಾಗಿ ವಾಡಿದ ಭೇದೋಪಾಯವು ಫಲಿಸಿತು. ದೇವರಿಯ ದುರ್ಗವು ಅಲ್ಲಾವುದ್ದಿನನ ವರವಾಯಿತು. ಏಕ್ಕು ಅಂಶವೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿತವಾಗಿದೆ.

ಶೈಲಿನಿ.

ಚಂದ್ರನು ಗಗನಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೇ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು; ಒಮ್ಮೆ ಸಾಂದ್ರವಾಗಿದ್ದ ನೋಡೆಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿ, ಒಮ್ಮೆ ಮುಗಿ ಲ್ಲೀರಿಯನ್ನು ತೆರೆದು, ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಸ್ವಿಗ್ರಹಾದ ಚಂದ್ರಿಕೆಯು ಡಿಲ್ಲಿಯ ಪುರಾತನ ಕೋಟಿಯ ಹಾಳುಕೋಂಪೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ನಗುತ್ತಲಿತ್ತು; ನವೀನ ದುರ್ಗದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಗಳೂ ಶ್ರೀತತ್ವಿಲೀಯಿಂದ ನಿರ್ವಿಫಲವಾದಂತೆ ಕಂಗೋಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದುವು. ನಗರೋಪ ಕಂಠದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜಪುತ್ರರ ಮಂದಿರಗಳೂ ಮನಸಬ್ದಾರರ ಮಹಲುಗಳೂ ಇನ್ನು ಶಾಭ್ರವಾಗಿ ರಂಜಿಸುತ್ತಲಿದ್ದುವು. ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಯಮುನಾನಾನಿಯು ಮಂಜುಫೋಷಣೆಯಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತರಂಗಹಿಲ್ಲೋಲಿದಿಂದ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನು ಸಹಸ್ರಬಿಂಬನಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದೆರಡು ದೋಷಿಗಳು ನದಿಯ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀಡಿಸುತ್ತಲಿದ್ದುವು. ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯಸಂಚಾರವಿರಲಿಲ್ಲ. ತರುಣನೊಬ್ಬನು ನದಿಯ ಕೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ರಾಜಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೊಗುತ್ತಿದ್ದನು. ತರುಣನು ಒಮ್ಮೆ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೇ ಕಾಲಿಡುತ್ತ, ಒಮ್ಮೆ ಬೇಗಬೇಗನೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಂದವಾದ ಯಮುನಾಜಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾದ ಚಂದ್ರನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ವಿನಂದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲದೆ, ಯುವಕನು ರಾಜಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೊಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮನೀಗಳ ಮಹಡಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಮುಂದಂಸುತ್ತಿದ್ದನು. ತರುಣನು ಯಾರೆಂದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತರಲಿಲ್ಲ. ಆಕಾರದಲ್ಲಿ

ಕುಳ್ಳನು, ಅಜಾನುಬಾಹುವು; ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬಲಾಧ್ಯನು; ದೃಢಾಯನು; ಅವನ ನಡಿಗೆಯು ರಾಜಗಮನದಂತಿರಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚೆಯನ್ನು ದೂರವಿಡುತ್ತೆ ಯುವಕನು ರಾಜವಾಗೆದ ಕೊನೆಯು ತನಕ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಹೋದನು. ಹಣಾತ್ಮಾಗಿ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ವಾಗೆದ ನೇಲೆ ತಳೆವಿದನು. ಚಂದ್ರನು ಅಸ್ತುವಿನುವಂತಿದ್ದನು. ಎಲ್ಲಿಂದಲೂ ಮಧುರವಾದ ಸ್ವರವು ವಾಯು ಶರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ತೇಲ ಬರುತ್ತಲಿತ್ತು. ಸ್ವರವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುವುದೆಂದು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ತರುಣನು ಕುಶಾಹಲಚಿತ್ತನಾಗಿ ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡಿದನು. ಒಡನೆ ಒಂದು ಮಂದಿರದ ಉಪ್ಪಿರುವಿಲ್ಲಿಂದ ಸ್ವರವು ಬೀಘುತ್ತಿರುವುದೆಂದು ಬೋಧಿಯಾಗ, ಯುವಾನನು ಮಂದಿರದ ಕೆಳಗೆ ಒಂದು ನಿಂತನು. ಹೃದಯಂಗಮವಾದ ಗೀತಸ್ವರವು ಫಕ್ಕನೇ ಸ್ವಭಾವಿತು. ಅಧ್ವರಗನು ಮಾಗೆದ ನೇಲೆ ನಿಲ್ಲುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಬಗೆದು ಮಹಲಿನ ಬಳಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಮರದ ಹಿಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಸರಿದು ನಿಂತನು. ಮರದ ಟೊಂಗಿಯೊಂದು ಉಪ್ಪಿರುಗೆಯು ಗೋಡೆಯ ವರೆಗೆ ವಿಸ್ತೃಂಗಿತ್ತು. ಹಾಡು ಖುಪ್ಪಿರುಗೆಯಿಂದ ಪುನಃ ಕೇಳಿಸಿತು.

ಇಟ್ಟಿತ ವರನನು | ತುಟ್ಟಿಕರಿಸುತ್ತ
ಮ್ಯಾಂಚ್ಯನ ಪರಸಂದು | ಉಪ್ಪಿರಿಪನೆ ತಂದೆ. ||

ಯುವಾಪುರುವನು ಕ್ಷಮಿತನಯನನಾಗಿ ಕಾಲಚೆರಳ ನೇಲೆ ನಿಂತು ತನ್ನ ಕೊರಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿ ನೋಡಿದನು. ಯಾರ ಮುಖವೂ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿ ಪಥದಲ್ಲಿ ತೋರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ, ಯುವಕನು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಮರವನ್ನು ಹತ್ತಿದನು. ಗೀತದ ಮುಂದಿನ ಮಾತುಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದುವು.

ಎಲ್ಲವ ತೊರೆವೆನು | ನಲ್ಲಿನ ಸೇವೆನು
ಕಲ್ಲಿನ ಕಾಡೊಳು | ನಿಲ್ಲದೆ ಪೋಗುವೆ. ||

ಯುವಕನು ಟೊಂಗಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿ, ತೆರೆದಿದ್ದ ಕಿಟಕಿಯ ಇದಿರಾಗಿ ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಇಟೆಕಿ ನೋಡಿದನು. ಉಪ್ಪಿರುಗೆಯ ಕೊಟ್ಟಿಡಿಯಲ್ಲಿ ದೀಪವೊಂದು ಉರಿಯುತ್ತಲಿತ್ತು. ಅದರ ಬಳಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ದೀಪವು ಪ್ರಜ್ಞಲಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು. ಅನಂಗರಂಗಮಯವಾದ ಅಂಗನಾರಣ್ಯ ಪ್ರದೀಪ.

ಯುವಕನು ಸದ್ವಾಗದಂತೆ ಮರದ ರಿಂಬೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡಿದನು. ರಮಣೆಯ ಹಾಡು ತೀರಿತು. ಕಾಮಿನಿಯು ಚಿಂತಾಕುಲಿತಭಾದಂತೆ ಪರ್ಯಂಕದ ಮೇಲೆ ಒರಗಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಅವ ಕುಂಠರಹಿತವಾದ ಮುಖವು ಬಿಕ್ಕೀರಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ನನೆದ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ತೋರುವ ಕಪ್ಪೊಲನ್ನೊಂದು ಕೈದಳನನ್ನು ಆಧರಿಸಿತ್ತು. ಸ್ವಷ್ಟಿ ಸಾಮಾಜಿಕದ ಸುಖವನ್ನು ಆನುಭವಿಸುವಂತೆ ಆಧರಗಳಲ್ಲಿ ಮಂದಸ್ಕಿರವು ಆಡಗಿತ್ತು. ಹೋಳಿಹೋಳಿವ ಸೀರೆಯ ಅಂಚಲವು ವಕ್ಕೊಂಬಾಗದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೇ ಓಸರಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು. ಅವಳ ಆಧೋಽನ್ನೀಲಿತವಾದ ನಯನಗಳ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಕಳುವುದಕ್ಕೆ ದೀಪದ ಕುಡಿಯು ಸಡಗರಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು. ದೀಪದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕವೊಂದು ಅರೆತೆರೆದಿತ್ತು. ರಮಣೆಯ ರೂಪಲಾವಣ್ಣಗ ಶೇನೂ ಅಪ್ಪು ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೂ ಮೈಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಪ್ರಾಕಾರವಾದ ಚಿತ್ತತ್ವ ಕರ್ಣಕವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವು ಕವಿದಿತ್ತು. ಇವಳಿಗಿಂತಲೂ ರಣವತಿಯವರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಎಷ್ಟೋ ನೋಡಿಸಿಕ್ಕುವರು. ಈ ಮುಖದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾಧುರ್ಯವೂ ನೋಡನಕ್ಕೆಯೂ ನೋಡಿಸಿಕ್ಕುದು. ಪ್ರಥಮದೃಷ್ಟಿಗೆ ಅವಳ ಮುಖವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕನಿಕರ ವನ್ನಾಗಿದ್ದು: ಖಿವನ್ನಾಗಿ ಉಂಟುಮಾಡುವುದು. ಮುಖವನ್ನು ದತ್ತಿಸಿದಪ್ಪಕ್ಕೆ ಅಂತರ್ಯಾದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೋಮೆಲಭಾವವು ಪರಿಷ್ಪಟವಾಗಿ ನೋಟಿಕನ ಕಣ್ಣನ ವನ್ನು ಸೇಕ್ಕಿದುಬಿಡುವುದು. ಎಪ್ಪು ನೋಡಿದರೂ ಮನಸ್ಸು ತ್ವರಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು, ಶಾಂತವಾಗದು. ಅವಳ ಪ್ರಥಮದರ್ಶನದಿಂದ ನೋಟಿಕನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಸಂತೋಷವು ಪರಕ್ಕಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತೋರಿತೋರಿದ ವ್ಯಾಸನಬಿಂದುಗಳಿಂದ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿ ಹೋಗುತ್ತಲಿತ್ತು. ವೈಶಾಖ ಸೂರ್ಯನ ಶತವರ್ದಿದ ಕಂದಿದ ಕುಂದಿದ ಕೋಮೆಲವಾದ ಬಳ್ಳಿಯೂ ದವಾನಲ್ಲದ ಉಷ್ಣಸ್ವರ್ವದಿಂದ ಬಾಡಿ ಬಸವಳಿದ ಕರ್ಣಕಾರ ಪುಷ್ಟಿವೂ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ ದಲ್ಲಿ ವಿಷಾದ ವಿನೋಡಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಲ ಉಂಟುಮಾಡುವುದೇ ಆ ಭಾವನನ್ನೇ ಈ ಸುಂದರಿಯ ದರ್ಶನವು ವೈಕ್ಕ ಕರ ಹೃದಯೇ ದಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಲಿತ್ತು.

ಯುವಕನು ದೀಪದ ಜ್ಯೋತಿಯಿಂದ ಇನ್ನೂ ಉಜ್ಜಳವಾಗಿ ತೋರುವ

ಮುಖವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ತುಟಿಯೋಳಗೆನೇ ಏನನೇನ್ನೂ ಅನ್ನು ತ್ವರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಫಕ್ಕ “ಶೈಲಿನಿ” ಎಂಬ ಮಾತು ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಎಚ್ಚರಿ ವಿಲ್ಲದೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿಡ್ಡಿತು. ನಿಶ್ಚಯಾದ ಕೊಟ್ಟಿದಿಯೋಳಗೆ ಶೈಲಿನಿ ಎಂಬ ಪದವು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತವಾಯಿತು. ವೃಕ್ಷರೋಹಿಯು ಏನೆಂದನೆಂದು ಆರಿಯದೆ ಅಳುಕೆದನು. ಪ್ರಾನಃ ಯುವಾಪುರವನು “ಶೈಲಿನಿ!” ಎಂದು ಕೂಗಿ ಕರೆದನು. ಒಡನೆ ರಮಣೆಯು ಎಚ್ಚರಿನಾದಂತೆ ಕಣ್ಣಾರಸಿ, ತನ್ನನ್ನು ಯಾರೋ ಕೂಗಿ ಕರೆಯುವರೆಂದು ಎಂದು ಎಣಿಸಿ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದಳು. ಕಿಟಕಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಶೈಲಿನಿ ಎಂಬ ಸ್ವರವು ಮತ್ತೊಂದ್ದೇ ಕೇಳಿಸಿತು. ಯಾವತೀಯು ಸಂತೋಷಚಿತ್ತಾಗಿ ತನ್ನ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗನ್ನು ಸರಿಗೊಳಿಸುತ್ತ, ಗವಾಕ್ಷದ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿಳು. ನಿದ್ರಾಭಂಗದಿಂದಲೋ ಭಯದಿಂದಲೋ ಇಯಾವದಿಂದಲೋ ತರುಣೆಯ ಕಾಲು ತಡವರಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು. ಅವಳು ತನ್ನ ಇದಿರಾಗಿ ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ವೃಕ್ಷರೋಹಿಯು “ಶೈಲಿನಿ!” ದಾಂಗ ನೊಬ್ಬನು ಇರುತ್ತಿಲ್ಲ—

ಶೈಲಿನಿಯು ಕೈನನ್ನು ಮಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಯುವಕನ ಮಾತು ಮುಖುಂದುವರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಗವಾಕ್ಷದ ಬಳಗೆ ಬಂದು ಮುಖವನ್ನು ಹೊರಿ ಚಾಚಿ “ನೀನು ಇಷ್ಟು ಸಾಹಸವನ್ನು ಏಕೆ ಮಾಡಿದೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಯುವಕ:—“ನಿನಗೋ ಸ್ವರ.”

ಶೈಲಿನಿ:—“ನನಗೋ ಸ್ವರ ನೀನು ಅಪಾಯಕೈ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ.”

ಯುವಕ:—“ಅಪಾಯಕೈ ಈ ಮಾರಾಟನು ಹೆದರುವನೇ? ನನಗೆ ಅಪಾಯ ಬರುವುದು ಯಾರಿಂದ? ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಿಂದಲೇ?”

ಶೈಲಿನಿಯು ಮನಗುಂದಿದವಳಾಗಿ, “ಅಸಾಯವು ಯಾರಿಂದಲಾದರೂ ಬರಬಹುದು. ನಿಶಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಎತ್ತರವಾದ ಮರಪನ್ನು ನೀನು ಹೇಗೆ ಹತ್ತಿದೆ?”

ಯುವಕ:—“ಕಾಮದೇವನೇ ನನ್ನ ಬೆಂಬಲಕ್ಕೆ ಇಡ್ಡನು. ಅಂದು ನೀನು ಪ್ರತಾಪಗಡದಲ್ಲಿ ಅರಮನೆಯ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಏರಿ ಬಂದೆ?”

ಶೈಲಿನಿಯು ಒಮ್ಮೆ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಬಳಕ “ಅದು ಹೋಗಲಿ, ಈಗ ನೀನು ಬಂದುದು ಅನುಷ್ಠಾನಾಯಿತು” ಎಂದಳು.

ಯುವಕ:—“ಹೇಗೆ ಅನುಚಿತವಾಯಿತು?”

ಶೈಲಿನಿ:—“ನನ್ನ ತಂದೆಯು ನನ್ನೊಳಿದನೆ ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಈಗಲೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವನು. ನಿಷ್ಠನ್ನು ನೋಡಿಬಿಟ್ಟರೆ, ನಮ್ಮ ಅವಸ್ಥೆ ಏನಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಭಯವಾಗುತ್ತಿದೆ.”

ಯುವಕ:—“ರಜಪೂತ ಸ್ತ್ರೀಯು ಮರಣಕ್ಕೆ ಭೇತಳಾಗುವಳೇ? ಸಬೇ! ಶೈಲಿನಿ! ನಾನು ಮರಣಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು, ಆದರೆ ಸಾಯಂವ ಮೊದಲು ನಿನ್ನೊಳಿದನೆ ಎರಡು ವಾತಂಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು.”

ಯುವಕನು ಕಾಂಕ್ಷಿತಸ್ವರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಶೈಲಿನಿಯು ಏನೋ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಳು. ತಂದೆಯು ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಬರುವ ಸಮಯವು ಸಮಾಪಿಸಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಕಾತರಳಾದಳು. ಯುವಕನೊಡನೆ ಪ್ರಣಯ ಸಲ್ಲಾಪಕ್ಕೆ ಸಮಯವು ಅನುಚಿತವಾಯಿತೆಂದು ಕಾತರಳಾದಳು. ತಂದೆಯು ಇದುವರೆಗೆ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಾರದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ, ಇನ್ನೂ ಮೇಲೆ ಬರಲಾರಿಸಿದು ಒಮ್ಮೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಶೈಲಿನಿಯು ಯುವಕನನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಕೈಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು. ಒಡನೆ ಶಿರೀಶಪುಷ್ಟಸದೃಶವಾದ ತನ್ನ ಹಸ್ತವನ್ನು ಹೊರನಿಡಿದಳು. ಯುವಕನು ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದನು.

ಯುವಕನು ಶೈಲಿನಿಯ ಕೈಯನ್ನು ಬಿಗಿಂಡಿದು “ಪ್ರಿಯೆ! ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವೆಯಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಶೈಲಿನಿಯು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಕೆವಿಗೊಟ್ಟುಂತೆ ನೋಡುತ್ತ ಅಪ್ರತಿಭಳಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಳು.

ಯುವಕ:—“ಶೈಲಿನಿ! ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛತೆ ವರನು ಯಾರು? ನಿನ್ನ ತಂದೆಯು ಯಾರನ್ನು ತುಚ್ಛೀಕರಿಸುವೆನು? ನನ್ನನ್ನೇ?”

ಶೈಲಿನಿಯು ಏನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾರದೆ ಹೊಡಳು. ಕೂಡಲೇ “ಶೈಲಿ! ಶೈಲಿ!” ಎಂದು ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಯಾರೋ ಕೂಗಿ ಕರೆಯುವುದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಶೈಲಿನಿಯು ಯುವಕನು ಕರಪಾಶದಿಂದ ಸಡಿಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತವಕಗೊಂಡು, ಕೈಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಸೆಳಿಂಬಿಟ್ಟಳು. “ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಈಗಲೇ ಮೇಲೆ ಬರುವನು. ಇನ್ನು ನಿಲ್ಲಬೇಡ” ಎಂದಳು. ಯುವಕನು “ತಂದೆ ಹೀನಿಸುವುದು ನನ್ನನ್ನೇ?” ಎಂದು ಪುನಃ ಕೇಳಿದನು.

ಮಹಡಿಯ ಮೆಟ್ಟೆಲು ಹತ್ತಿ ಯಾರೋ ಬರುವ ಸದ್ಗೃ ಕೇಳಿಸಿತು. ಶೈಲಿನಿಯು ಯುವಕನೊಡ ಮೆಲ್ಲನೇ ಏನನೊ೦ ಹೇಳಬಿಟ್ಟಿಳು. “ನವಮಿ.... ರಾತ್ರಿ..... ತಿಬಿರದ.... ಬಳಿಯಲ್ಲಿ” ಎಂಬ ವೊದಲಿನ ಶಬ್ದಗಳು ಮಾತ್ರ ಯುವಕನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದುವು. ಯುವಕನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಿ, ವ್ಯಕ್ತದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಲು ಸಿದ್ಧಿನಾದನು. ಪುನಃ ಶೈಲಿನಿಯ ಪ್ರಪುಲಿತವಾದ ಮುಖಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಲೀಳಿಸಿ, “ನನ್ನನ್ನೇ” ಎಂದು ಒತ್ತಿಕೇಳಿದನು.

ಶೈಲಿನಿಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ “ವರಿಸುವೆನು” ಎಂದು ಅಂದು ಕೊಂಡಳು. ತತ್ತ್ವಾಳದಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಿಗಿಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು ಯಾರೋ ಒಬ್ಬನು ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಬಂದವನು ಶೈಲಿನಿಯ ತಂದೆ; ರಾಲೋರ್ ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಾಜನಾದ ರಾಜಸಿಂಹನು.

ಈ ಕಥಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರಂಗಜೀಬನು ಡಿಲ್ಲಿಯ ಸಮ್ರಾಟಿನಾಗಿದ್ದನು. “ಅವರಂಗಜೀಬನ ಕಲೋರ ಶಾಸನದಿಂದ ಭಾರತವರ್ವದಲ್ಲಿ ಸರ್ವತ್ರ ಭೀತಿಯಾ ಆತಂಕವೂ ಪರಿಸಿದ್ದುವು.” ಅವನ ಕೂರವಾದ ಅಧಿಕಾರ ಜಂರ್ಯನಿಲಸಿಂದ ಪ್ರಚಲಿತವಾದ ಭಾರತಸಾಗರದ ಜಲದಲ್ಲಿ ರಾಜಷ್ಠರ ಸ್ವತಂತ್ರತ್ವವು ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುತ್ತ ಲಿತ್ತು. ಸ್ವಾಧೀನತೆಯ ಪ್ರಧಾನಭಕ್ತಿ ನಾದ, ಅಂಬರಸಂಸಾಫನದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಜಯಸಿಂಹನು ಡಿಲ್ಲಿಯ ಸಿಂಹಾ ಸನದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಧ್ಯಹಸ್ತನಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲು ಒಡಂಬಟ್ಟಿನು! ಮಾರವಾದದ ಯಾಶವನ್ತಿಸಿಂಹನಿಗೂ ರಾಲೋರದ ರಾಜಸಿಂಹನಿಗೂ ಭೇದವನ್ನು ತಂದಿಕ್ಕೆ, ಇಬ್ಬರನ್ನು ಅವರಂಗಜೀಬನು ತನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರಕಲಶಗಳ ನಾಡಿಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಉತ್ತರ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಾ ಜನರು ತಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ ಶೃಂಖಲಗಳನ್ನು ಕಳಜುವುದಕ್ಕೆ ಹುರಿದುಂಬಿ ಒಟ್ಟಿಗೂಡುತ್ತೆ ಲಿಡ್ದರು. ದಖ್ವಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿದ್ದ ಗೊಲೆನ್‌ಓಂಡ ಮತ್ತು ಬಿಜಾಪುರ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು ಸ್ವೀಕಾರಾಗಿ ಅಸ್ತುಮಿಸುವಂತಿದ್ದುವು. ಲೋಕೇ ಕ್ರಿಂತಿನಾದ ಶಿವಾಜಿಯು, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದುಗಳನ್ನು ಏಕಶ್ರೀವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಮೌಗಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕೇಲು ಸಡಿಲಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಭೂಕಂಪನದಿಂದ

ಸಂಕೇತ್ವೀಭಿತವಾದ ಸಮುದ್ರದ ಅಂತಸ್ಥಲದಿಂದ ನವೀನ ದ್ವೀಪಗಳ ಶಿಷೋರದಯವಾಗೆವಂತೆ, ಶಿವಾಜಿಯ ದೋರ್ಫಂಡಪ್ರತಾಪದಿಂದ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಿಂದೂರಾಜ್ಯಗಳ ಭಗ್ನಾವಶೇಷದ ಮೇಲಿಂದ ಮಹಾಂಬ್ರಹ್ಮರಾಜ್ಯವು ತಲೆಯೆತ್ತುತ್ತಲಿತ್ತು. ಶೈವದಲ್ಲಿಯೇ ಅದರ ಗೋಣು ಮುರಿದು ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಂಗಜೀಬನು ಸೇಚಾಡಿದನು. ಅವರಂಗಜೀಬನ ವೇಚಾಟಿವು ಬಯಲಾಯಿತು. ಅವತ್ತುವಿವತ್ತುಗಳೇ ಶಿವಾಜಿಯ ಸಾಹಸಶಾಯ್ಯ ಗಳಿಗೆ ಸಾಣಿಯ ಕಲ್ಲಾದುವು. ಕಷ್ಟಸಂಕಷ್ಟಗಳು ತಗಲಿದಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಜ್ಯ ರಾಜ್ಯವು ಬಲವಾಗುತ್ತ, ಬೇರೂರುತ್ತ ಹೊಯಿತು. ಶಿವಾಜಿಯು ಮಕ್ಕಾವಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮುಸಲ್ಮಾನ್ ಯಾತ್ರಿಕರನ್ನು ಸೂರೀಗಾಳಿದನು. ಉರಿಯುವ ಗಡ್ಡದ ಇದಿರಿಗೆ ಹುಕ್ಕ ಹಿಡಿದಂತಾಯಿತು. ಕೋವಾಕುಲಿತ ನಾದ ಅವರಂಗಜೀಬನು “ಪರ್ವತಮಾಣಕ”ವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮಹಾಸೇನೆಯೋಡನೆ ಜಯಸಿಂಹನನ್ನೂ ದಿಲೇರಿಯಾನನನ್ನೂ ದಪ್ಪಣಿ ಹಿಂದು ಸಾಫನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಪುರಂದರ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮಂರಾಟಿರಿಗೂ ಮೋಗಲ ರಿಗೂ ಫೋರ ಯಂದ್ದ ನಡೆಯಿತು. ದೀಘ್ರದಶೀಯಾದ ಶಿವಾಜಿಯು ಏನೋರ್ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಕಾರಣದಿಂದ ಮೋಗಲ್ ಸವಾರ್ಪಿಸೋಡನೆ ಸಂಧಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕ್ಷೇಮಕರವೆಂದು ಎಣಿಸಿ, ಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಶರಣಾಗತ ನಾದನು. ಈ ಸಂಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅವರಂಗಜೀಬನು ಶಿವಾಜಿಗೆ ಡಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕಾಗ ಅಕ್ಷಾಪತ್ರವನ್ನು ಬರಿದನು. ಶಿವಾಜಿಯು ತನ್ನ ಆಸ್ತಿರನ್ನೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೂ ೮,೦೦೦ ಮಂದಿ ಮಾವಳಿಗಳನ್ನೂ ೩,೦೦೦ ಮಂದಿ ರಾಷ್ಟರನ್ನೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪುತ್ರನಾದ ಶಂಭಾಜಿಯೋಡನೆ ಮಹಾಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಡಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿಳಿದ್ದೆನು.

ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಇದಿರುಗೋಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಂಗಜೀಬನು ಸ್ವತಃ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಜಯಸಿಂಹನ ಮಾನಾದ ರಾಮಸಿಂಹನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನೆಂದು ಇತಿಹಾಸವು ಹೇಳುವುದು. ಇದು ನಮಗೆ ತಪ್ಪಾಗಿ ತೋರುವುದು. ಸಂಶಯಾತ್ಮಕನಾದ ಅವರಂಗಜೀಬನು ಮಹಾಯೋಧನಾದ ಜಯಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ಲೇಸಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅವನನ್ನು ದಪ್ಪಣಿಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದನು; ಮತ್ತು ಜಯಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಮೇಲೆ

ಹತಾತ್ಮಗಿ ಬೀಳದಂತಿ ಅವನ ಮಗನಾದ ರಾಜಸಿಂಹನನ್ನು ಬಂಧಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದನು. ಇಂತಹನನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರತಿದ್ವಂದ್ವಿಯಾದ ಶಿವಾಜಿಯೊಡನೆ ಒಳಗಂಚು ನಡೆಯಿಸುವುದು ಸಂಭವನೀಯವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಸವಾರ್ಪಣೆ ಅವನ ಕೈಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹಚ್ಚುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ವಾತ್ರವಲ್ಲ, ರಾಂತೋರ್ ಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಪತಿಯಾದ ರಾಜಸಿಂಹನು ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಅನುಕೂಲನೆಂದು ಸವಾರ್ಪಣೆ ತಿಳಿಯಲು ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ್ದುವು. ಹಾಗೂ ರಾಜಸಿಂಹನು ತನಗೆ ಅವರಂಗಜೀಬನೇ ಆಶ್ರಯದಾತಾರನೆಂದು ನಂಬಿ, ಅವನ ಮೇಲೆ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದನು. ಹೆಚ್ಚೇಕೆ? ರಾಜಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಶ್ರೀಲಿನಿಯನ್ನು ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ಸವಾರ್ಪಣೆ ತೀವುಂತ ಪ್ರತ್ಯಾಂತಾದ ಮು-ಆಜವ್ಾನಿಗೆ (ಭಾವೀ ಶಹ ಅಲಪೂ) ಕೊಡಲು ಉದ್ದ್ಯತ್ತಾಗಿದ್ದನು. ಶಿವಾಜಿಯು, ತನ್ನನ್ನು ಇದಿರುಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸವಾರ್ಪಣೆ ತಾನೇ ಬಾರದೆ ತೋರಿಸಿದ ಅನಾದರವನ್ನು ನೋಡದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅನಾದರಭಾವಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕಾರಮಾಡಲು ಅದು ಸಮಯವಲ್ಲವೇಂಬುದನ್ನು ಆತನು ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಶಿವಾಜಿಯು ಅವರಂಗಜೀಬನ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ ಮೊದಲಿನ ದಿವಸದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪೋರ್ಕೆ ಸಲಾಪವು ನಡೆಯಿತು. ರಾಜಸಿಂಹನು ಮಹಡಿಯ ಮೆಟ್ಟಿನ್ನು ಹತ್ತಿ ಶ್ರೀಲಿನಿಯ ಕೊಟ್ಟಿದಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ರಾಜಸಿಂಹನು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಆಜನವನ್ನು ತಿಗೆದು ಕೊಂಡನು. ಶ್ರೀಲಿನಿಯು ತಂದೆಯ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ವಿನಿತಭಾವದಿಂದ ನಿಂತಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಇಬ್ಬರೂ ವಾತ್ತಿತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಬಳಿಕ ರಾಜ ಸಿಂಹನು ಎತ್ತಿದ ಹುಬ್ಬಾಗಳಿಂದ “ಮಗು! ಶ್ರೀಲಿ! ರಾಜಕಾರ್ಯದಿಂದ ನಿನೊಂದನೆ ಹಲವು ದಿನಗಳಿಂದ ವಾತನಾಡಲು ಬಿಡುವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಿತ್ಯಭಕ್ತಿಯು ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಾದರೆ, ಎರಡು ಬುದ್ಧಿವಾದಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು” ಎಂದನು.

ಶ್ರೀಲಿನಿ:—“ಅಸ್ವಾ! ಮಗಳು ತಂದೆಯ ಮಾತನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿನ್ನ ಅನುಭ್ರಿಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸದೆ ಇರಲಾರೆನು.”

ರಾಜಸಿಂಹನು ಮೆಲ್ಲನೆ ನಗುತ್ತ, “ಷಟ್ಪುಮೃಷ್ಟಿ! ನಾನು ಮುದುಕೆ

ನಾದೆನು, ನನಗೆ ಈ ವರ್ಷ ತುಂಬಿತು. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಬಡುಕಲಾರೆನು. ಪ್ರಭುಧ್ವಳಾದ ನೀನು ಸುಖವಂತಳಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮುಪ್ಪನ್ನು ನಿಶ್ಚಿಯಂದ ಕಳೆಯುವೆನು.”

ಶ್ರೀಲಿನಿ:—“ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಯಾವುದೋಂದೂ ಚಿಂತೆ ಬಾರದೆ ಇರಲಿ ಎಂದು ನಾನು ದೇವರೊಡನೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು. ನಿನ್ನ ವೃದ್ಧಾಷ್ಟವು ಸಂತೋಷಮಯವಾಗುವಂತೆ ಆಶನು ಕರುಣೆಸಲಿ!”

ರಾಜಸಿಂಹ:—“ನೀನು ಮೊಗಲ್ ಸಾಮಾಜ್ಯದ ರಾಣಿಯಾಗುವುದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವಷ್ಟು ಸಂತೋಷವನ್ನು ನನಗೆ ವೃದ್ಧಾಷ್ಟವೆಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಘೋದೂ ಕೊಡಲಾರದು.”

ಶ್ರೀಲಿನಿ:—“ಆಪ್ಪಾ! ನನಗೆ ರಾಣಿಯಾಗುವಷ್ಟು ಬೇಸರವು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಮೊದಲೇ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವೆನಷ್ಟು.”

ರಾಜಸಿಂಹ:—“ನೀನು ಅಂದು ವಿಚಾರಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶಕೊಟ್ಟಿನು.”

ಶ್ರೀಲಿನಿ:—“ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದವುಕ್ಕೆ ರಾಜವತ್ತಿಯಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬಡವನ ತೊತ್ತಾಗುವುದು ಲೇಸೆಂದು ದೃಢವಾಗುವುದು.”

ರಾಜಸಂಹನು ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಚ್ಚನಾಗಿ “ಶ್ರೀಲಿನಿ! ಸಾಮಾಜ್ಯದ ಚಕ್ರವರ್ತಿನಿ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ, ಅಧಿಕವಾದ ಶ್ರೀಯಸ್ಸು ನಿನಗೆ ಮತ್ತೊಂದಿರುವದೇ? ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮಾವನೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ, ವಿಶೇಷನಾದ ಬಹುಮಾನವು ನನಗೆ ಬೇರೊಂದರಂಬಿ? ರಾಜಕುಲದವರೆಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕತರವಾದ ಶೇಷಿಯೂ ಗೌರವೂ ನಮ್ಮ ವಂಶಕ್ಕೆ ಯಾವುವು? ನೀನು ಆದಿದ್ದೇ ನ್ಯಾಯ; ನೀನು ಮಾಡಿದ್ದೇ ಧರ್ಮ. ಹೀಗಿರಲು ಸಾಮಾನ್ಯಪುರುಷರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಕೈಕೊಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಕುಲಕ್ಕೆ ಕಳಂಕವನ್ನು ತಂದಿಕ್ಕಬೇಡ, ಕಂಡೆಯಾ?” ಎಂದನು.

ಶ್ರೀಲಿನಿಯು ಉದ್ದೀಕಿಸಿ “ಆಪ್ಪಾ! ನೀನೆನ್ನು ವ ದಂಗರ್ತಿಗೆ ಈ ದೇಹವು ಇಳಿಯುವ ಮೊದಲೇ ಅದರಿಂದ ಪ್ರಾಣವು ಹಾರಿಹೊಗಲಿ! ಅಕ್ಕರನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣುಕೊಟ್ಟು ರಾಜಪುತ್ರರಿಗೆ ಯಾವ ಗೌರವವು ಹೆಚ್ಚಿತು? ರಾಜಾ ಮಾನಸಿಂಹನ ಮಗಳು ಸೇಲಿಮನ ಪತ್ತಿಯಾಗಿ ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನಾತಿಯನ್ನು

ಹೋಂದಿದಳು? ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಅವರಂಗಜೀಬನ ಪಶ್ಚಿಯಾದ ಉದಿಪುರಿಯು ಹಗಲಿರುಳು ಕಣ್ಣೀರು ಮಿಡಿಯುವಳೇಕೆ? ಅವರಂಗಜೀಬನ ಚಿನ್ನೆದ ಕೊಳಕ್ಕೆ ಕೈಯೊಡ್ಡಿ ವ ನಮ್ಮ ಕುಲಕ್ಕೆ ಯಾವ ಯಶಸ್ವಿ ಬಂದಿತು? ಅಪ್ಪಾ! ನಾನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೇಳುವೇನು. ನಾನು ಬಡ ಒಕ್ಕಲಿಗನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಬಾರದಿತ್ತೇ? ನನಗೆ ಬೇಕಾದವನನ್ನು ವರಿಸಿ ಸುಖವಾಗುತ್ತಿದ್ದೇನು. ನಿನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಕಾಗೆಯನ್ನು ವರಿಸಬೇಕೇ?” ಎಂದಳು.

ರಾಜಸಿಂಹನು ಆಡಗಿಸಿದ ಸಿಟ್ಟಿಂದ “ಮುಳಜಮನಿಗಿಂತಲೂ ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾದ ವರನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ. ಅವನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವೇ ನಮ್ಮ ವಂಶೋಧರಣ. ಮಗು! ಕಂಡವರನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಕುಲವನ್ನು ಕಳಂಕಿಸಬೇಡ” ಎಂದು ಬಿರುಗಣ್ಟ್ಟಿಂದ ನೋಡಿದನು.

ಶೈಲಿನಿಯು ಘೈಯೆಗೊಂಡು “ಅಪ್ಪಾ! ನಿನ್ನೊಡನೆ ಬಾಯಿಬಟ್ಟೆ ಹೇಳಿದರೆ, ಲಜ್ಜಾ ಹೀನೆಳಿಂದು ನೀನು ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದರೆ ನಾನು ಖಂಡತ ವಾಗಿ ಹೇಳುವೇನು; ಹಿಂದೂ ರಾಜಾಧಿರಾಜರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೊಗಲಂಗೆ ಎಂದು ಬಲಕೊಟ್ಟಿಸೋ ಅಗಲೇ ನನ್ನ ಕುಲವು ಕಳಂಕಿತವಾಗಿದೆ” ಎಂದಳು.

ರಾಜಸಿಂಹನು ಕೋಷವನ್ನು ಕಡೆಯಲಾರದೆ ಎದ್ದುನಿಂತನು; ಮಗಳ ಮಾನುಂಡಿಗೆ ಉತ್ತರಕೊಡಲಾರದೆ ನೀರವನಾದನು. ಒಂದು ನಿಮಿಷದ ಮೇಲೆ ಹಿಂದೂ ರಾಜಾಧಿರಾಜನು ಯಾರೆಂದು ಮಗಳಿಂದನೆ ಗಜೆಸಿ ಕೇಳಿದನು. ಶೈಲಿನಿಯು ಮಂದಸ್ಸುರದಿಂದ, ಭವಾನಿಭಕ್ತನಾದ ರಾಮಾದಾಸ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಹೊಗಳಿದಳು. ಶಿವಾಜಿಯು ವಿಶ್ವಾಸಫಾತುಕನಾದ, ಧರ್ಮದ್ರೋಹಿಯಾದ, ತುಂಡು ಪಾಳಿಯಗಾರನೆಂದು ಶಂದಿಯು ತಕ್ಷಿಸಿದನು. ಶೈಲಿನಿಯು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಡದೆ, ಕುಲಸಂಕೂರಕ ಸ್ವಾದ ಪಾಷಂಡನಾದ ಅವರಂಗಜೀಬನು ಹಿಂದುಗಳ ಅರಸನಲ್ಲವೆಂದೂ, ಶಿವಾಜಿಯೇ ಭಾರತವರ್ವದ ಮಹಾರಾಜನೆಂದೂ ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ಸಕಾರಣ ವಾಗಿ ತೋರಿಸಿದಳು. ಮಗಳ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಮರುಮಾತನಾಡದೆ ರಾಜ ಸಿಂಹನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಂದನು. ಇಂದು ಹೋಗುವಾಗ, ಮರಾಠನ ಮೂರ್ತಿಯು ಶೈಲಿನಿಯು ಹೈದರಾವಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಡಿ

ಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಕೋಪಾನಲದಿಂದ ದಗ್ಗವಾದ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಶೈಲಿನಿಯ “ಇಚ್ಛಿತ ವರ”ನನ್ನ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಾರದೆ ಹೋಯಿತು.

ಕಿ. ಶಕೇಯ ಗಟ್ಟಣೆಯ ಪರ್ವದ ಡಿಲ್ಲಿಯು ಪ್ರಾಚೀನ ಹಿಂದೂ ರಾಜರ ಡಿಲ್ಲಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಹೇಸರು ಬೇರೆಯಾದಂತೆ, ಅದರ ಶೂರ್ವ ಸ್ಥಿತಿಯು ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಶಹಾಜಹಾನ್ ಬಾದ್ ಎಂದು ಪುಖ್ಯಾತಿಗೊಂಡಿತ್ತು. ನೊಗಲ್ ಚಕ್ರೀಶ್ವರನಾದ ಶಹಾಜಹಾನೆನು ಪ್ರಾಚೀನ ಡಿಲ್ಲಿಯನ್ನು ಕೆಡವಿ, ತನ್ನ ಹೇಸರಿನ ಮಹಾನಗರವನ್ನು ಯಮುನಾ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಏ ಪರ್ವ ಹಿಡಿಯಿತು; ೧೦ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ತಗಲಿತು. ನಗರದ ಸುತ್ತಲು ಸಾಂದ್ರವಾದ ತರುವನಗಳು; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಥಾಲಿಸಮೃದ್ಧವಾದ ಜೂಲಗಡ್ಡೆಗಳು. ಕಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾಕಾರವೊಂದು ನಗರವನ್ನು ವೇಸಿಸಿತ್ತು—೨ ಮೈಲು ಸುತ್ತುಳೆಯ ಭದ್ರವಾದ ಮಂಡಲಾ ಕಾರವಾದ ಪ್ರಾಕಾರ. ಪಾಕಾರದ ಹೊರಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕೆಟ್ಟುದ ಬೀದಿಗಳು ನೆಲವನ್ನು ಸೇಳಹೋಗಿದ್ದವು. ಇವುಗಳ ಇಕ್ಕಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸಬ್ಬಾ ರರ ಮಂದಿರಗಳು, ಉಪ್ಪಾಗಳ ಮಹಡಿಗಳು; ರಾಜಾನುಜರರ ಗೃಹಗಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ರಾಜಭಟ್ಟರ ಗೂಡಾರಗಳು; ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಪರ್ತೆಕರ ಅಂಗಡಿಗಳು, ವಾಡೆಜ್ಞ ಶಾಲೆಗಳು; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಡೆಬಗ್ಗರ ಹುಲ್ಲಾಗುಡಿಸಲು ಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಶಿಬಿರವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇಳಿದಿತ್ತು.

ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಘಟನಾವಳಿಯು ನಡೆದ ಮೆರುದಿನ ಶಿವಾಜಿಯು ಅವರಂಗಜೀಬನ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು. ರಾಜ ಸಿಂಹನು ಬಾದಶಾಹನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಆವನ ಹರಿಜನರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮಹಾಸಂಭರಂದೂಡನೆ ಸನ್ನಿಧಿನಾಗಿ ಬಂದನು. ಬಾದಶಾಹನ ಶ್ರೀಮಂತಪುತ್ರನಾದ ಮುಖಜಮನೋ ರಾಜಸಿಂಹನೋಡನೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ರಾಜಸಿಂಹನು ಶಿಬಿರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಶಿವಾಜಿಯು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ‘ಗಭ್ರಧಾರೀಯಾದ ಜೀಜಾ ಬಾಯಿಯನ್ನೂ ದೀಕ್ಷಾಗುರುವಾದ ರಾಮದಾಸನನ್ನೂ’ ಸ್ತುಂಗಿ ಹೊರಕ್ಕೆ

ಬಂದು ಎಲ್ಲರ ಮಾನಮಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಈಗಲೂ ಅವರಂಗಜೀಬನು ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕುದಿದನು. ಬಳಿಕ ಶಿವಾಚಿಯೂ ರಾಜಸಿಂಹನೂ ಆಲಿಂಗನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಆಲಿಂಗನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜಸಿಂಹನ ಮುಖವು ಸ್ಪಷ್ಟ ಭೀತಿವ್ಯಂಜಕವಾಗಿತ್ತು. ಶಿವಾ ಚಿಯು ರೇಶ್ಮೆಯ ಪಾಗುವನ್ನು ತಲೆಗೆ ಮತ್ತುಕೊಂಡು, ಅವರಂಗಜೀಬನು ಉಚಿಕೊಗ ಕಳುಹಿಸಿದ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ “ಖಿಲಾತನ್ನು” ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಸಹವಾಸಿಯಾದ ಭವಾನಿ ಎಂಬ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಸೊಂಬಿದಲ್ಲಿ ಬಿಗಿದು ಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಸಂಭಾಜಿಯೋಡನೆ ರಾಜಗಜವನ್ನೇ ಏ ಹೊರಟಿನು; ಅಂಗರಕ್ಷೆಯವರು ಬಳಿ ಸಂದರು. ಅಪ್ತರೂ ಅನುಚರರೂ ಪಲ್ಲಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿದರು. ವಾಢ್ಯಗಳ ನಿಸ್ಸನ, ಜನಸ್ಮೋಮದ ಚೇತ್ವಾರ, ಅಶ್ವಗಳ ಹೇಷಧ್ವನಿ, ವೊದಲಾದ ವಿಧಿ ಕೋಲಾಹಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಚಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರಸ್ತಾನದ ಗೌರವಾರ್ಥವಾದ ತೋಪುಗಳ ಗುಡುಗನ್ನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಶಿವಾಚಿಯು ಮನಸ್ಸಿನ ಖಿನ್ನಿತೆಯನ್ನು ಮುಖದಲ್ಲಿ ತೋಪ್ರಡಿಸದೆ, ಡಿಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಾಚೀನ ವೈಭವವನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತೆ, ಗಜಾರೋಹಿಯಾಗಿ ಹೋದನು. ಜನಸಂದೋಹವು ನಗರದ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಯಿತು. ಪ್ರಸ್ತರ ನಿರ್ಮಿತವಾದ, ಗಗನ ಚುಂಬಿಯಾದ, ಸೂರಾರು ಮಿನಾರತುಗಳು ಬುರುಜಂಗಳು ಪ್ರಕಾಶವಾದುವು. ಲೋಕೋನ್ನು ತವಾದ ಕುತಬ್‌ಮಿಸಾರಿನ ಶಿರಸ್ಸು ಸಮಾಪಣವಾದಂತೆ ತೋರಿತು. ಜನಸಂದೋಹವು ಜುನ್ಮಾ ಮತ್ತೀದಿಯ ಬಳಿಯಿಂದ ಹರಿಯುತ್ತ ಮುಂದರಿಸಿತು. ಈ ಲೋಕೋತ್ತರ ಸಾದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ವೀರನನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಜನರೆಲ್ಲರು ಅಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿ ನಗರದಾವ್ಯಾರವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಎರಡು ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂದರ್ಭಿಸಿದ್ದರು. ಅನೇಯು ರಾಜಮಂದಿರದ ಮುಂದುಗಡೆಯ ಜಾಂದಣೀ ಚೌಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇ ಜನರ ನುಗ್ಗಾಟಿವು ಅಧಿಕವಾಯಿತು. ಚೌಕದಲ್ಲಿ ಪಹರೇ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ರಜಪೂತರು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿ ಸಾಲಾಗ ನಿಂತಬಿಟ್ಟಿರು. ಜ್ಯೋತಿಷ್ಟ್ರರು ತಮ್ಮ ಚಿತ್ರಾಸನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಗಜಾ ರೋಹಿಯಾದ ಶಿವಾಚಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತೃತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ವರ್ತಕರು, ವಾಣಿಜರು, ವಿಪ್ರರು, ವೀಟಿಕಾಸ್ತೀಯರು, ವುಸ್ತಾದರು,

పూమాగళు, వేళ్ళాస్తియరు, ప్రేద్యరు, వందిపుత్రరు, వస్త్రశారరు మొదలాద సకల పణాఫ్రెనుదనరు చౌకదింద కేళక్కె ఇళదు జన సందోహదోడనే తీరళదరు. శివాజియు అవరంగజీబన రాజ వుందిరద బళయల్లి బందు ముట్టిదను. జనగళ నూకాటను ఆధిక వాయితు. ఇదరిందలో ఆధవా ఇనాఖన శారణదిందలో శివాజియ గజవు సోక్కేరి జనగళన్నెల్లా హాసిమాడువంతిత్తు. శివాజియు గజయోధనిగే తక్కుదాద చాతుయఁదింద ఆదన్ను సమాధాన గోళిసి కేళక్కె ఇరిదను. ఆదరూ గౌరవాభ్రద తోప్పుగళు కూరలిల్ల. శివాజియు ముఖవన్నేత్తి మేలే సోఇదను. రాజ ద్వారద బళయల్లి శిలాగజగళ మేలే ఆక్షరను: ఇరిసిద పుత్ర మత్తు జయమల్ల ఎంబ రాజపుత్రవీరర ప్రతిమేగళన్ను దృష్టిసిదను. మనస్సిన బిన్నతెయు ఇన్నుడిసింతాయితు. ప్రతిమేగళ మేలింద దృష్టియేన్ను హింతెగియలారదె శివాజియు తానూ ప్రతిమేయింతే సింతుదన్ను కండు, రాజసింహను ముత్రజమాసోడనే శివాజియ బళగే బందను.

రాజసింహః—“ముందే దయమాడబేఁకు.”

శివాజియు ఉచ్ఛ్వస్సరదింద “బాదశహరు ఇన్నా బరలిల్లవేఁకే?” ఎందు కేరిదను.

రాజసింహను “బాదశహర స్క్యూవాగి యువరాజరః బందిరువరు” ఎందు హేఁ ముత్రజమనన్ను తోరిసి, క్కేకోట్టు శివాజియన్ను సన్మానపున్మవశవాగి చాంది రస్తిగే (బెంగాలు బీదిగే) కరేదు తందను.

రస్తియ ఉభయ పాత్మగళల్లి జరతారిన వస్త్రశాలేగళు, రేళై బట్టియ అంగదిగళు, ఆయుధశాలేగళు, మద్దగుండన్ను తయారిసువ ఆలయగళు తోరింబందువు. శివాజియు పాదచూరియాగి ముందు గడియల్లిద్ద రాజాంగణవన్ను సేరిదను.

ಅವರಂಗಜೀಬನು “ಆನ್‌ಖಾಸ್‌ಖಾನೆ”ಯಲ್ಲಿ (ಆಸ್ತಾನಮಂದಿರ) ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢಿನಾಗಿದ್ದನು. ತನ್ನ ವೈಭವದಿಂದಲೂ ಮಹತ್ವದಿಂದಲೂ ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಾದಶಾಹನು “ಆನ್‌ಖಾಸ್‌ಖಾನೆ” ಯನ್ನು ಈ ದಿನ ಪರಿಷ್ವಾರಗೋಳಿಸಿದ್ದನು. ಮಂದಿರದ ಆಕಾರವು ಪರಿಪಾಠೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಲೀಲ್‌ಧನಸ್ಸಿನ ಆಕೃತಿಯ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಕರ್ಮಾನುಗಳು; ರೇತ್ತೆಯಿಂದ ಹೊಡಿಸಿದ್ದ ಅಂತಸ್ತು; ಇದಕ್ಕೆ ಅಥಾರವಾಗಿ ನೀಂತಿ ಚಿನ್ನದ ವರಕೆನ ಕಂಬಗಳು; ಈ ಸ್ತುಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾದ ಕೃತಿಮುಖವುಗಳು, ಲತೆಗಳು, ಸಿಕುಂಜಗಳು, ಮಂದಿರದ ಉಭಯ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರ ಮೇಲೆ ಒಂದಾಗಿ ಉನ್ನತವಾದ ಮೂರು ವೇದಿಕೆಗಳು; ಸುವರ್ಚಾಕೃತವಾದ, ರಜತಮಯವಾದ, ಚಂದ್ರಕಾಂತನಿಮಿತ್ವವಾದ ಮೂರು ವೇದಿಕೆಗಳು. ಮಾಂಡಲಿಕರೂ ರಾಜಕುಲದವರೂ ಎತ್ತರವಾದ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಏರಿದ್ದರು. ಮಿಕ್ಕವರೆಲ್ಲರು ಉಳಿದ ಎರಡು ಜಗುಲಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪದವಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದರು. ಮಂದಿರದ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ “ಜಾರೂಕಾ” ಎಂಬ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಿಟಕಿ; ದ್ವಾರಗಳಿಲ್ಲದ, ಕಟ್ಟಾಂಜನವಿಲ್ಲದ ಕಿಟಕಿ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮೋಗಲ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ದಿನಂಪ್ರತಿ ಒಂದು ಸಲ ಒಂದು, ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ದೃಶ್ಯರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. “ಜಾರೂಕಾ”ದ ಹಿಂದೆ ಸ್ವರ್ಯಂ ಬಾದಶಾಹನು ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿದ್ದನು. ಜಾತಿ ಸುವರ್ಚಾನಿಮಿತ್ವವಾದ, ಅಮಣಲ್ಯ ನವರತ್ನಮೇಂಕ್ಕಿತವಾದ, ದ್ವಾರಕಾಂಜನಸ್ತುಂಭಾದೃತವಾದ ಮಯಾರಾಸನವನ್ನು ಮೋಗಲ್ ಚಕ್ರೇಶ್ವರನು ಆರೋಹಿಸಿದ್ದನು. ಅವರಂಗಜೀಬನು ತನ್ನ ಜೀವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಯಾರ ಹೀರವನ್ನು ಏರಿದ್ದ ಈ ಸಲವೇ. “ಶಿವಾಜಿಯು ವಾಯಾವಿ” ಎಂದೆಣಿ, ಲೋಹಕವಚನ್‌ನ್ನೂ ಅಸ್ತುಶಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ತೊಟ್ಟು, ವೈಗಾವಲಸ್ವಚ್ಚುಕೊಂಡು ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಅವನು ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದನು.” ಜನಸೇತ್ತಿಮದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿ ಯಾರೆಂದು ಅವರಂಗಜೀಬನು ತನ್ನನರೋಡನೆ ಕೇಳಿದನು. ಸಮಾಪದಲ್ಲಿದ್ದ ರಜಪೂತ ಮಾಂಡಲಿಕನೊಬ್ಬನು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತು, ಪ್ರತಿಭಾಮಯವಾದ ಮೂಳಿವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾಗಿಯೂ, ಶುಕನಾಸನಾಗಿಯೂ, ಸ್ವಲ್ಪ ನೀಲವರ್ಚಾಸಾಗಿಯೂ, ಆಜಾನುಬಾಹುವಾಗಿಯೂ, ಕುಳ್ಳಿನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು, ಗಂಭೀರಗತಿಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಆಸ್ತಾನಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪದಾರ್ಥ ಮಾಡಿದನು. ಒಮ್ಮೆ ತಟಿನ ಸೊಗಿ ನಿಂತು “ಅವ್ಯಾಖಾಸ ಖಾನೆಯ” ಸೌಭಾಗ್ಯಸೌರಂಭವನ್ನು ನೋಡಿದನು; ನೋಡಿ ಸಾಮಾನ್ಯರೇತೆ ಶಿವಾಜಿಯು ಬೆರಗಾಗಲ್ಲ. ಮೊಗಲ್ ಮಹಿತ್ವವನ್ನು ಹೀಂದೂ ಅಲ್ಪತೆಯ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಅವರಂಗ ಜೀಬನು ಮನಸ್ಸಿಯಾಗಿ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿರುವನು ಎಂದು ಶಿವಾಜಿಯು ಕೂಡಲೇ ತಿಳಿದಬಿಟ್ಟುನು. ಶಿವಾಜಿಯ ದೃಷ್ಟಿಗಳು ಸುವರ್ಚಾವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ರಜಪೂತರ ಕಡೆಗೆ ಚಲಿಸಿದುವು. ಆಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾಜಸಿಂಹನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು “ರಾಜರೇ! ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಬಾದಕಹರಿಗೆ ನೆಲವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಮೂರು ಸಲ ಸಲಾಂ ಮಾಡುವುದು ಪದ್ದತಿಯಾಗಿದೆ. ಎಂದನು. ಶಿವಾಜಿಯು ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದನು. ಬಳಿಕ ಉಚ್ಛರಿಸಿದಿಂದ “ಇಷ್ಟ ನಮ್ಮಿಂದಾಗಲಾರದು; ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮುಸಲ್ಮಾನನಿಗೂ ಹೀಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆಯೂ ಮಾಡಲಾರಿವು” ಎಂದನು.

ರಾಜಸಿಂಹನು ವ್ಯಗ್ರಸಾಗಿ ಕಳವಳಿದಿಂದ, “ಇದೊಂದು .ಕಿಂನ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆಯಲ್ಲ! ಸಮ್ಮಾಜರು ಕೋಷಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಕಾರ್ಯವು ಕೆಡುವುದು” ಎಂದನು.

ಶಿವಾಜಿಯು ತನ್ನ ಏಡಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನು ನೋಡಿ “ಇವರೆಲ್ಲರು ಅದೇ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಆಸನವನ್ನು ಏರಿದರೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ರಾಜಸಿಂಹನು ಬಾದಕಹನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ, ಶಿವಾಜಿಯೊಡನೆ, “ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಮುಂದರಿಸಕೊಡು” ಎಂದನು. ಅವರಂಗಜೀಬನು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜಪುತ್ರರೊಡನೆ ಏನನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಚಿಂತಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ರಾಜಸಿಂಹನೊಡನೆ “ಈ ಮಾತು ಮನ್ನಿ ಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಕೆಲಸವು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವುದೆಂಬುದು ನಿಜ” ಎಂದನು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಮೂರು ಸಲ ಸಲಾಂ ಮಾಡಿದನು; ಅದರೆ ನೆಲವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಕೈಮುಗಿಯಲ್ಲ. ಅವರಂಗಜೀಬನು ಅದನ್ನು ಓರಿಗಳ್ಳಿನಿಂದ ನೋಡಿದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಜಸಿಂಹನು ತುಬಿಯೋಳಿಗೆ

ನಗುವಂತಿದ್ದನು. ಶಿವಾಜಿಗೆ ಆಸನೆವನ್ನು ನೋಡಲೇ ಒದಗಿಸಿದ್ದರೂ ಬಾದ ಶಕನು ರಾಜಸಿಂಹನೊಡನೆ “ರಾಜರು ಕುಳತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿ ಆಸನೆ ವನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ರಾಜಸಿಂಹನು ಶಿವಾಜಿಗೆ ಕೈಕೊಟ್ಟು ಬಾದಶಕನ ಬಲಗಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸುವರ್ಚಾರ್ವೆದಿಕೆಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು. ಶಿವಾಜಿಯು ಫೈಕ್‌ನೇ ಅಸನದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ದುಮುಕಿ, “ನಮ್ಮ ಬಲಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವವರು ಯಾರು?” ಎಂದು ಗಂಭೀರಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದನು.

ಬಲಗಡಿಯಿಂದ್ದ ರಜಪೂತ ಸರದಾರರೂ ಉನ್ನಾಗಳೂ ಸಂದಿಗ್ಗು ಮಾನಸರಾಗಿ ನೋಡಿದರು. ಆದರೂ ಬಾದಶಕನು ಶಾಂತಚಿತ್ತನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಶಿವಾಜಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ರಾಜಸಿಂಹನು ತಮ್ಮ ಬಲಗಡಿಯ ಲೀಡ್‌ನರು “ಮಾರವಾಡ ಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಪರಾದ ಯಶವಂತ ಸಿಂಹರು.” ಎಂದು ಹುಸಿನಗುವಿನಿಂದ ಹೇಳಿದನು.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದನೊ ಇಲ್ಲವೇ ಶಿವಾಜಿಯು ಕೆಡಿಕೆಡಿಯಾಗಿ ಉರಿದನು. ಅವಮಾನಕೂಲವನ್ನು ನೈಯೋಳಿಗೆ ತಿರುಪಿದಂತೆ ಅವನು ಉದ್ದೇಶಿತನಾದನು. ಆದರೂ ಅವಮಾನ್ಯಜನ್ಯವಾದ ಕೊಪವನ್ನಾಗಲಿ ವ್ಯಧಿಯನ್ನಾಗಲಿ ಅವನು ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಶಿವಾಜಿಯು ಗಂಭೀರ ಸ್ವರದಿಂದ ಯಶವಂತಸಿಂಹನ ಸಹಪಂಜ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳತುಕೊಳ್ಳಲು ನಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಎಂತಹದು? ಸ್ವದೇಶವಶ್ವಲರಾದ, ಸ್ವತ್ವತೆಂಕ್ರಿಯರಾಯಣರಾದ, ಸ್ವಧರ್ಮರಕ್ಷಕರಾದ ಯಾರಾದರೂ ಈ ಅಸ್ವಾನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ, ಈ ಬಢನಾಪಿಗಳಿಂದನೆ ಕೈಕಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಲು ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲದೆ. ನೋಗಲ್ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಜಹಗಿರುದಾರರೆಂಬ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಬಿರುದನ್ನು ತಾಲಿರುವ ಮಹಾ ರಜಪೂತರ ಬಳಿ ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯತೆ ಉಂಟೇ? ಯಶವಂತಸಿಂಹ ನೋಡಲಾದವರೆಂಬಿಗೆ ನಾವು ಒಬ್ಬರೆಂದು ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ಬಾದಶಹರು ಏಲ್ಲಿ ರಿಗೂ ಮಾನನುರ್ವಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರು. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಹಿಂದುಗಳು ತಮ್ಮ ರಾಜಮುಯಾರ್ಥದಿಗಳನ್ನು ಬಾದಶಹರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿರು. ಈ ಗೌರವವು ಚಿತ್ತುರಿನ ರಾಜಾವಿಗೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಶಿವಾಜಿಗೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ

ಗೌರವದ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ನಾವು ಈ ಯೆಶವಂತಸಿಂಹ, ರಾಜಸಿಂಹ, ನೋದಲಾದವರೊಡನೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವೆನ್ನ ಅಲ್ಲದೆ, ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಆಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದನು.

ಬಾದಶಾಹನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ರಜಪೂತರೆಲ್ಲರೂ ಅಧೀಕ್ಷವದನರಾದರೂ. ರಾಜಸಿಂಹನು ಮಾತನಾಡಲಾರದೆ ನೋರೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ನಿಂತನು. ಬಾದಶಾಹನು ಶಿವಾಜಿ ಆಡಿದ ಭಾಷೆಯ ಜ್ಞಾನಶಾಸ್ತ್ರನಾದರೂ, ಸಂದರ್ಭಾರ್ಥನುಸಾರ ದಿಂದ ಆದರ ಆರ್ಥಿಕವನ್ನು ತಿಳಿದು ರಾಜಸಿಂಹನೋಡನ “ಇದೇನು ಸಂಗತಿ” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ರಾಜಸಿಂಹನು ನತೆತೆರಸ್ತನಾಗಿ “ವನಸಿಂಹವು ಬೋನಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಕೊಂಡಿದೆ” ಎಂದನು.

ಅವರಂಗಜೀಬನು ನಗುತ್ತ, “ಅದಕ್ಕೊಂಡಸ್ತರ ಬೋಬ್ಬಿಡುತ್ತಿದೆಯೇ? ವನ್ನಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಸೋಡುವುದು ಸರಿಯಾಲ್ಲ” ಎಂದನು.

ರಾಜಸಿಂಹನು “ಮೃಗವನ್ನು ಈಗ ನಾನು ಏನು ಮಾಡಲಿ?” ಎಂದು ಮೇಲ್ಲಿನೆ ಕೇಳಿದನು.

ಅವರಂಗಜೀಬಿ:—“ಆದನ್ನು ಕೊಂಡುಹೊಗಿ ‘ಶಾಂತವಾದ ಬಳಿಕ ಮರಳ ತರಬಹುದಷ್ಟೇ.’”

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಲಾರದೆ “ಅನ್ನಾಖಾಸ ಶಾಸೆಯಿಂದ” ಹಿಂದಿರಿಂದ್ದನು. ಬಾದಶಾಹನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡದೆ, ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನು ಕಣ್ಣಿತ್ತಿ ನೋಡದೆ, ಅವನು ಹೋಗಬಿಟ್ಟನು. ಶಿವಾಜಿಯು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತುಗಿ ಅಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿ ಅಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇ. ಅವರಂಗಜೀಬನ ಕೊಂಡಕ್ಕೆ ಪಾರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರೂ ಸ್ಥಿರತೆತ್ತಿನಾಗಿದ್ದು, ಮೂನ್ರವಾಗಿದ್ದು ತನ್ನ ಮುಖಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಬೇರೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಶಿವಾಜಿಯು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಅವನ ಪರಿಜನರು ಅವನ ಹಿಂದಿಯೇ ನಡೆದು ಬಿಟ್ಟಿರು. ಅವರಂಗಜೀಬನು ರಾಜಸಿಂಹನ್ನು ಕರೆದು, “ಹೋದವರು ಎಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಇಳಿಯುವರ್ತು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ರಾಜಸಿಂಹ:—“ಖಾವಂದರ ಅಪ್ಪಣಿಯಂತೆ ಅವರಿಗೋಂಸ್ತರ

ಕೋಟಿಯ ಒಳಗೆ ಮೊದಲೇ ಸಚ್ಚುಗೊಳಿಸಿದ್ದ “ದಿಲ್ ಮುಣ್ಡು” ಮಂದಿರ ದಲ್ಲಿ ಇಂಥನೆನು.”

ಅವರಂಗಜಿಬಿನು “ಹಾಗಾದರೆ ನಡೆ! ನಡೆ! ಏಳಂಬಿಸಬೇಡ! ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಇಡಿದ ಬಳಿಕ ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಲು ನೀನು ಅರುವನೆಗೆ ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತದು. ರಾಜಕಾರ್ಯಗೌರವವು ಹೆಚ್ಚಿದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದನು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಪ್ರೇರ್ವದ ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ತದ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನೇ ಲ್ಲಾ ನೋಡುತ್ತ ಅರ್ಯಪುತ್ರರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮೊಗಲರು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ರಾಜದಂಡವನ್ನು ಪರಿಸೂಲಿಸುವುದನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತ, ರಾಜಪುತ್ರರಿಗೂ ಹೀಂದುಗಳಿಗೂ ತಗಲಿದ ಹೀನಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ದುಃಖಿಸುತ್ತ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾಜಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಸಮಾಪಸ್ಥನಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಶಿವಾಜಿಯು “ಬಾದಕಹನು ಎಂತಹನು? ನಮ್ಮನ್ನೂ ಯಶವಂತಸಿಂಹನನ್ನೂ ಒಂದು ಮಾಡಿದನಲ್ಲ!” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ರಾಮಸಿಂಹನು “ಆರಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿನ ಪದ್ಧತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆಯಿಡೆ ಆಗಲಾರದು. ಅದು ಹೋಗಲಿ! ಈಗ ತಾವು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಉರಸನ್ನು ಸೇರಿದರೆ ಸಾಕು! ನನ್ನ ಭಾರವನ್ನು ಇಡಿಸಿಕೊಂಡಂತಾಗುವುದು” ಎಂದು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು.

ಶಿವಾಜಿಯು ಈ ಮಾತ್ರಗಳ ಸೂಕ್ತಪ್ರಧಾನವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು, ತನಗೋಽಸ್ಯರ ಅಣಿಮಾಡಿದ್ದ ಮಂದಿರವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀ ಕಕ್ಷಯುತಂತ್ರರಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಬಾದಕಹನಿಗೆ ವೊತ್ತಮೊದಲು ಕೊಟ್ಟಿ ಸಂದರ್ಶನವು ಕಟ್ಟಿಕಡೆಯಾಯಿತು.

ಯಾವ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯು ಅವರಂಗಜಿಬಿನ ಸಂದರ್ಶನಾರ್ಥ ವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದನೋ ಆ ದಿವಸನೇ ಶೈಲಿನಿಯು ಕೋಟಿಯೊಳಗೆ ರಾಜಸಿಂಹನಿಗೋಽಸ್ಯರ ಸಚ್ಚುಗೊಳಿಸಿದ್ದ ಮಂದಿರದ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯನ್ನು ಏರಿದ್ದಳು. ಶಿವಾಜಿಯು ಶಿಬಿರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದನು. ಬಾದಕಹನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ರಾಜಸಿಂಹನು ಅರಮನೆಗೆ ಹಿಂಡಿರಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಶೈಲಿನಿಯು ಮಹಡಿಯಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಂತಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿದೇವಿಯು ತನ್ನ ಭಯಾನಕ ರೂಪ

వన్న ధరిసి బరువాగఁ ఒందెరదు నక్కత్రగళు ఆకాశదల్లి కణ్ణులు మట్టిరిపుత్తిద్దువు. ఆదరూ శైలినియు అల్లియే నింతిద్దులు. తండెయు బాదశహనన్ను చిఱ్చొందు మరిం ఒందను. రాజుసింహను మగళన్ను నోఁదువుదక్కే మహదియన్ను క్రత్తిదను. శైలినియు సుమృనే నింతిరుపుదన్ను తండు, “మగు! ఇన్నూ నిడ్డె హోఁగల్లి వేకే?” ఎందు రాజుసింహను కేఁఁదను.

శైలిని:—“అప్పు నీను బరలిల్లవేందు కాదిద్దెను.”

రాజుసింహ:—“ముఅజవను నన్ను సంగడ బరువనేందు నీను తిలిదెయా?”

శైలిని:—“ము-అజవను ఈ మనేగి ఏకే తానే బరువను? ఇదు ‘తరాబోఖానే’ అల్లవల్లా!”

రాజుసింహను హుబ్బగంటిక్కే, “అల్ల! ఇదు శైలిని మందిర. ఇల్లియే హండకియన్న నోఁదువ కాగి అవను బరబేకెంద్రును.”

శైలిని ప్రతియాగి, “అప్పు! హెండ తిందునోఁదువుదక్కే ఇదు ‘తరాబోఖానే’ అల్లవేందే నాను హేఁఁదెను.”

రాజుసింహ:—“అమ్మా! ఉద్దురుంటు మాతాడబేడ! సుమృనే డట్టిందిదు హుచ్చు ఇంగబేడ, కండెయా?”

శైలిని:—“అప్పు! కట షిడుయువవరైల్లరూ హుచ్చురాదరీ, లోఁకదల్లి బుధ్మవంతరు యోరు తానే ఇరువరు?”

రాజుసింహ:—“మగు! నాను నిన్న అభ్యవన్నేల్లా తిళదిరు వేను: ఆదరే ఒందు వాతన్ను మరేయబేడ-మరాటరు శాదరు”.

శైలిని:—“నాను ఆదక్కుంతలూ హెచ్చుగి బల్లెను. ముస ల్యానేరు వ్యోఁచ్చురు”.

రాజుసింహను ఉచ్చుస్ఫురదింద “మగు!, శైలిని! నాను నిన్నన్ను యావాగ ప్రతాపగడక్కే కొండుహోఁదేనోఁ అందినింద నీను హిగే వత్తిసలు తొడగిడే. ఈగ యారన్నూ దూషిసి ప్రయోజనవిల్ల. నిన్న హణెయల్లి బరిదంతాగువుదు. ఈ నిన్న నడతెయు నినగే హత శరవల్ల. నీను అస్యర హస్తగతింగి, నిన్నొడనే నన్నన్నూ నెమ్మ.

ಕುಲವನ್ನೂ ಅಳಿಸಿ ಬಿಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ, ನಂತರ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೇ? ಅವರಂಗಜೀಬನ ಬಂದಿಯಾದ ಶೂದ್ರ ಮಂಟಪನ ಕಪಟಪ್ರೇಮವಾಶದಲ್ಲಿ ನೀನು ಬಿದ್ದು ಸಾಯುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಗ್ರಾರತ ಬಾದಶಾಹಿಯ ಪ್ರತ್ಯನಾದ, ವಿಕ್ರಮಸಂಪನ್ಮೂಲಾದ ಮುಂಚಿನ ಯಥಾರ್ಥ ಪ್ರಣಯಭಾಜನೆಯಾಗಿ, ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿನಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಲೇಸಳಿವೇ! ತುಳ್ಳನಾದ ಆ ಮಾನಳಿಗನೆಲ್ಲಿ? ರಚಷ್ಟಾತ ಕನ್ನೆಯಾದ ಶೈಲಿನಿಲ್ಲಿ? ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಂದ ಈಚೆಗೆ ನಿನ್ನ ನಡತೆ ನನಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಅಸ್ತುಹಾರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಕ್ಕಿ, ಮನೆಯವರ ಮೇಲೆ ಓದಾಸಿನ್ಯ, ನನೆನ್ನಡನೆ ಅವಧೀಯತೆ, ಮುಂಚಿನ ವಿವಯದಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ, ನಿಷ್ಠಾ ಅತ್ಯಸಂಭಾವಣೆ, ನಿನ್ನ ಅಂತರಂಗ ಪಲಾಯನ—ಇವೆಲ್ಲವು ವಿಪರೀತವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿವೆ. ಬಾದಶಾಹರ ರಾಜಕಾರ್ಯಗೌರವ, ಶಿವಾಜಿಯ ಆಗಮನ ಮುಂಚಿನ ನಿರ್ಬಂಧ, ನಿನ್ನ ಕೂಟ್ಯಾ ಹಟ್ಟ—ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯು ಮುಂಗಾಣದು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಶೈಲಿನಿಯು ಈ ವಾಕ್ಯವರಂಪರೆಯಿಂದ ಕಡೆಲದೆ, “ಅಪ್ಪಾ! ಶಿವಾಜಿಯು ಅವರಂಗಜೀಬನ ಬಂದಿ ಎಂದು ನೀನು ಹೇಳಿದೆ. ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದ್ದು ಸಾಲದೆ ಅವನನ್ನು ನೋಸದಿಂದ ಬಂದಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದೆನೇ? ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ರಾಜಸಿಂಹನು ಮೃದೆಗೆದು, “ಶಿವಾಜಿ ಬಂದಿಯಾಗಿರುವೆನಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೆನೇ? ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ನಿಂದೆ ಗಣ್ಣಿಗಳಿಂದ ಏನು ಹೇಳಿರುವೆನಂದು ಅರಿಯೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಿಂದ ಇಳಿದುಹೋದನು.

ಶೈಲಿನಿಯು ತಂದೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಧಿಸುತ್ತು, ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಗೋಡಿಗೆ ಒರಗಿ ಸಿದ್ದೆಹೋದಳು.

ರಾಜಸಿಂಹನು ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಶಿವಾಜಿಯು ಡಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಸೆರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಶಿವಾಜಿಯು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿದಂತೆಯೂ, ರಾಜಷ್ಟ್ರರೊಜನೆ ಒಳಂಚು ನಡೆಯಿಸದಂತೆಯೂ, ಅವರಂಗಜೀಬನು ಅವನ ಮೇಲೆ ಕೊಂಚು ಹಾಕಿದ್ದನು. ಅದರಿ ಈ ಪಹರೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯ ಬಂಧನವು

ಸೂಚಿತವಾಗಿರಲಲ್ಲ. ಆದರೂ ಶಿವಾಜಿಯು ಕೋಟಿಯನ್ನು ದಾಟುವುದಾದರೆ, ಆವರಂಗಜೀಬನ ಸೈನಿಕರ ಕತ್ತಿಗಳು ಒರೆಯಿಂದ ಹಾರಲು ಸಿದ್ಧಾವಾಗಿದ್ದುವು. ಮಾರು ದಿನಗಳಿಂದ ಮೊಗಲ್ ಸೈನಿಕರು ಆಯುಧವಾಣಿಗಳಾಗಿ ಹಗಲಿರುತ್ತಾ ತನ್ನ ಶಿಬಿರವನ್ನು ಬಿಡದೆ ಕಾಯುವುದನ್ನು ಶಿವಾಜಿಯು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಆ ಮೈಗಾನಲಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಶಿವಾಜಿಯು ತಿಳಿಯ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಕಷ್ಟಕರವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದ ರಕ್ತಪಾಕವಿಲ್ಲದೆ ಹೇಗೆ ಪಾರಾಗಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಒಂದೆರಡು ದಿನ ತಾನೆ ವಿಚಾರನಾಡಿದನು. ರಹಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವನ ಒಳಿಯ ದಳವು ಅಧಿಕವಾಗತ್ತು; ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರೆ, ಪಲಾಯನದಲ್ಲಿ ಗುಟ್ಟು ನಿಲ್ಲಿಲಾರದು. ಬಹಿರಂಗ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ದಳವು ಅಲ್ಲವಾಗತ್ತು; ಅಲ್ಲಸೇನೆಯನ್ನು ನಂಬಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದು ಹುಂಚ್ಚುತನವೆಂದು ಶಿವಾಜಿ ಎಣಿಸಿದನು.

ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳು ಕಳೆದುಹೋದುವು. ರಾಜಸಿಂಹನು ದಿನಕ್ಕೆ ಅನೇಕಾವಕ್ತ್ವ ಮರಾಠಿರ ಪಾಳೆಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೋಗಿ, ಶಿವಾಜಿಗೆ ಬೇಕು ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಒಡಗಿಸುತ್ತೇ, ಆತನು ಉಳ್ಳಕೊಂಡ ಮಂದಿರದ ವಿಷಯ ವಾಗಿ ಬಹಳ ಶ್ರಮಗೊಳ್ಳುತ್ತೇ, ಶಿವಾಜಿಯ ಮಹಾ ಹಿತಚಿಂತಕನೆಂದು ನಾಟಿಸುತ್ತೇ ಇರುವುದನ್ನು ಶಿವಾಜಿಯು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಆದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕು ದಾದ ಪ್ರತಿಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದನು ಅವನ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕ ಬುದ್ಧಿಯ ಮುಂದೆ ಅವರಂಗಜೀಬನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ರಾಜಸಿಂಹನ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಕುಂರಿತವಾದುವು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಜಿಯ ಕುಲದೇವತೆಯಾದ ಭವಾನಿಯು ಅವನ ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದು, “ಶಿವಾ! ಹೀದರ ಬೇಡ! ಯಾವಾತನು ಜನಸೀಜನ್ಯಭೂಮಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ, ಆದನ್ನು ಉದಾರವಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವನ್ನೋ, ಅವನು ನನ್ನ ಭಕ್ತನು, ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತನು. ಅವನಿಗೆ ಯಾವುದೊಂದು ಆಪತ್ತು ತಗಲಲಾರದು. ಅಂತಹ ನನ್ನ ಹಾಳುಮಾಡಲು ಬಗೆದವರು ಆದೇಶವತ್ತಲನ ಮೈಭವ ಪ್ರಾಭವನನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಉಳಿಯಿದೆ, ನರಕಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಹೋಗುವರು. ನೀನು ಭವಃ ಪದಬೇಡ! ನಿನ್ನ ಕೋರಿಕೆಗಳಿಲ್ಲವು ಸಿದ್ಧಿಸ.ನವು” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಇದಾದ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ಶಿವಾಜಿಯು ರಾಜಸಿಂಹನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ “ನಮ್ಮ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರು ಮಾಗಾರ್ಯಾಸದಿಂದ ಮೊದಲೇ ಬಳಲಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿನ ಹವೆಯು ನಮಗೆ ಹಿತಕರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ನೀರೂಗಾಳಿಯೂ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಅರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿರುವುವು. ಏನಾದರೂ ಪ್ರಮಾಣ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ, ನಾತ್ತಾ ಡಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದೇ ಅರೋಗ್ಯವಾಯಿತು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುವುದು. ನಮ್ಮ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರು ನಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನು ನೇರಳಿಸಂತೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸುವರು. ಆದರೂ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಉಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸದೆ ನಿವಾಹವಿಲ್ಲ. ನಾವು ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವುವು. ಅವರಿಗೆ ಬಾದಶಾಹ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ‘ರಜದಾರಿಗಳನ್ನು’ ಕೊಡಿಸಬೇಕಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷೆಸುತ್ತೇನೇ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ರಾಜಸಿಂಹನು ಬಾದಶಾಹನಿಗೆ ಶಿವಾಜಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಅರಿಕೆಮಾಡಿದನು. ಅವರಂಗಜೀಬನು ಆ ಪ್ರಾಸ್ತಾಪಕ್ಕೆ ಒಸ್ಪಿದನು. ಶಿವಾಜಿಯ ಆಪ್ತ ಅನುಷರಲ್ಲದೆ ವಿಕ್ಕವರೆಲ್ಲರು ಯಜಮಾನನ ನಿರ್ಬಂಧದಿಂದ ಉಂರಿಗೆ ನುರಳಿದರು.

ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರು ಹಿಂದೆರಳಿದ ಬಳಿಕ ಶಿವಾಜಿಯು ಮೈಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ಥವಿಲ್ಲ ವೆಂದು ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಮಲಗಿದನು. ಶಿವಾಜಿಯ ಅಸುಸ್ಥತೆಯೆ ಸುಧಿಯು ಡಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಲಾಳು ಹಬ್ಬಿತು ಚನರು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಯಾರನ್ನೂ ಮನೆಯೋಳಕ್ಕೆ ಬಿಡದಂತೆ ಶಿವಾಜಿಯು ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದ್ದನು. ರಾಜಸಿಂಹನಿಗೂ ಮೂಳಜಮನಿಗೂ ಹೊರತು ಮಿಕ್ಕವರಂಗೆ ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವರಿಬ್ಬರು ಸಹ ಶಿವಾಜಿಯು ನಿಜವಾಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥನಾಗಿರುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯದ್ದೋದರು. ಶಿವಾಜಿಯ ಅಸ್ವಸ್ಥದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ದುಃಖಿತರಾದರು. ಶಿವಾಜಿಯ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಲಿನಿಯು ತನ್ನ ತಂಡೆಯು ಮನೆಗೆ ಬಂದಕೂಡಲೇ ಅದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಳು. ಶಿವಾಜಿಯು ಹೇಗಿರುವನೆಂದು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಳ ಪ್ರತಿಷ್ಠವು ತುಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತು. ಗುಪ್ತನೇಷದಿಂದ ಅವನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆನೆಂದು ಬಂದು ಸಲ ಯೋಚಿಸಿದಳು.’ ಒಡನೆ ತನ್ನನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಗುರುತಿಸಿದರೆ, ತನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯೂ ಅನ್ಯಾರ ಅವಸ್ಥೆಯೂ ಏನಾಗುವು

ದೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿದಳು. ಅನ್ವಯಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ಗುಣಪಾದಂತೆ ಸುದ್ದಿ ಎಡಿತು. ತಾನು ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದುದಕ್ಕೆ, ಶಿವಾಚಿಯು ಪ್ರತಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿವಾರ ಗುರುಪೂರ್ವಿಯನ್ನು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಪ್ರತಿ ಗುರುವಾರ ಹಗಲು ಮಹೋತ್ಸವದಿಂದ ಪೂಜಿಯನ್ನೂ ರಾತ್ರಿ ಭಗವನ್ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನವನ್ನೂ ಮಾಡಿ, ದೇವರಂಗೆ ನಿನೇದನ ಮಾಡಿದ ಭರಷ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಬಿಡಿರ ಬುಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ, ಬ್ರಹ್ಮಣಿಗೂ, ಮುಖ್ಯಮುಖ್ಯರಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಬೈರಾಗಿಗಳೂ, ಫರ್ಕೇರಧಿಗೂ, ಹಂಚಂವಂತೆ ಆಜ್ಞೆನಾಡಿದನು. ಮೊದಲು ಮೊದಲು ಕಾವಲುಗಾರರು ಬುಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸದೆ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ಗುರುವಾರವೂ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭಕ್ತುದ ಬುಟ್ಟಿಗಳು ಹೋಗಲಾರಂಭಿಸಿದಂತೆ, ಮೋಗಲ್ ಕಾವಲುಗಾರರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನರಾಗಿ, ಪರಿಕ್ಷೇ ಮಾಡದೆಯೇ ಬುಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಬಿಡುತ್ತೆ ಬಂದರು. ಶಿವಾಚಿಯು ಗುಣಹೊಂಡುತ್ತೆ ಬರುವಷ್ಟಕ್ಕೆ ಈ ಪೂಜಿಯು ಮಹಾವೈಭವದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತೊಡಗಿತು. ಈ ವೈಭವದಿನ ಹೆಚ್ಚಿದನ್ನಕ್ಕೆ ಕಾವಲುಗಾರರ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸಡಿಲವಾಗುತ್ತೆ ಬಂದವು. ಶಿವಾಚಿಯು ಯಾವ ಉಪಾಯ ಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದನೋ ಅವೇ ಉಪಾಯಗಳು ಫಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಸಮಯವು ಬಂದೊಡಗಿತು.

ಅವರಂಗಜೀಬನು ಶಿವಾಚಿಯ ಪೂಜಾಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾಯಾವಿಯಾದ ಶಿವಾಚಿಯು ಅವುಗಳನ್ನು ಏಕೆ ನಡೆಯಿಸುವನೆಂದು ರಾಜಸಿಂಹನೇಡನೆ ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ರಾಜಸಿಂಹನು ಅವುಗಳಿಂದ ಮೋಸ ವೇನೂ ನಡೆಯಲಾರದೆಂದು ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಭರವಸೆಯಿತ್ತುನು. ಸಂದೇಹ ಗ್ರಹಾನಾದ ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಈ ಉತ್ತರವು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶಿವಾಚಿಯ ಮೇಲಿನ ಕಾವಲನ್ನು ಬಿಗಿನಾಡುವಂತೆ, ಅವನು ತನ್ನ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. ಹಾಗೂ ತಾವು ಯೋಚಿಸಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬೇಗನೆ ಸೇರೆ ವೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ರಾಜಸಿಂಹನಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದನು. ಎಂದಿನಂತೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ವಾರವು ಬಂದಿತು. ಪೂಜಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಳಂಬವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ರಾತ್ರಿ ಉಗಳಗೆಯಾಯಿತು. ಭಿಕ್ಷುಕರೂ, ಜಡವರೂ, ‘ಪೀರರೂ’, ಫರ್ಕೇರರೂ ಶಿವಾಚಿಯ ಶಿಬಿರವನ್ನು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಎಂದಿನಂತೆ ಭಕ್ತಿಭೋಜ್ಯ

గళన్న ఎల్లిరగూ హంచిదరు. బ్రాహ్మణరు దశ్మికిగథింద సంతృప్త రాగి తివాజియన్న కరసి కోదరు. నూరారు బుట్టిగళన్న ధరసి. అనాధరూ ఆశనాధిగళూ కోటియి మాగ్రవాగి నడిదరు. ఇవర నడువినల్లి “భీమకాయరాద ఇబ్బరు మావాఇగళు ఎరదు బుట్టి గళన్న కలేయి మేలే హొత్తుకోందు, మనేయింద హోరటు, డిల్లి యిందాజిగే” నుసుళి బిట్టరు. ముసల్మాన్ శావలుగారరు తమగే సిర్కెద ఖూద్యపదాధిగళ విచారదల్లి మగ్గరాగిద్దుదరింద, బరువవర కోగువవర బుట్టిగళన్న పరీశ్రేసి సోడదే, తలేయి మేలే బుట్టి హోత్తవరన్న హోరక్కే హోగబిట్టరు. కత్తలు బలవాగుత్త బందితు. కోటియి హోరక్కే హోగువవరెల్లరూ అవసరగొండరు. పకరేయవరు రాత్రియాయితెల్లదు కోటియి హబ్బగిలన్న ముచ్చి బిట్టదు. ఇదు వరిగి ఆంబోధియంతి కలకలమయవావ శిబిరవు సిజినవాద కొంతారదంతి నిశ్చిష్టవాయితు.

కైష్ణపక్షద కాఇమేయ రాత్రి. ఆకాశదింద సుఇన తిమిర ధారేయల్లి డిల్లి సగరవు ననేదు హోగి మసంకాగి తోరుత్త లిత్తు. బాదశసన ఆరమనేయింద ఒబ్బ యువకను హోరక్కే బందను. పకరేయవను క్యేయల్లిద్ద ఆయుధవన్న ఎత్తి తోరిసి, రాజద్వారవన్న తెరేదుబిట్టను. యువకను రాజమాగ్రక్కే ఇందను. ఆవన హిందుగడియల్లియే రాజద్వారవు కణకణ శబ్ద దింద ముచ్చుల్పిట్టకు. యువకను బాదశసన జ్యేష్ఠపుత్రనాద ముఅజవ్వ ఆగిద్దను. తివాజియు పుజియ నేవదింద హంచుత్త లిద్ద బుట్టిగళన్న పునః పరీశ్రేసబెకేందు ముఅజమను సాయం కాలదల్లియే ఆజ్ఞాప్తనాగిద్దను. తందేయ ఈ ఆజ్ఞేయన్న తిరసా వహిసువుదు యువకనిగి ఆసాధ్యవాగిత్తు. ఆదక్కే కారణ ప్రోందిత్తు. సురాదేవియు ఈతన తిరస్కినల్లి ఆవిభఫినిసిద్దుద రింద, పిత్యవిన ఆజ్ఞేగి అల్లి క్షాళవిరలల్ల. బాదశసన ఆజ్ఞేయన్న మనఃపుంచెవాగి ఈ సత్పుత్రను పాలిసిద్దరి, భారతవసద ఇతి

ಹಾಸವು ಬೇರೊಂದು ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಂಚಮನು ನೆಟ್ಟನೇ ಶಿವಾಜಿಯ ಶಿಭಿರದ ಕಡಿಗೆ ನಡೆಯುವ ಬದಲಾಗಿ—ತೆರಿಮಂಗಿದ ಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ಚುಕ್ಕಾಗೆ ಇಲ್ಲದ ನಾವೆಯಂತೆ—ಕಂಡಕಡಿಗೆ ಅಲೆದನು. ಕೊನೆಗೆ ಈ ನಾವೆಯು ರಾಜಸಿಂಹನೆ ಮಂದಿರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ರಾಜಸಿಂಹನನ್ನು ಈಗ ತಾನೇ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ನೋಡಿ ದ್ವಿರೂ, ಮುಂಚಮನು ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ರಾಜಸಿಂಹನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಒಳಹೋಗುವುದಕ್ಕೂ, ಶೈಲಿನಿಯೊಡನೆ ಮಾತುಕಥೆಯಾಡುವುದಕ್ಕೂ, ಮುಂಚಮನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಆಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಮುಂಚಮನು ಇನೇಕ ಸಲ ಶೈಲಿನಿಯ ಚಿಕ್ಕ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಶೈಲಿನಿಯ ಪ್ರಣಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾನಾ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಒಂದು ಸಲ ನೂರಾರು ಸುರಾಪೂರತ ಸೀಸೆಗಳನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಶೈಲಿನಿಯು ಪ್ರಸನ್ನಾಗದೆ ಸುರೆಯನ್ನು ತಂದವನೊಡನೆ, “ಇವುಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಿಕರಿಯಾಗವು. ಅವಕ್ಕೆ ಬಾದರಹನ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಬೆಲೆ ಬರುವುದು” ಎಂದು ಮುಂಚಮನು ಕೇಳಿವಂತೆ ಹೇಳಿ ನಡೆದುಬಿಟ್ಟಿಳು. ಮುಂಚಮನು ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡು ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಾಣದೆ. ಸೀಸೆಗಳ ಕೊರಲುಗಳನ್ನು ಮುರಿದು, ಕೆನ್ನೀರನ್ನು ಪಾನವಾಡಿಬಿಟ್ಟಿನು. ಇನ್ನೊಮೈ ಮುಂಚಮನು ಸ್ವತಃ ಹೋಗದೆ ತನ್ನದೊಂದು ತಸಬೀರನ್ನೂ ಪ್ರಣಯ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಶೈಲಿನಿಯು ಪ್ರತಿಯಾಗ “ನಿನ್ನ ಪ್ರಣಯ ಪಾತ್ರಳ ತಸಬೀರು ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ, ಅದರ ವಾತ್ತಿಕೆಯನ್ನು (original copy) ಕಳುಹಿಸಿರುವೆನು” ಎಂದು ಪತ್ರ ಬರಿದು ಸಿಪಾಯಿಯ ಒಡನೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವಾನರಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದಳು. ಮತ್ತೊಮೈ ಮುಂಚಮನು ಶಿವಾಜಿಯ ವೇಷವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಶೈಲಿನಿಯ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಶೈಲಿನಿಯು ಬಂದವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ, “ಸಿಂಹ-ಚಮದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿ” ಎಂಬ ಪಾರಸೀ ಕಥೆಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಓದಲು ಕೊಟ್ಟು, ತನ್ನ ದಾಸಿಯನ್ನು ಕರೆದು, ಬಂದವನನ್ನು ಸತ್ಯರಸೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟಿಳು. ಶೈಲಿನಿಯ ಶಿರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮುಂಚಮನು ರಾಜಸಿಂಹನಿಗೆ

ತಂಸಿದ್ದನು. ಹಾಗೂ ತಿವಾಜಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ, ಗುಪ್ತನೇನದಿಂದ ಮರಾಟರ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಹೀಳಿಂದು ಹೇಳಿದ್ದನು. ರಾಜಾಂಹನು ಕೋಪಾವಿಷ್ಪು ನಾಗಿ ಮಾರಣನ್ನು ಅವಳ ಒಕ್ಕಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುನು. ಮಹಡಿಯ ಬಳ ಯಲ್ಲಿ ಬೇಳಿದಿದ್ದ ಮರವನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಿಸಿದನು. ಶೈಲಿನಿಯ ಸೇರಿಮನೆ ಯನ್ನು ಒಳಹೋಗಲು ಮುಆಜಮನಿಗಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರಿಗಾದರೂ ಅಪ್ಪಣಿ ಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಶೈಲಿನಿಯು ಇದುವರೆಗೆ ತನಗೆ ತೋರಿಸಿದ ಅಲಕ್ಷ್ಯಭಾವಕ್ಕೂ ಹಾಸ್ಯಕರವಾದ ಆಚರಣೆಗೂ ತಕ್ಷದಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು, ಮುಆಜಮನು ಈ ರಾತ್ರಿ ಶೈಲಿ ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು.

ಮುಆಜಮನು ಉಪ್ಪರಿಗೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ, ಶೈಲಿನಿಯ ಮಂದಿರದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು, ಒಳಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟುನು. ಅಚ್ಚಿರಿಗಳಿಂದ ಕಣ್ಣಗಳಿಂದ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಅಪ್ಪತಿಭನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ನೋಡಿದನು. ಶೈಲಿನಿಯು ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದ ಲು. ದುಜ ನರ ಅಶ್ವದಾಢರಣೆಯಿಂದ ಹಾಳಾದ ಉರಿಂದ ಪುರದೇವತೆಯು ತೊಲಗುವಂತೆ ಶೈಲಿನಿಯು ತನ್ನ ಮನೆಯಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದ ಲು. ಕಣ್ಣರೆದು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದನು. ದೀಪ ವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಡು ಕೊಟ್ಟಿದೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಕಿದನು. ಶೈಲಿನಿಯು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಾಯವಾಗಿದ್ದ ಲು. ಉನ್ನತವಾದ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತ ಖಾದಳು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೇಗೆ ಜಾರಿಹೋದಳಿಂದು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಆಜ ಮನು ಪ್ರಯಾಸಪಟ್ಟುನು. ಶೈಲಿನಿಯು ಎರಡು ಪಟ್ಟಿಯ ಸೀರೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಾಗಿ ಬಿಗಿದು, ಒಂದು ಕೊನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆಯ ತೊಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿ, ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಕಿಟಿಕೆಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಇಳಬಿಟ್ಟು, ಅದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು, ಎಲ್ಲಿಯೋ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದಳು ಎಂದು ಮುಆಜಮನು ನೀಕ್ಕಿಯೆ ಮಾಡಿದನು. ಇನ್ನೂ ಕಾಲ ಕಳಿದರೆ ಕಾರ್ಯವು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅವಳನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಚಿಸಿದನು. ಶೈಲಿನಿಯು ಮರಾಟರ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಹೋಗಿರಬಹುದೆಂದು ಅವನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿದ್ದಿತು. ಅದುದರಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಂದು, ಅವಳ ತಂದೆಯ ವಶದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಅವಳು ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಪಾರ್ಥವನ್ನು ಅವಳ ಮುಖಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟು, ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು

ನಿಧರಿಸಿಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಲದನು. “ಅಂದು ನಾನು ಕಾಲಿಗೆ ಎರಗಿದಾಗ ನನ್ನನ್ನು ಎಡವಿ ಒದೆದುಬಿಟ್ಟುಳು. ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸದ ನನ್ನ ಪವಿತ್ರ ಮಸ್ತಕವನ್ನು ಈ ಮೂಲಿಯು ಚೆಂಡಾಡಿದಂತೆ ಒದೆದುಬಿಟ್ಟುಳು. ಈ ‘ಹರಾವೂ ಖೋರಿಯನ್ನು’ ಮೂಗುದಾರ ಹಿಡಿದು, ಹಟ್ಟಿಗೆ ಒಯ್ಯಿದೆ ಬಿಡೆನು.” ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅನ್ನತ್ತು, ಮುಆಚಮನು ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ರಾತ್ರಿ ೧೦ ಗಳಿಗೆ ಕಳೆಯಿತು. ಪ್ರಥಿಪ್ಪಿಗೆ ಗಾಥಾಂಥಕಾರದ ಅವರಣವು ಸುತ್ತಿತು. ಶ್ರಾಂತವಾದ ಡಿಲ್ಲಿ ನಗರವು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸುಷುಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ಷು ಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಲಾಲ್ ನಿಜನೆ, ನಿಶ್ಚಯಿ, ಭೂ ಗಗನಗಳ ಅಂತರವು ಉಜ್ಜಲವಾದ ನಕ್ಷೆ ತ್ರಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲದೆ ತಿಳಿಯಲು ಅಸಾಧ್ಯ. ನೀಲವಾದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾಪೂಂಜದಂತಿರುವ ಸಾವಂರು ನಕ್ಷೆ ತ್ರಗಳು— ಕರಿಕಂಬಳಿಯಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಚಿಮಿಕೆಸಿದ ವಜ್ರದ ಗೊಂಚಲಂಗಳಂತಿರುವ ನಕ್ಷೆ ತ್ರಗಳು. ಈ ನೀಶಿಯಲ್ಲಿ ಶೈಲಿನಿಯು ಒಬ್ಬಕೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ ಅಂತರಾದ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಖೆಂಬಂಬುದು ವಾಚಕರಿಗೆ ಶಿಧಿದೆ ರಾಜಮಾರ್ಗದಿಂದ ಕವಲಾಗಿ ಹೋದ, ಅಳಿಸಿದ ಕಾಲುಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಶೈಲಿನಿಯ ಗುರುತು ಯಾರಿಗೂ ಹತ್ತುದು. ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಜನಸಂಚಾರವಿಲ್ಲ; ಅದರಮೇಲೂ ಅಂಥಕಾರ; ಅದೂಅಲ್ಲದೆ ಗಂಡು ಉದುಪನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೆ ಅಳುಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ರೋಗಿಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಹೋಗುವ “ಹರೇಮಾರು” ಯಾವ ಉದುಪನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ರೋಗಿ, ಆ ವೇವವನ್ನು ಶೈಲಿನಿಯು ಇಂದು ಅಳವಡಿಸಿದ್ದೆ ಅಳುಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ರೋಗಿದ್ದ ಅವಳ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಒಂದೆರಡು ಸೆಲಮಂರಾಟರ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಅವಳ ‘ಇಚ್ಛಿತ ವರ’ನು ಸಂಕೀರ್ತನಾದಿದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೇ ಶೈಲಿನಿಯು ಅವನ ಆಶಾನುಬಂಧ ಇಂಗಿ ಒಂದು ಗುರುವಾರ ಹೋದಳು. ಆದರೆ ಆ ದಿನ ಶಿವಾಜಿಯು ತನ್ನ ಪರಿಜನರೊಡನೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ರಾಜ್ಯಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರಮಗ್ನಿಸಾಗಿದ್ದು ದರಿಂದ, ಶೈಲಿನಿಯು ಕೃತಕಾಯ್ಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶಿವಾಜಿಯು ಅಸ್ವಸ್ಥವು ಶೈಲಿನಿಯ ಪುನರಾಗಮನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಶಿವಾಜಿಗೆ ಮೂಲಕೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವ ನಿನಿತ್ತವಾಗಿ ಶೈಲಿನಿಯು ‘ಹರೇಮು’ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಒಂದು

ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಳು. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ಶಿವಾಜಿಯು ಅರಿತಿದ್ದ ನೋ ಇಲ್ಲವೋ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. “ಹರೀಮನನ್ನು” ಮರಾಟರ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ, ಯಾರೂ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡುತ್ತಿರಲ್ಲ. ಅವಳು ಒಳಹೋಗಿ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬನ ಕೂಡಿ ಮಾತನಾಡಿ ಮರಳಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಳು. ಈ ಕಥಾಸ್ತರಂಭದಲ್ಲಿ, ಯಾರು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಶೈಲಿನಿಯ ಮಂದಿರದ ಮರಹತ್ತಿ, ಅವಳ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದನೋ, ಆ ಮಹಾಶಯನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿ ಶೈಲಿನಿಯು ಮನೆಗೆ ಹಿಂದೆರಳುತ್ತಿದ್ದ ಳು. ಈ ರಾಯನು ಎರಡು ದಿವಸಗಳ ಹಿಂದೆ, ಇನ್ರಿಬ್ರಹ್ಮ ಮರಾಟರ ಶಿಬಿರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಏಕಾಂತವಾಗಿ ಪ್ರಣಯ ಸಲ್ಲಾವ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಮುಆಜಮನು ಶೈಲಿನಿಯ ಗುರುತು ಹಿಡಿದನು; ಮುಆಜಮನು ಆವರ ಸಂಭಾವಣಿಗೆ ವಿಷ್ಣುವಾಗಿ ಬಂದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪದೂರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಆವನು ಕೋವಗೊಂಡು ತನ್ನ ಕೈ ಬಿಟ್ಟೆದ್ದು ಬಂದು; ಅನ್ಯರಿಗೆ ಕೈ ಕೋಟ್ಟೆದ್ದು ಬಂದು— ಇವೆರಡರಿಂದ ಮುಆಜಮನು ರೇಣುವಾವೇಶಗೊಂಡನು. ಆವನು ಶೈಲಿನಿಯ ವಿನಯವಾಗಿ ರಾಜಸಿಂಹನ ಕೆವಿಯಲ್ಲಿ ದೂರು ಸುರಿದನು. “ಶಿವಾಜಿಯು ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವನು” ಎಂದು ಗದ್ದಲ ಹಚ್ಚಿದನು. ಮೊದಲೇ ಶಿವಾಜಿಯ ನೇತಿ ರಾಜಸಿಂಹನಿಗೆ ಇದ್ದ ಅಲಕ್ಷ್ಯಭಾವವು ಮುಆಜಮನ ಮಾತನಿಂದ ದೈತ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಮಗಳು ಜಾರಿಹೋಗದಂತೆ ರಾಜಸಿಂಹನು ಅವಳನ್ನು ಕೋಟ್ಟಿದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟನು. ದಿನಕ್ಕೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ರಾಜಸಿಂಹನು ಅವಳನ್ನು ನೋಡುವನು; ಆದರೆ ಪೂರ್ವದಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲ್ಲಿ. ರಾಜಸಿಂಹನ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತಲೇ ಬಂಧಿತಲಾದ ಶೈಲಿನಿಯು “ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರು ಹೇಗಿರುವರು?” ಎಂದು ಕೇಳುವಳು. ತಂದೆಯು ಮಾತಿಲ್ಲದವನಾಗಿ, ಶಿವಾಜಿಯ ಪೂರ್ವಜರ ನಾಮಸ್ತರಣಿ ಮಾಡುತ್ತು, ಮಹಡಿಯಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಹೋಗುವನು. ಈ ದಿನ ರಾಜಸಿಂಹನು ಶಾಯ್ಯಗೌರವದಿಂದ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಗಲೆತ್ತಾ ತಳುವಿದ್ದನು. ಯಾವ ಶಾಯ್ಯವಿಶೇಷದಿಂದ ಅವನು ವಿಳಂಬಿಸಿದ್ದ ನೋ ಅದನ್ನು ಶೈಲಿನಿಯ ತಿಳಿದಿದ್ದಳು. ರಾಜಸಿಂಹನು ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಮುಆಜಮನೊಡನೆ ಬಾದಶಾಹನ ಯಾವ ಅಜ್ಞೀಯನ್ನು ತಾವು ಮನ್ನಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿನಯದಲ್ಲಿ ಮಾತುಕಢಿ

ಯನ್ನು ನಡೆಯಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನೋ, ಅ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಶೈಲಿನಿಯು ಮಹಡಿಯ ಕೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಕೇಳಿದ್ದಳು. ಅದಕ್ಕೇಸ್ವರವೇ ಅವಳ ಹೃದಯವು ಮರಾಟರ ತಿಬಿರಕ್ಕೆ ಹಾರಿಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಕಪ್ಪಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಲಿತ್ತು.

ಶೈಲಿನಿಯು ಕಾಲುನಡೆಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಅಶ್ವಗತವಿಚಾರ ವಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಇದಿರಿಗೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನು ಉದಯವಾಗುತ್ತಲಿದ್ದನು. ರೋಹಿಣಿ ನಕ್ಷತ್ರವು ಚಂದ್ರನ ಸವಿಷಪಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಅವಸರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಶೈಲಿನಿಯು ನಿಶಾನಾಧನ್ನು ನೋಡಿ ಏನೇನೋ ಹೇಳತ್ತೊಡಗಿದ್ದಳು. “ಚಂದ್ರನೇ! ನೀನು ವರಹಿಗಳ ವೇರಿ ಎಂಬುದು ನಿಜವೇ? ನೀನು ಶಾಮುಕರ ತಾಪಕಾರಕನೇಂಬುದು ಸತ್ಯವೇ? ಹಾಗಿದ್ದೇರೆ ಈ ಕತ್ತಲಾದ, ಕಂಗಾಣದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಾಗ್ರಪ್ರದರ್ಶಕನಾಗಿ ಏಕೆ ಉದಯಿಸುತ್ತಲಿರುವೆ? ನಿನ್ನ ರೋಹಿಣಿಯು ನಿನ್ನ ಸವಿಷಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವಳು. ನೀನು ದೂರದೂರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದೇಕೆ? ನನ್ನ ಜೀವಿತೀಶನು ನಿನ್ನಂತೆ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ನಾನು ರೋಹಿಣಿಯಂತೆ ಅವನನ್ನು ಅನುವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನು. ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನು ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಇರುವನು; ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಸೌಂದರ್ಯಮಯನು; ಸುಧಾಮಯನು; ಶಾಂತನು. ಭಿ! ಭಿ! ಈ ಸಾಮ್ಯವು ಸರಿಹೋಗದು. ಅವನ ಸ್ತ್ರಿಯು ನಿನ್ನಂತೆ ದಿನೇ ದಿನೇ ಕುಂದಬಹುದೇ? ನೀನು ರೋಹಿಣಿಯಿಂದ ದೂರಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಿಯಾಗಿ ಸಾರುವಂತೆ, ಅವನ ಪ್ರೀತಿಯು ಗಳಿತವಾಗಬಹುದೇ? ಹಾಗೆ ಪ್ರೇಮವು ಕುಂದದಿದ್ದರೆ ಹೊನ್ನೆ ನೆನ್ನೊಂದನೆ ಏತಕ್ಕೆ ಅವು ಉದಾ ಸೀನನಾದನು? ನಾವು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಆದರಿಸಲಿಲ್ಲವೇಕೆ? ನನ್ನ ಪ್ರೇಮಸಲ್ಲಾಪನನ್ನು ಕಳ್ಳುನುಡಿಗಳಿಂದ ಜಗುಂಸಿದನೇಕೆ? “ನನ್ನ ಪ್ರೇಮಸಾಕದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕಿ ಹೋಸಹೋದೆ” ಎಂದು ವ್ಯೇಮರೆದಂತೆ ಹೇಳಿದನೇತಕ್ಕೆ? ನನ್ನನ್ನು ಮಧುರವಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಲಿಲ್ಲವೇಕೆ? ಭಿ! ಮನವೇ ಕೊಂಬ ತಡೆ! ತಡೆ! ಸುಮ್ಮನೆ ಬಹಳ ದೂರಕ್ಕೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ನೀನೂ ಅವನ ಪಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಲಾರಿಯಾ? ಶಿವಾಜಿಯು ಕಾಯಾಂಕರದಲ್ಲಿರಬಹುದು. ದುಷ್ಪ ಅವರಂಗಜೀಬನ

ಬಂದಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಮಗ್ನಿ
ವಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಮಗ್ನಿವಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಕಿಳಿಯಲೇ?
ಅದರೂ ಈ ಹತ್ಯಭಾಗಿನಿಗೆ ಆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಡೆಯಿಲ್ಲವೇ?
ರಾಜ್ಯಕಾರ್ಯವು ವಿಶೇಷವಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅರಸರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭೆ
ಯರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಡುವರೇ? ಬಿಡುವಂತಹರು ಬಿಡುವರು. ಶ್ರೀರಾಮನು
ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ತೋರಿದನು. ದೂರೋ ಬಾಯಿನ್ನು ಮುಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ
ರಾಮನು ಜಾನಕಿಯನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟನು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ದೋಷವೇನು? ಹೀಗೆ
ಲೆಲ್ಲಾ ಪತಿದೇವತೆಯ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತ, ಎಂದಿಗೆ ಸುಖಿಯಾಗುವೆನು
ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಇರುವುದು ದೋಷವೇ? ಇರುಲೆಲ್ಲಾ ನಿದ್ದೆಯಿಲ್ಲದೆ
ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹೋರಳುತ್ತ, ಕನಸುಕಂಡ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸುಖಿಯೆಂದು
ತಿಳಿದು, ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ನೋಡುವುದು ದೋಷವೇ? ತಂದೆಯ ಮಾತನ್ನು
ಮಿಾರ್, ಅನೇಕ ಸ್ವನಕುಮಾರರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ನೀನೇ ಗತಿಯೆಂದು ನಂಬಿ
ದುದು ದೋಷವೇ? ನಾನು ಮೂರುಳು. ಸುನ್ನನೇ ಯಾಚ್ಚಿಳಂತೆ
ಮಾಡಬಾವೆನು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಭೂಮೆ; ನನ್ನ ಹುಳ್ಳು ಭೂರಂತಿ.
ಪತಿಯ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಸಂಕಾಯಪಡುವವರು ಮೂರುಳಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೀನು?
ನನ್ನ ವಲ್ಲಭನ ಪ್ರೀತಿಯು ಅಳಲವಾದುದು; ಪರಮತದಂತೆ ಅಳಲ
ವಾದುದು. ನಕ್ಕೆತ್ತರು ಸ್ಥಿರವಾದುದು; ಅದು ಅಸ್ಥಿರವೆಂಬುದು ಚಲಿಸು
ತ್ತಿರುವವನ ಸುಳ್ಳ ಭಾವನೆಯಾಗಿದೆ. ಪತಿಯ ಪ್ರಣಯಮುಕುರದಲ್ಲಿ
ನಮ್ಮ ಮನೋಭಾವವೇ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಅದು ತಾನೇ ವಣ
ರಹಿತವಾದುದು. ನಾನು ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಚಿಂತಿಸುವಷ್ಟಕ್ಕೆ ನನ್ನ ನಡೆಯು
ಹಿಂಜುವುದು. ನನ್ನ ವಿಳಂಬಣ ಫೋರ ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು.
ಇಕೋ! ತಿಬಿರವು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ತೋರುತ್ತಿರುವುದು. ಡಿಲ್ಲಿಯೇ! ನಿನಗೆ
ನಮಸ್ಕಾರವು! ನಿನ್ನ ಧರ್ಮಾಂಧತೆಗೆ, ನಿನ್ನ ಕುಹಕೋಸಾಯಿಗಳಿಗೆ, ನಿನ್ನ
ರಾಜತಂತ್ರಗಳಿಗೆ, ನಿನ್ನ ದಾಷತ್ವಾರ್ಥಕಾಶಲಕ್ಕೆ ತ್ರಾಹಿ ಎನ್ನುವೆನು!
ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪಕಾರಿಯಾದ ನಗರವೇ! ನಾನು ಇನ್ನೂ ನಿನ್ನ
ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಲಾರೆನು. ರಾಜಪುತ್ರರ ಸುವಣ್ಣಕಾರಾಗ್ರಹವೇ!
ಯಾವಾತನನ್ನು ನಿನ್ನ ಮೋಕ್ಷದ ಕ್ಷಿಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸಬೇಕೆಂದು ನೀನು

ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೇಯೋ, ಅತನ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ನಾನು ನಿನ್ನ ಅಪವಿಶ್ರ ಸ್ವಾಳದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಖಾಗುವೇನು! ನಿನ್ನ ಅಧಿಕೃತಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕರಥವನ್ನು ನಾನು ನಡಿಸುವದಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ! ನಾನು ಶಿವಾಜಿಯ ದಾಸಿಯಾಗಿ ಅವನ ರಾಜ್ಯವೆಂಬ ಮಂದಿರದ ಬಳಿಯಣ ಕವ ವನ್ನು ಗುಡಿಸಿ ಈ ಜೀವಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುವೇನು.”

ಅರಮನೆಯ ‘ಘುಸಾಲ್ “ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ”’ ಅವರಂಗಜೀಬನು ಈ ರಾತ್ರಿ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕುರತು ಅಲೋಚಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಮಂತ್ರಿಗಳು ಯಾರೂ ಅವನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬಾದಕಹನ ಬಲಗಡೆ ಯಲ್ಲಿ ರಾಜಸಿಂಹನು ನಿಂತಿದ್ದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಸಿವಾಯರು ಕಾವಲಾಗಿದ್ದರು. ಬಾದಕಹನು ಹಣಿಯನ್ನು ನಿರಗೊಳಿಸಿ “ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ. ಮರಾಟನ ಶಿಬಿರದಂದ ಏನೋಂದೂ ಪರಮಾನ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹೋದ ಮುಖಜವನು ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಯೋಚನೆ ಹತ್ತಡೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ರಾಜಸಿಂಹ:—“ಅಂತಹ ಯೋಚನೆಗೆ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲ. ಈ ದೂತನು ಈಗ ತಾನೇ ಪಾಠಿಯದಿಂದ ಬಂದಿರುವನು. ಅವನು ಶಿವಾಜಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಸೋಡಿ ಬಂದಿರುವನು.”

ಬಾದಕಹನು ಕೈಯಿಂದ ಕಲೆಯನ್ನು ಸವರುತ್ತ, “ನೀವೆಲ್ಲರು ಹೇಗೆ ಹೇಳಿದರೂ, ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸವಾಧಾನವಿಲ್ಲ. ಚೋನಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಚೆಟ್ಟಿದ ಇಲಿಯು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು ಎಂದು ನಮಗೆ ಶಂಕೆ ಉಂಟು. ನಮ್ಮ ಶಂಕೆ ಸುಖ್ಯಾಗಲಾರದು” ಎಂದನು.

ರಾಜಸಿಂಹನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು, “ಹುಜುರಾ! ಅಂತಹ ಸನುಯ ಒದಗಿದರೆ ಈ ಸೇವಕನು ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಸಿದ್ಧಾಗಿರುವನು. ಚೋನು ಬಿಗಿಯಾದುದರಿಂದ, ಇಲಿಯು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದು” ಎಂದು ಸವಾಧಾನಗೊಳಿಸಿದನು.

ಬಾದಕಹನು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಲೋಚಿಸುತ್ತು, ಮುಖಜವನು ಬರುವ ತನಕ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವೇಯಾ? ಅವನು ವಿಲಾಸಸ್ಪಿಯನು; ವಿಲಾಸದಲ್ಲಿ

ಮಗ್ನಾಗಿ ಇರುಳಿಲ್ಲ ಕಳೆದರೆ, ಕಾಯಂವು ಕೆಟ್ಟಹೋಗುವುದು”
ಎಂದನು.

ರಾಜಸಿಂಹ:—“ಅಪ್ಪಣಿಯಾದರೆ ನಾನೇ ಹೋಗುವೆನು.”

ಬಾದಕಹನು ಸ್ವಲ್ಪ ಶಾಂತನಾದನು. ರಾಜಸಿಂಹನ ಕಡೆಯಾ
ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅವನ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಭಾರವು ಕೊಂಚೆ ಇಳಿದಂತಾಯಿತು.
ಒಡನೆ ಅವರಂಗಜೀಬನು ರಾಜಸಿಂಹನನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದು, ಅವನ
ಕೆವಿಯಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೊ೦೦ ಉಸುರಿದನು. ರಾಜಸಿಂಹನು ಇನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿ
ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಬಾದಕಹನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ವಾಡಿ, ಅರವಂ
ಯಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಮಧುರವಾದ ಚಂದ್ರೋದಯ. ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನನೆದ ಮಾಟರ
ಶಿಬಿರವು ಸುತ್ತಲೆಲ್ಲಾ ರಜತಮಯವಾದಂತಿತ್ತು. ಚಂದ್ರನು
ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಇಂವ್ಯಷ್ಟಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರಿಕೆಯು ಮಂದಿರದ ತೆರೆದ ಕಿಟಕಿ
ಗಳಿಂದ ಹಾಯ್ದು, ಒಳಗಡಿಯ ಕತ್ತಲನ್ನು ತೊಲಗಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು.
ಮಂದಿರದ ‘ಹೋಲ್’ ಒಂದು ಚಂದ್ರಿಕೆಯಿಂದ ಉಜ್ಜುಲವಾಗಿತ್ತು.
‘ಹೋಲ್’ ಪರಿಷ್ಣಾರವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಎರಡೂ ದ್ವಾರಗಳಗೂ ರೀತ್ಯಾಯ
ಪರದೆ; ಪರದೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾದ ಹೊಗಳು. ಕಿಟಕಿಗೆ ಇದ್ದ ಪರದೆಯು
ತೆರೆದಿತ್ತು. ಚಂದ್ರನ ಕಿರಣವು ಈ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ನುಸುಳಿ ಒಂದು, ಗೋಡೆಯ
ಪಟ್ಟಿ ತೊಗುಗಳ (Silk hangings) ಮೇಲೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಲಿತ್ತು.
ಗೋಡೆಗೆ ಸಮಾಖವಾಗಿ ಪಯಂಕ; ಚೆಳಿಯ ಕಾಲುಗಳು ಪಯಂಕ.
ಮಂಚದ ನಾಲ್ಕು ಕಂಬಗಳಗೂ ಚೆಳಿ; ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಚಿನ್ನದ
ಹುಲಿಯ ಮುಖಗಳು. ಮಂಚದ ಕೆಳಗೆ ಮೇತ್ತಿಗಾದ, ದಪ್ಪಗಾದ ರತ್ನ
ಗಂಬಳಯು ಹಾಸಿತ್ತು. ಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಗಳು ಇದ್ದೇತೆಯೇ ರತ್ನ
ಗಂಬಳಯ ಮೇಲೂ ಚಿತ್ರಗಳು. ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಹಂಸತೂಲಿಕಾಶಲ್ಪಿ.
ಕೀರ್ತಿಕಾಬಿನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಮೃದುವಾದ ಹಾಸಿಗೆ. ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ,
ಥಾಕ್ಕು ಮಲ್ಲಮಲಿನ ಹೋದಿಕೆ. ಹಾಸಿಗೆಯ ಇಕ್ಕಡಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ತುಪ್ಪಿಂಧನ ತಲೆದಿಂಬಂಗಳು. ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾರೂ ಮಲಗಿ

ದಂತಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಹೊದಿಕೆಯು ಸುಕುರಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಹಿನಿಂದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಶಾಸುದೀಪಹೊಂದು ವಿಷಮಿಣನೆ ಉರಿಯುತ್ತಿಲಿತ್ತು. ದೀಪಕ್ಕೆ ಚಿನ್ನದ ಸರಪಣೆ; ಗಂಧದ ಎಕ್ಕೆ. ದೀಪದ ಕೆಳಗೆ ಆಜಾನುಬಾಹುವಾದ ಯುವಕನೊಬ್ಬನು ಏನನೇಷ್ಟೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತ್ತದ್ದನು. ಯುವಕನು ಒಂದು ತಡವೆ ಕಣ್ಣಿರಸುತ್ತ, ಮತ್ತೊಂದು ತಡವೆ ಒಂದ್ರನೆನ್ನ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದನು. ನಂತರ ನಂತರವೇ “ನಾನೇಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದೆನು?” ಎನ್ನೆಂದು, ದೀಪವು ನಂದಿಹೋಗುವಂತಿತ್ತು. ಯುವಕನು ಅದನ್ನು ಸರಿಸಾಡ. ನುಡಕ್ಕೆ ಎಂದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಯಾರೋ ಒಂದಂತೆ ಸದ್ವಾಯಿತು. ಒಂದವನಿಗೆ ಯುವಕನಿದ್ದ ಕೊಟ್ಟಿಡಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಅಡ್ಡಿಫಾಡಲಿಲ್ಲ. ಒಂದವಳು “ಹಕೀಮನು” ನೇವದಲ್ಲಿದ್ದ ಶೈಲಿನಿ.

ಯುವಕ:—“ಶೈಲಿನಿ! ನೀನು ಈ ಗಂಭೀರವಾದ ರಾತ್ರಿ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದೆ ಏತಕ್ಕೆ?”

ಶೈಲಿನಿಯು ಈ ಮಾತಿನಿಂದ ನೀರಾವಳಾದಳು. ಸಲಾಹಿಸದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಕೇಳಿದ ವಿವರಿತವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಶೈಲಿನಿಯ ತುಟಿಗಳು ಉತ್ತರವಿಲ್ಲದೆ ಅಲುಗಿದುವು.

ಯುವಕನು: “ಏಕೆ ಒಂದೆ? ಏಕೆ ಪ್ರಯಾಸಪಟ್ಟಿ?” ಎಂದು ಮತ್ತೊಂಬಡಿದನು.

ಶೈಲಿನಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯಗೊಂಡು “ನಿನ್ನ ಹೀಮವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ; ಅವರಂತಿರುಬಿನ ಕೃತಿಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ” ಎಂದಳು.

ಯುವಕನು ಸಿಟ್ಟಿಸಿರಿದುತ್ತ “ಎಲ್ಲವೂ ಕೃತಿಮ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪುನಃ ಉಸಿರು ಬಿಟ್ಟಿನು.

ಶೈಲಿನಿಯ ಕ್ಷೇದಯವು ದಡದಡಿಸತ್ತೊಡಗಿತು. ಆದರೂ ಅವಳು ನುನಷ್ಟನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿ, ತನ್ನ ಪ್ರಯಾಸ ಮಾತನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದಂತೆ ಮಾಡಿ, “ನನ್ನ ತಂಡಯು ವಿಚಾರಿವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡಿದ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ನೀನು ಇಷ್ಟು—?”

ಯುವಕನು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಕಾಣಿಸದೆ ಒರಸುತ್ತೆ “ಎಲ್ಲರೂ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ಕೆಲಸವಾಡುವರು. ನಾನೂ ಹಾಗೆಯೇ, ನೀನೂ ಹಾಗೆಯೇ, ಎಲ್ಲರೂ ಹಾಗೆಯೇ” ಎಂದು ಸ್ತುಭ್ರಾದನು.

ಯುವಕನ ಮಾತುಗಳು ಶ್ರೀದಂತಿ ಶೈಲಿನಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚುಚ್ಚಿದ್ದವು. ಶೈಲಿನಿಯು ಹತ್ತಿರ ಬಂದು, “ನಾನು ವಿಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ವಾಡಿದ ಶಾರ್ಯಾಪ್ತ ಯಾವುದು?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಯುವಕನು ತಲೆಯನ್ನು ಕೃಯಿಂದ ಆದರಿಸುತ್ತೆ “ನ—ನನ್ನನ್ನ—ಪ್ರೀ—ಪ್ರೀತಿಸಿದುದು” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಮುಖವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿದನು.

ಶೈಲಿನಿಯ ಹ್ಯಾದಯೆವು ವಿದೀಣವಾಗುವಂತಿತ್ತು. ಅವಳು ಕಿಟಕಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣತ್ತಿ ನೋಡಿದಳು. ಚಂದ್ರನು ಇದಿರಿಗೆ ತೊರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶೈಲಿನಿಯು ಅಂತರಸ್ಸರದಿಂದ, “ನನ್ನ ಕೃತ್ಯಾಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದರುವೆ. ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಿಚಾರವು ಯಾವುದು? ಕುಂಬಿಯು ಕಮಲದ ಬಳಗ್ಗೆದುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಚಾರ ವಾಡುವುದು?”

ಯುವಕ:—“ಕಮಲಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಕಿಂಶಕಪ್ರವೃತ್ತಿ ಎಂದು ನೋಡಿ ಇರುವುದೇ?”

ಶೈಲಿನಿಯು ಬಾಯೆಲ್ಲಿ ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಯುವಕನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿನಿಂತಳು. ಯುವಕನು ರುದ್ದಕಂರನಾದನು. ಹೊರಕ್ಕೆ ಯಾರೋ ಬಂದಂತೆ ಸದ್ಗು ಕೇಳಿಸಿತು.

ಒಡನೆ ಶೈಲಿನಿಯ ಕೃಯನ್ನು ಯುವಕನು ತನ್ನ ಕೃಯಿಂದ ಬಿಗಿಹಿಡಿದು “ಶೈಲಿನಿ! ನನ್ನನ್ನ ಮನ್ಮಿಸು! ಶೈಲಿನಿ! ನನ್ನನ್ನ ಕ್ಷಮಿಸು!” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಳತ್ತಿದ್ದಿದನು.

ಅಪ್ಪರಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿನ ಗದ್ದಲವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಶೈಲಿನಿಯು ಅವಾಕ್ಯಾದಳು. ಅದರೂ ಚಿತ್ತಸ್ಥಿತಿಯಾದಿಂದ, “ರಾಜಾಧಿರಾಜ! ಈ ದಾಸಿಯು ಯಾವುದನ್ನು ಮನ್ಮಿಸಬೇಕು? ನಾನು ಕ್ಷಮಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಪರಾಧವೇನಿದೆ?” ಎಂದು ವಿಸ್ತಿತನಯನಗಳಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

“ಒಳಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರೆ ಅಪ್ಪಣಿಯೂ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೊರ ಗಿಂದ ವಾತುಗಳು ಕೇಳಿಸಿದ್ದುವು.

ಯುವಕನು ಒಮ್ಮೆ ವಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಬಳಿಕ ಶೈಲಿನಿಯ ಮುಖ ವನ್ನು ತುಂಬಾ ನೋಡುತ್ತೆ, “ಶೈಲಿನಿ! ನೀನು ನನ್ನಿಂದ ವಂಚಿತಾದೆ— ವಂಚಿತಾದೆ. ನೀನು ಹೇಗೆ ವಂಚಿತಾದೆ ಎಂದು ನಾನೇ ಬಾಯಿಟ್ಟು ಯೇಳುವ ಬದಲಾಗಿ ಈ ಪತ್ರವೇ ತಿಳಿಸುವುದು; ಇದನ್ನು ಓದಿ ನೋಡಿ, ನನ್ನ ಅಪರಾಥವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು!” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೈಗಳಿಂದ ಕಣ್ಣಾನುಚ್ಚಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟುನು.

ಹೊರಕ್ಕೆ ಮುಖವನು ಪರಬೇಯವನನ್ನು ಗದರಿಸಿ, ಒಳಗೆ ಬಂದನು. ಅವನು ಕೊಟ್ಟಿಟಿಗೆ ಇದಿರಾಗಿ ಬರುವುದನ್ನು ಶೈಲಿನಿಯು ಕಂಡು “ರಾಜಾಧಿರಾಜ! ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು! ರಕ್ಷಿಸು!!” ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು.

ಮುಖವನು ಶೈಲಿನಿಯನ್ನು ಸ್ವರದಿಂದ ಗುರುತಿಸಿದನು. ಅವನು ಒಳಕೊಟ್ಟಿಟಿಯ ಸಮಾವಸ್ಥನಾಗಿ “ಶೈಲಿನಿಯನ್ನು ಅಕ್ಕತ್ವವನ್ನು ವಾಡುವೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಶೈಲಿನಿಯ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭನು ಮುಂದೆ ಬಂದು, ಶೈಲಿನಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಬೆನ್ನೆ ಹಿಂದೆ ಇರಿಸಿ, “ನನ್ನ ಏಕಾಂತದ ಕೊಟ್ಟಿಟಿಗೆ ನೀನು ಯಾರ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ಪ್ರವೇಶವಾಡಿದೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. “ಎಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮದಾದಲ್ಲಿ ನಾಷ್ಟ ಯೋರೊಡನೆ ಕೇಳಬೇಕು?” ಎಂದು ಮುಖವನು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಿನು. ಶುನಿಸಿ ನಮ್ಮ ನಗರದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಕಳವು ಆಗದಂತೆ ನಾವು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರಬೇಕು.” ಎಂದು ಮುಂದರಿಸಿದನು.

ಅವನ ಪ್ರತಿದ್ವಂದ್ವಿಯು ಉದ್ದೇಶಗೊಂಡನು. ಇಬ್ಬಂಗೂ ವಾತಿಗೆ ವಾತು ಬಂದಿತು. ಮುಸಲ್ಲಾನನು ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ಒಡನೆ ಹಿಂದುವು ಖದ್ದಿನನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು, ಕೊಟ್ಟಿಟಿಯ ತೋರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಮುಖವನು ಮುಂದೆ ಓಡತೋಡಿದನು. ಮಂದಿರದ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮನಲೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾಲೀಗೆ ಓಡಿಯೋಡಿ,

ಮುಆಜಮನು ಹೊಡಕ್ಕೆ ಬಂದು; ಪಹರೆಯವನಿಗೆ “ಬಾಗಿಲನ್ನು ಬಿಗಿನಾಡು” ಎಂದು ಆಜ್ಞೆಕೊಟ್ಟನು.

ಮರಾಟಿನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತೆ, ಪಹರೆಯವನು ಬಾಗಿಲನ್ನು ಬಿಗಿದುಬಿಟ್ಟನು. ಮರಾಟಿನು ಉಚ್ಚುಸ್ವರದಿಂದ, “ಶೈಲಿಸಿ! ಶೈಲಿಸಿ! ಪ್ರಮಾದ ಸಂಭವಿಸುವಂತಿದೆ. ಬೇಗನೆ ಓಡಿಬಿಡು! ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳು!” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತು ಮತ್ತೊಂದು ಕೊಟ್ಟಿದೆಗೆ ಹೋಗಿ, ತೆರೆದಿದ್ದ ಕಿಟಕಿಯನ್ನು ಹತ್ತುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಂದಿರದ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಮುಆಜಮನು ಓಡತ್ತೊಡಗಿದನು. ಶಿಬಿರದ ಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಸೃಷಿಕರೆಲ್ಲರು ಗದ್ದಲದಿಂದ ಸಂಭ್ರಾಂತರಾದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾಜಸಿಂಹನು ಮಂದಿರದ ಬಳಿಯೆಲ್ಲ ಇಬ್ಬರು ಸಿಪಾಹಿರೊಡನೆ ಬಂದು ಇಳಿದನು. ಮರಾಟಿನು ಕಿಟಕಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿ, ಕೈಯೆಲ್ಲಿದ್ದ ಖದ್ದವನ್ನು ಜಳಿಸಿಸುತ್ತು ಕೆಳಗೆ ದುಮುಕುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು. ಮುಆಜಮನು ರಾಜಸಿಂಹನನ್ನು ನೋಡಿ, “ಅಯ್ಯಾ! ಶಿವಾಜಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬರುವನು. ಇಕೊ! ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು---” ಎಂದು ಚೀರುತ್ತ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ರಾಜಸಿಂಹನು ಮರಾಟಿನನ್ನು ನೋಡಿದನೊ ಇಲ್ಲವೇ, ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾವಲಿದ್ದ ಸೃಷಿಕರಿಗೆ ಕೈಸನ್ನು ವಾಡಿ, “ಕಳಚಿ ಬಿಡು!” ಎಂದು ಒದರಿದನು. ನೂರಾರು ಬಂಡಿಗಳ ಗಡಗಡ ಶಬ್ದದ ಚೀತ್ಯಾರವ್ರೋಂದು ಮಹಡಿಯಿಂದ ಕೇಳಿಸಿತು. ಮರಾಟಿನು ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹಾರಿದನು. ಕಣ್ಣ ಮುಚ್ಚುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಂದಿರದ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯು ಮಾಡಿನೊಡನೆ ಜರಿದು ಜಾರಿ ಬರುವಂತಿತ್ತು. ಸಾವಿರಾರು ಬೀಳಲು ಗಳಿಂದ ಅದರಿಷ್ಟ ಉನ್ನತವಾದ ಮಹತ್ವಾದ ತಲದ ಮರವು ಸಿಡಿಲ ಫಾತದಿಂದ ಬುಡದೊಡನೆ ನೇಲಕ್ಕೆ ಒರಗುವಂತೆ, ಸೃಷಿಕರು ಶೈಷ್ಮಾವಾಗಿ ಗೊಣಸುಗಳನ್ನು ಕಳಚಿಬಿಡುತ್ತಲೇ, ಆ ಕೃತ್ಯಮಭವನವು ಓಗುಂಡಿಸಿ ಬೀಳತೊಡಗಿತು.

ಮುಆಜಮನು ಕಳವಳಿದಿಂದ “ಅಯ್ಯಾ! ಅಯ್ಯಾ! ಶೈಲಿಸಿಯು ಒಳಕ್ಕೆ ಇರುವಳು—ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು!” ಎಂದು ಚೀರಿದನು.

ఆదే సమయంల్లి శిబిరద అంతస్తు మరాటన తలైయను హళజితు. మరాటను భారదింద ముందరిసలారదే ‘శ్రీలిని—శ్రీ’ ఎన్నడై ఆడ్డగెడలిక్కాదను.

‘శ్రీలిని’ ఎంబ మాతు కినిగే బిడ్డితో ఇల్లపో రాజసింహను ఉన్నత్తునాదను. కేలసవు క్షేమిర హోఱితు. యారన్నూ ఒదు రిసుపుదక్కు ఖంచాయవిరలిల్ల. ‘అవాళ! శ్రీలిని! నీను ఎల్లి ఇరువే?’ ఎందు హోరి రాజసింహను జీవదాసెయిల్లదే ఒళక్కే కూరిదను. సివాయేనొబ్బను ఆవనన్న తడిసుపుదక్కే హోదను. ఆవను కృతకృత్యనాగలిల్ల. ఎత్తరవాద మాడు మహాశబ్దదేండనే నేలవన్న చుంబిచిట్టితు. ఆ భయంకర ధ్వనియు ఆ గంభీరవాద రాత్రియల్లి ఆరణ్యమధ్యదల్లి ఉంటాద గుండుగినంతే కేళిసితు.

ముఖమను ఆరముగే ఓడిదను. బాదశహను ‘ఘోసాల’ ఖానే’యల్లి నిద్దే హోగదే, రాజసింహనింద సమాజారవన్న నిరీష్టి సిద్ధును. ముఖమను బాదశహన ఒళగే బందు ‘ఘోర ప్రమాద వాయితు’ ఎందను.

అవరంగజీబను ‘తివాజియు తప్పిసికొండు హోదనే?’ ఎందు శాంప్రీతస్వరదింద కేళిదను.

ముఖమను:—‘రాజసింహను శిబిరవన్న బిచ్చువంతే ఆశ్చే మాడిదను’.

బాదశహ:—‘తివాజియు ఒళగే ఇరలిల్లవే?’

ముఖమను:—‘తివాజియూ ఇద్దును. ఆవనోడనే శ్రీలినియూ ఇద్ద లు’ ఎందను.

బాదశహ:—‘రాజసింహను మగళన్న రష్మిసలిల్లవే?’

ముఖమను:—‘మగళన్న రష్మిసుపుదు అనాధ్యవాగిద్దితు. మగళు ఒళగే ఇరువళిందు కేళుత్తలే రాజసింహను తానూ ఒలిబిడ్డను’.

ಅವರಂಗಜೀಬನು ಇದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇಲೇ ಶಿಬಿರದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟುನು. ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಮಾಡಿ ಹಾಳು ಕೊಂಬೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆಳಗಾಗುವಷ್ಟುರಲ್ಲಿ ತೋಡಿಸಿ ತೆಗೆದನು. ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ರಜಪೂತ ಸೈನಿಕರು ಮರಾಠನ ಶವವನ್ನು ಅವರಂಗಜೀಬನ ಕಾಲಡಿಯಲ್ಲಿ ತಂದಿಟ್ಟರು. ಅವರಂಗಜೀಬನು ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವನಾಖಗಲಿ ದುಃಖವನ್ನು ಗಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಹಾಡಲಿಲ್ಲ. ಶಿವಾಜಿಯು ಸತ್ತು ತನ್ನ ಸಾದಾಕ್ರಾಂತನಾದನೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಿಳಿದರೂ, ಬಾದಶಹನು ಶಾಂತನಾಗಿದ್ದನು. ಬಳಿಕ ರಾಜಸಿಂಹ ಶೈಲಿನಿಯರ ಶವಗಳು ತೆಗೆಯಲ್ಪಟ್ಟವು. ಚಂದ್ರಕಾಂತಪುತ್ರಳಿಯು ಚಂದ್ರಕಿರಣದಲ್ಲಿ ನೇನೆಂದು ಹೋದಂತೆ, ಶೈಲಿನಿಯ ದೇಹವು ತಣ್ಣಿಗಾಗಿದ್ದಿತು. ಬಾದಶಹನು ಶೈಲಿನಿಯ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತನು. ಅವಳ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದ ಪತ್ರವೋಂದಿತ್ತು. ಬಾದಶಹನು ಶಾಗದವನ್ನು ಓದಿಸಿದನು. ಶಾಗದವು ಈ ಪರಿಯಾಗಿ ಬರೆದಿತ್ತು:—

ಶೈಲಿನಿ,

ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಂಭೋಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಇದುವರಿಗೆ ನಿಕ್ಷಯಹಾಡಲಾರದವ ನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ನಿನ್ನನ್ನು ‘ಸಿಯೆ, ಪ್ರಿಯೆ’ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಗೆ ಏಕ ಕರೆದನೆಂದು ಆಗ ದುಃಖವಹುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಹತಭಾಗ್ಯನು; ಹಾಷಿಯು. ನನ್ನ ಹಾವದಿಂದ ನಿನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಹಾವಫುಯವಾಗಿ ಮಾಡಲು ನಾನು ಆತಿಸು ವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯೊಡನೆ ಪ್ರತಾಪಗಡಕ್ಕೆ ಬಂದೆಯೋ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಹಾವದ ಬಿಂಜವು ನನ್ನ ಹೃದಯನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ಒಂದು ಸಾಯುಂಕಾಲ ಪ್ರತಾಪಗಡದ ಉಪವನದಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಏನನ್ನೋ ಬಿಂತಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದೆ. ಬಳಿಕ ಬಿಂತನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಪೂರ್ವೇಕನ ಸ್ವರಚ್ಚೆಯನ್ನು ಮಾಡತ್ತೊಡಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ದೀಘಾವಾದ ಕೇಶದಾಮವು ಬೆಂಧು ಮೇಲಿಗುಂಗುರು ಗುಂಗುರಾಗಿ ಜರಿತ್ತು. ಮುಖವು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೇಲಿ ಆಶಯಿಸಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಯಜನ್ಯವಾದ ಕಣ್ಣೀರುಗಳು ದರದರನೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆಗ ನಾನು ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ನಿಕುಂಜದ ಮರಿಯಲ್ಲಿದ್ದೆನು. ವಿರಿಹಿಣಿಯಾದ ವನದೇವತೆಯಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿಲ್ಲದ್ದ ನಿನ್ನ ಮೂರ್ಕಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಮುಗ್ಧನಾದೆನು. ನಾನು ಯೋಜಿಸಿದ ಕೃತ್ಯವು ಅಕಾರ್ಯವೆಂದು ನಾನು ಆಗ ತಿಳಿದ್ದರೂ, ನಿನ್ನ ಲಾವಣ್ಯಮಯವಾದ ಶರೀರದ ಕಡೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹಿಂದೆಳಿಯಲಾರದೆ ಹೋದೆನು. ನಾನು ಮರಿಯಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು. ನಿನ್ನ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಲಜ್ಜಿತಳಾದೆ. ನಾನು

ಮಾತನಾಡುವವ್ಯವರೆಲ್ಲಿ ಕೋಟಿಯ ಘಂಟಾನಾಡನಾಡರಿಂದ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು
ಪಟ್ಟಿ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ನೀನು ನನ್ನ ಕೃದಯನನ್ನು ಓದಿಟ್ಟೀ.

ಶೈಲಿನಿ! ನಿನ್ನದನೆ ಮುಚ್ಚುವುರೆ ಏಕ? ನಿನ್ನ ಪ್ರಣಯ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ನನಗೆ
ಅರ್ಥಸಲಿಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ನಿನ್ನದನೆ ಮರೆ ಮೋಹವೇಕ! ನನ್ನನ್ನು ಶಿವಾಚಿ ಎಂದು
ಪೂರ್ವಿಸಿ, ನೀನು ಮೋಹಕೋದೆ. ನಿನ್ನ ಕೃದಯವು ಶಿವಾಚಿ ಮಹಾರಾಜರು
ಆರುವಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದು? ಕವಳನಿಯು ರಾಜಕೀಯರಿಗೆ
ಆಶ್ರಯ ಹೊಡುವುದ್ದಲ್ಲದೆ ಅವೇಯನ್ನು ಬರುವುದ್ದರೆ? ನಾನು ಶಿವಾಚಿರಾಜರ
ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ವಾಮಿದ್ದೋಷಿಯಾದೆನು. ಮಹಾರಾಜರ ಅಭಕ್ತಗಳಲ್ಲಿ
ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಸೇವಾಗುವಂತೆ ನನಗೆ ಅವರು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಹೊಟ್ಟಿದ್ದರು.
ನನ್ನ ರೂಪ, ದೇಹ, ಆಕಾಶ, ವರ್ಣ ಎಲ್ಲವು ಶಿವಾಚಿರಾಜರಂತಹೇ. ಅವರಿಗೆ
ಕೂಸುಗಳಲ್ಲಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಭೇದ ತೋರಬಹುದು, ನಮ್ಮಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಏನೊಂದು
ಪ್ರಮಾದ ಸಂಭವಿಸುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ರಾಜರು ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು
ಹಾರುವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜರು ಒಂದು ಕಾಲ ದಿಲೀರಿಖಾನನ
ಹಸ್ತಗತವಾಗುವಂತಿದ್ದರು. ಆಗ ರಾಜರ ಬದಲಾಗೆ ನಾನೇ ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದ
ವನ್ನು ವಿಖಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನು. ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಜರಿಗೆ ಪಟ್ಟಿ ತಗಲುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ,
ಸ್ವನ್ನವು ಹಿಂಜಾರದಂತೆ ನಾನೇ ನಾಯಕನಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವ್ಯೇಕ! ಪ್ರಕೃತ
ದಲ್ಲಿ ಬಾದಶಹರ ಬದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಶಿವಾಚಿ ಮಹಾರಾಜರು ತಾವು ತಪ್ಪಿಸಿ
ಕೊಂಡುದು ಬಾದಶಹರಿಗೆ ತಳಯಲು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಳಂಬವಾಗುವಂತೆ, ನನ್ನನ್ನು ಅವರ
ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲಿ ಮಲಗಬೇಕಿಂದು ಆಳ್ಳಿಮಾಡಿದ್ದರು.

ಶೈಲಿನಿ! ಬ್ರಹ್ಮಕೃತ್ಯಕ್ರಾಗಲಿ ಪತ್ನಿಕೃತ್ಯಕ್ರಾಗಲಿ ಪ್ರಾಯಕೃತ್ಯವು ಉಂಟು.
ಸ್ವಾಮಿದ್ದೋಷಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಕೃತ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಶಿವಾಚಿರಾಜರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರು
ವಾಗ ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ರಾಜಕರಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪ್ರಮಾಣ
ಮಾಡಿದ್ದೇನು. ಅದಕ್ಕೂಸ್ವರವೇ ನನ್ನ ಬಡ ತಾಲುಯನ್ನೂ ತಮ್ಮದಿರನ್ನೂ
ರಾಜ್ಯದ ವೆಚ್ಚದಿಂದ ಮಹಾರಾಜರು ಪ್ರೋಷಿಸುತ್ತಿರುವರು. ನಾನು ಈ ಸ್ವಿತಯಲ್ಲಿ
ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನುಭಿಕವಾಗಿತ್ತು. ನನ್ನ ವಿವಾಹದಿಂದ ರಾಜಕಾಯ್ದ
ಗಳಿಗೆ ತೊಡಕು ಉಂಟಾಗುವುದೆಂದು ನನಗೆ ಗೂತ್ತಿತ್ತು. ಅದರೆ ಅಂದು ನಿನ್ನ
ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಮರುಳಾದೆನು. ನನ್ನನ್ನು ಶಿವಾಚಿಯಿಂದು ಭರ್ಮಿಸಿ
ನೀನೂ ಮರುಳಾದೆ. ನಾನು ಸ್ವಾಮಿದ್ದೋಷಿನನ್ನು ಮಾಡಿದುದು ಅಲ್ಲದೆ ನನ್ನ
ಕವಟಿವೇಕದಿಂದ ನಿನ್ನ ಕೃದಯವನ್ನೂ ಸೂರೀಗೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಇದ್ದೇನು. ನನ್ನ
ಕವಟಿರಾಜರಣಿಯು ಶಿವಾಚಿ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ತಳಿದಿಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲವೋ

ನಾನು ಖಂಡಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಲಾರೆನು. ಅದರಿ ದಿನೇ ದಿನೇ ನನ್ನ ದೂರ್ಕವು ನನ್ನನ್ನೇ ಬುಳಷ್ಟುತೊಡಗಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಏಕ ಪ್ರೀತಿಸಿದೆನೋ ಎಂದು ವಿಜಾದ ಗೊಂದೆನು. ನೀನು ಆ ರಾತ್ರಿ ಗುಪ್ತವೇಷದಿಂದ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಉದಾಹಿಸಿನೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಇದೇ ಕಾರಣ.

ಶೈಲಿನಿ! ನಾನು ಇನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ನನ್ನ ಶ್ಯಾಮವು ನಿಂತು ಹೋದರೆ ಜೀನಾಭಿತ್ತಲ್ಲವೇ? ನಾನು ಇನ್ನೂ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ನನಗೆ ಕೃಗೆಟ್ಟಿರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ದಾಗಿತ್ತಲ್ಲವೇ? ನಾನು ನಿನ್ನ ಹಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದ್ದ ಜೂರಕು ನಿನ್ನ ಶುಧ್ಯದೇಹವನ್ನು ನನ್ನ ಅಶುಧ್ಯಕೆಯಿಂದ ಕಾಳು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸ್ವಾಮಿದ್ವರ್ಣೀ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕವಟಪ್ಪೇಮಿಯೆಂದಾದರೂ ಜನಗಳಿಂದ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು! ನನ್ನನ್ನು ಶುಧ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಡು! ನೀನು ಯಾರನ್ನು ನೋಡಿ. ಶಿವಾಜಿಯೆಂದು ಭಾಂತಿಗೊಂಡೆಯೋ ಆ ಹೀರೋಜಿ ಘರ್ಜಂದ ಎಂಬ ಈ ಪಾಠಿ ಮರಾಟಿನನ್ನು ಇನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆತುಬಿಡು. ನೀನು ಮರೆತು ಜಿಧುವುದೆ ನನಗೆ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆನು.

ಹೀರೋಜಿ ಘರ್ಜಂದ.

ಅವರಂಗಜಿಬ್ರ ಬಾದಶಹನು ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇ ಕೊಪಗೊಂಡನು; ದುಃಖಗೊಂಡನು. ಶಿವಾಜಿ ಕಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡನು ಎಂದು ಕೊಣ; ರಾಜಸಿಂಹನು ಮಗಳಿಂದನೇ ಸತ್ತನೆಂದು ದುಃಖ. ಶಿವಾಜಿಯ ಬೆಳ್ಳಿಂದ ಜನಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಶಿವಾಜಿಯ ಹೆಚ್ಚೆ ಹಿಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಆಗದೆ ಹೋಯಿತು. ಬಾದಶಹನು ಮೂರು ಶವಗಳಿಗೂ ಹಿಂದೂ ದಹನ ಸಂಸ್ಥಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನಾ. ಅದರೆ, ಇಂದಿನಗಳ ವರಿಗೆ ಅವನು “ಆವೂ ಖಾಸ್ ಖಾನ್”ಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡಲಿಲ್ಲವಂತೆ.

ನಮ್ಮ ಇತರ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು

ಪಶ್ಚಾತ್ತವ (ಕಾದಂಬರಿ) — ಶ್ರೀ. ಮುಖೀಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಂದ.

ಹಾಸನ್ ಟೋಪಿ — ಶ್ರೀ. ಸುಭಾರ್ಯಾನುಜರವರಿಂದ.

ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯ - ಶ್ರೀ. ಯಚ್. ವಿ. ಸುರಾರ್ಯಾನುಜರವರಿಂದ.

ಸಂಯೋಗಿತೆ (ವಕ್ತಿಕಾಂಕ ಕಾದಂಬರಿ) — ಶ್ರೀ. ವಿನಾಯಕ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಇವರಂಡ.

ಸ್ವಲ್ಪ ನಗಬಾರದೆ? (ಸೀಸುವ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಲೈಗಳು).

ಕನ್ನಡ ಜ್ಯೋತಿಂಧನೆಯ ವಾಬ್ದಿಯ — ಶ್ರೀ. ಆರ್. ತಾತಾರಾಯ್, ಎಂ.ಎ., ಎಲ್.ಎಂ.,

ಇವರಂಡ.

ಚೆಂಗಲವೆ (ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ) — ಶ್ರೀ. ಹಾಂಡೇಶ್ವರ ಗಣಪತಿರಾವ್ ಇವರಂಡ.

ಅಜಿತ ತೀರ್ಥಕರ ಪುರಾಣ ತಿಲಕಂ -- ಭಾಗ ೧ -- ರಸ್ತುಕೆವಿ ವಿರಚಿತ.

ಭಕ್ತಶಿಖಾವಾಙೀ ದಾವಾಬಿವಂತ (ಸ.ಗೀತ ನಾಟಕ) --

ಶ್ರೀ. ಜಿ. ಯನಾ. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹೆಚ್ ಇವರಂಡ.

ಅಹಿಂತಕ (ಪಕಾಂಕ ನಾಟಕ) — ಶ್ರೀಸಂದ ಇವರಂಡ.

ಪೀಠು ಸಾಹಿತ್ಯ

ಗೆಬ್ಬಿ ಪಾಯನ
ಪಾನೇರೀಸಿನ ಫಡೀತಿ }
} ವರಕ್ಕಳ ಕಥೆಗಳು.

ಗಡ್ಡದ ಅಭಿಯ್ಯೋ
ಗೀರಾಂಟಿ (ಮಕ್ಕಳ ಪದಗಳು)

ಕಾಗದ-ಕತ್ತಲಿ (ಗೆಯ್ಯೆಯ ಕೈಮೆಡಿ)

ದೇಶಿ ದೀಪಗಳು („ ..)

ಬಂಳಿಗಾ ಎಂಡ್ ಸನ್ನ್,
ಪ್ರಕಾಶಕರು,
ಮಂಗಳೂರು.

